

ጥበቃ በየጊዜም

ተስፋ ስንታዎህ

ለጽን (ሀል) ራጩ።

Copyright © 1989 by Tesfa Sintayehu Workneh

All rights reserved.

No part of this publication may be reproduced in any form
or by any means without the permission of the author.

Library of Congress Catalog Card Number: 89-92098

ISBN 0-9624134-0-2

For information, write: Shinfu Press,
P.O. Box 241894, Los Angeles, California 90024

Manufactured in the United States of America

በደተኛ መደበል

ከዚህ ምእራፍ በቀር ግናቸውንም የዚህ መደበል ገርዶ ላንድ ኢትዮጵያዊ ግተሚያ ቤት ልክላት ነበር። እንደንድ ሰው "ምን ከመጀመሪያውኑ ቢቀበሉ ነው እንደያ ያስመኘው?" ቢል አይገርምም፤ ስልክውም ተክዘው የሳቱና "በሰላላጣናት ውዋታ የግያውቁ አፋሪዎች ናቸው" ያሉኝ በርካታ ነበረና። ቢሆንም ተመክሮውን መረጥኩት ውዋታው ያበሸች፤ የተፃፈው ላበሻ፤ ቋንቋውም አግረኛ። የተሳካለትም የግተሚያ ድርጅት ይዞት ጭጭ እንዲለ ቀረ። እዳው እየወረወረኝ በስልክ ወተውትኩት። ወይናንክች፤ የመልስ ታል አልወጣውም።

ያበሸች ትሁትነት፤ የሚከፋብንን ነወር ግወትና መክላት የግተሚያ ቤት ከደረገው እውነት ዝንፈት የማይገመግጥ ከጥረገጠው የማይደርስ መሆኑን በወቀውም፤ ይህን አይንአውጣ ግደናቸርና የመሀይምነት አዝማሚያ ልሟገተው አትም እራቀኝ። ለሌላ ተመሳሳይ ድርጅት ብልክው "ያሳ ግጥቱ ከፍቱ እንደሉ፤ ደግሞ መዘረክረክና በዶ መታከት ጥኝነት ሆነብኝ። ግተሚያ ቤቱን የሚረገጠው ቀንጮ ቡድን እንድ ለሀህነ ከተመሳሳይ መታገል አያልፍም።

"እዘለም አንጠላጠላ ተሸከመ ነው" ይሏልና ሀበሸች አሚረካን አገር የታተመ አግረኛም ግንብብ አይገደባቸውም በሚል፤ መደበሉም በደተኛ እንደሆነ ተገዷል። በእርግጥ የኔን አጋጣሚ ከግያገኙት ደራሲዎች የዘለለ ቀሰል፤ ጥቃት፤ ብሉም ምረት አልደረሰብኝም። እኔን የገፋ እነሱንስ ጭጭ ሳያበኛቸው ይቀራል?

ነሀሴ 2, 1981

ምስጋና

በመደበሌ ደዘት ላይ የግረግረኝ ሳይሆኑ፤ የግዝተሉት ሰወች በረሀግሂቸው ሁኔታ ሁሉ ስላገኘሂቸው አመሰግናቸዋለሁ።

ደና ኒውግን አበራችነቷ፤ ጉጉቷና ፋታ ያልነሳ ተሳትፎ፤ ከሁሉም በላይ ትእግስቷ በይዋር ኑሮ የመድመሉ መታተም ተርቶ መጀመሪያ እጅግ አጠያያቂ ነበር። ስለሆነም፤ በዚህ መደበሌ ያረፃፀም ሂደት ውስጥ በላቤትነቷ ከክፈፍ እስከክፈፍ ነው።

ሂረት ራውሽ፤ ግርክ ራውሽ ለዚህ መደበሌ እትመት ያሳዩትን እይረሳኝም!

አቶ አልያስ ነጋሽ፤ አቶ ደጃኔ፤ ደረጃ ድጋፍ፤ ብረክ መክብብ፤ ግሊዮን በላይ፤ ዘለአለም ሲሳይና ሰሉሞን ሀይሌ የዚህን ፅሁፍ የመጀመሪያ ግርድ ለተቸወች ስጦትን ያለመንዘላዘል፤ በቀጥተኛነት፤ ሀሳራነትና ግልፅነት፤ ከዚያ በላይ ቅንነት በተመሳበት መንፈስ እንጠበቃ ተቸተው ጉድፍ ሊያናሱኝ ጥረዋል። ከዚህም አልፈው፤ ደጃኔ፤ ለትኩረት ጥራት ግጥም ሀሳብ በመሰጠት፤ አልያሱ አቶ ዮሐንስ ውስጥ እንደታተም በደረግሁት ጥረት ላይ ሊረዱኝ ከተንከላውሉት ሰወች እንድ ሆዋ ደክግኋል።

ጆርጅና ፖርበስ፤ ያደረገልኝ ትብብር እዚህ ላይ ከግድርገው ምስጋና በጣም ያልፋል።

በዚህ መደበሌ ዝግጅት ድምፂ የየወሀ-ሽታ የሆነባቸው መሆኑን እያወቅሁ፤ ብጣሽ የሰላምታ ደብዳቤ ለነሳሂቸው ቤተሰቦች ጊደኞች በመሉ ምስጋና (ትረታቸውን እንደያነሱ እየለመንኳቸው ጭምር) በያለበት ይድረሳቸዋል!

መግቢያ

ሰነድሰት እክል በቀንፅል ምእራፍ ጠቅሱ ለመናገር ያደገታል። ይዘትንና አይነትን ሳይጠጉ፤ ነክ-ወረፍ አድርጎ በሚፈተሱክ ያግረኛ አይነት ግን፤ እንዲህ ልብወለድ ብሎ በሰየሙት የፅሁፍ ሂደት ላይ አያሌ ፍጭትና የመሰናከል እብጠት ይገጥማል። ከቀንም - ቀን፤ ከሰአትም - ሰአት፤ ከመቶመጫም - መቶመጫ ይጠምናል። በዚህም ላይ ተዛናፊ ው መንፈስ የመሰረከረክ አቢይ ገደ ሲሆን፤ ስንኞችን ለማራከብ፤ ቅድም-ተከተላቸውን ለመተርተር፤ የሚሰበቁትን በመሳ ለማዋደን በሚደረገው ትግል ላይ የደራሲው መሰልቸት እያንገጠበ ጥላ (ግርጃ) ሲሆን፤ እንዲያም ብሎ ሁሉም ሲደበልፍ ሲበራይ፤ አበቅን ከገለባ፤ ቅድም ምርትን ከንክርዳድ መለየቱ ፈተና ነው። የጥራትና የመጠን ጠብ የሚፈጠውም ያኔ ነው። ታዲያ፤ በዚህ መደበል ውስጥ ሊዋራ የሚችሉ ውጥንቅቆችም በዚህ አይነት-ሀሊና መጀመሪያውኑ እንደታዩ መጠቅም እንደእርቅ መግጠኛ የሚያስቸጥር መገናኛስ አይመስለንም፤ በናሳ ግሚቶ እንጂ በተሳካ የምርምር መደበል ላይ እየተናኘ የተቀደ ውጭ አይደለምና። ይህ ሲባል ግን፤ ያቀራረብ ድህነት፤ ግድፈትና ስህተት ሲዋር፤ በልምድ - ሀሳፊነት የፅሁፉ ባለቤት ነው። በቅጂ ላይ መገምገምና መተቸት ብሎም ሊናሳ በሚችል ግናቸውም መብት (ያቃቂር ሰወቸ!) መስማማት ግዴታም እንደ ውደታ ብቻ አይሆንም።

የተውኔቱን መድረክና ባህሪያቱን ለምን እንዲህ መረጠው? ባይ ባገጣሚ ይነሳ ይሆናል፤ የመምረጥ ሳይሆን እንዲያ ስለገጠመኝ ነው። እንዲህ መጠየቅም እንዲያ እንዴት ሆነ? ግለትን ያመጣልና መልሱ ከዚህም ይገኛል።

እንደንድ አንባቢ እንደረዳ በሚል ትንነት አድርገኝ ያግረኛውን ባህሪ ግለት ከረት፤ አሸሚነት፤ የመበጃጃት ጠባይና "ወኔ"..."አግረኛ እንደበጁሽ ትበጃለሽ እንዴሉ፤ ግበጠርና ግለባለስ አልነጠቀኝም። ይህ እንዲህ እያለ፤ ከቅል መነካት የሚመነውትን ክስተተ-ፅንፈኛና ድክረት ቀጥቻቸዋለሁ። ከተለያየ የግል ግምገማ በተነሳ አልፈልፎ ልት ወደታወቅንም አሸናፊያቸዋለሁ። ያም ሆኖ፤ የገጠመኝ ትእይንተ-መድረክ አፈጣጠር በውዝግብ ላይ የተለነቀጠ፤ አሁንም ገና ውዝግቡን ያልከላና የሚንከላወስ (እንደንድ ሰው ባይሰማም) ነውና "አሁን ወን ጥለው መዳሳድሉን" ይሏልና መደበሉን እንከን ቢገጥመው አይገርምም። ለሁሉም፤ የዚህ መደበል ዝርፈት ከ1972

እስከ ቅድሙ-1979 በነበረው ከረል ቤተእስራኤል-ነክ የሰደት ሂደት (አልያ) ላይ ብቻ ተመርኩዝ ነው። ከዚያ ወዲሁ በአል ጋር መዛመዱን ግን እንጂ፤ "ትላንት ዛሬ አይደለም" ግለት ከንደንድ ያልተጠነበት ስህተት ያድናል።

ወደታ - ዜና ነው። ቀልድና ተረብ፤ ጭጭጭጭ፤ ሀሚትና ፈዝ (ሂስ፤ ስድብ፤ ሸመጥ፤ ጉንተላ፤ ግጣወር፤ ብወት፤ ግለሂስ) ነው። አሉታዊና አወንታዊም ሸንጎ ነው። ተንክልን፤ ደባን፤ ሸርን፤ ድብብቶሽን፤ ቅናትንነትን፤ ጉንጌናን፤ ፍርድንና መግትን ሁሉ ይጨምራል። የፍትርና ዝና መሰሪያ መሰረት እንዲሆን ግድራድ፤ ሽምግልናና ተረት ተደራቢ እካላት ናቸው። ... እናም፤ የወደታ ወሰን የለ ወም፤ ... በጥቅል ያጠሸች ታሪክ መሰረፊያ አውድግ ነው።

በጠፈናታ ካልያዙት ወደታ ይገለግል፤ ባለጌና የታረመ ተጓዦችም ያሰኛል ይላሉ። የሚወተውን የግያውት የሰው አይነትም እንደላ ይታወቃል። በዚህ ረገድ... እስካሁን ባለው መዝገብ ያልተገለጠ ተጓዦች አለቃ ገብረሀና ናቸው፤ እንዴት? ቢሉ፤ ወደታቸውን ያወቁ ከመሆናቸው ሌላ "ሲባልጉ"ም የመውጫ መሳ ሰርተው ነበር - ትኔ። በዚህ አመለካቸውም ጋቢያቸውን የሸም አጋፋሪም ሆነ ይህን የመሰለ አልጉተውም፤ ፍርድ ቤትም አልተመተም። በወደታ ብዙ ህግ ረትተዋል፤ ፍፁም እንደዚህኑ ከፍለው ተረትተዋልም ይባላል። ያም ሆኖ በባሸች የወደታ ታሪክ እንደራጠጠበት ያለፈ መሆናቸው የዛሬም ሆኑ ነው። ቢያንስ ንጉስና ንጉስት ተርበውና ሰደበው የቤተመንግስት ግብር (መሰብ) ሲሰራ ከሰራት መዝገብ ተለዩ ሲባል አልተነገረም። እንዲያውም ከቀዳሚ መሰብ ተሰሪወች አቻ መሆናቸው እንጂ። የዛሬን አይሁንና፤ ገብረሀናና ተወደቀን ያሳስፈራራው ህጊያቸው እጅግ በጣም ይሰስታሉ።

እንዲያ የነበረው የሀበሸች ወገና ትድረት እንደላ ሆኖ፤ ካለቃ ገብረሀና በመሰብ - ዘወትር ትኔ በማይፈለግበት የወደታ መድረክ ላይ ብዙ አመል (ባህርይ) ይፈልቃል። ቀጥታ ለመናገር የሚፈራው የናጠጠ ሀሚትና፤ ሌላው አይነት ምንህሆም አሉብኝን የሚፈራና ዙሪያ አስር-ገሰስ የሚታኝ፤ እያሉም የማይፈራና እንደታየው ዘርፍ ያጠጠው ደፈንዳ ባይ ተወደቀ አለ። በባሸችም ትድረት ዘና ያለ የታሪክ ወደታ ሲታሰብ፤ እውነትን የማዋጣት ልምድ ሲታለም፤ ብሎም እፍ ለመፍታትና ወደታ ለመልመድ እንደኛው ሌላኛውን ያበረታታዋል። ተወደቀና

ተስፋ ስንታ የሁ።

<u>ጋላሲ ርእሰ</u>	<u>ገፅ</u>
አያ ተበጽ	1
የጣቢያ ሰው ሲሞት	20
ጋሽ ተባባል	30
ተዋበ	33
ትጋሽ ሲትቶ	36
ተባልሰ ኑሮ	41
ፍጋጃል ሰባሪ ው	48
የጨለማ ጭነት	52
የመደህኔ ድልድይ	55
የክሰል አውድግ	63
ኪንያ	68
ቤት-እምብሳ	79
ሀኪም ወይስ በርባሪ?	84
እምባ ጊሮ	91
መሳ ከተኝ ሹም	98
ጨዋታ	111
ዘዋለ	138
ምንባብ	171
ቴል አቢብ	181
በንብ	185
ወደትግራይ ደህ?	186
ሀይሩ ቀጥታ ው	188
ትሉዲ-ዝሁት	193
ቀይ መብራት	196
ኩሺ ስድብ ነው?	199
ጋዜጠኛ	210
አካላቴ ሰጠኝ	224
የሱዳን አረር	234
ተበጽኖ ዘረን	239
ነበበኝ	253
በቀል	261
ናይጄሪያ ዊ	269

ግመልክቻ	278
በሽታ ጠግቲ	296
መርዶ	324
ደም የቶረጠ አይገረዝም	334
አይት	331
ሸንጌ	346
ወደ አመልግል	378
የጠቢቅ እገዛሠር	401
የተረሳ ጊዜ	413
ሰው በሰው ጌንደሪ	438
ታላቅ	441

አያ ተብሯ

እድሜ መገፋታቸውን ለመመስከር የራሳቸው ፀገር ሽብታቸው ጥቁረን ሲገመሰው በጣም አስረራተታል። እራሳቸው ግን ተረትቶ ድፍን ነጥቷል። እያሳለሱ ሲላቸው ሸንጌታቸው ሞላላ የልብት ድ ይሰራል። ከታችኛው ከንፈራቸው ወንበር ስር የምትወርደውም እንደዋናው ሞላላ የልብ ቅርፅ ናት ትንሽ የወፍሮ መጥረጊያ የመሰለች ነገር። የፊታቸውን ኪነት በጥቅል ሲታዘቡት በጌልግሳነት ለመቅረት እንደሚታገሉ በጣም ያስጠረጥራቸዋል።

ታዲያ፤ ፊታቸውን ያበጁ ሰዎች ከረዳና ጌረምሳ አቅራቢያቸው፤ «ዛሬ አይ መከራ ተቤወ፤ በውብ ተባብረው!» ብለው ሲተርጉባቸው፤ «ያልረባ ቀልድና ቅዝን ቤት ያበላሸል» አለ መግግግትን የታዘበ ተጫዋች፤ ... ቀጣፊ ወላጅ ሁሉ ጌድፈን በከላሁ ቁጥር... አይ ወዲያ! የወደአኸር ገንፎና ቂጣ መቅን ይሆናል አሏቸው? ጤና የወገን ነው፤ ያም ከተገኘ። ለምንሲኩ ኩባያ ወደአኸር እንድናገኝል ደንብ ቢደበሰቅበት እንኳ እታግ ነበር። በግደመሰል ተረብ ያልረባላል ልታናገረኝክ ነው፤ ግለት የወጣት አፍተጋሪዎቻቸውን መቷቷ ሚያ መልሳቸው ነው።

ሁለት ግለት፤ ከግራ ቀኝ ልጆቻቸው ሌላ የተሸከፋቸውን አቅራብ ሰብክሰው ከሰሜንበጊምድር፤ በዛሬው አጠራር ጠቅልሉ ጌንደር ከሚባለው የተነሱት እየረሳለም ሊገቡ ነው።

ሱዳን እንደገቡ፤ መጀመሪያ ያረፉት ገደሪፍ ሆኖ፤ የሚመጣበትን የግያውቁት፤ እሳቸው ግን «የፈላሽው መንግስት» የሚልክው ይሉታል፤ መግጫ መረቡ በልተበጠበጠበት ሰዎች በየሁለት ሰዎች ተሆኑ ገንዘብ ይከፈላቸዋል። በእድገትና ልማዳቸው አስተዳደርና ሀሳፊነት ያዘዉንት ነው በግለታቸው ራሱን የቻለ ሰዎቻቸውን፤ በተለይ ሴቶች ይበዛሉ፤ በቤተሰብ ሽክራነት አስመዝገበው የጠራ ግምገማት ሆነዋል፤ የቅልቅትን ሾን ድርሻ ሰብካቢው እሳቸው ናቸው።

ለከተማ ህይወት እንግዳ፤ አሁን እንደከተሟኛ ሊሆን የቋመጠው ሰዎቹ ሁሉ ያግራራቸዋል። ከእስራኤሎች የሚሰበሰቡትን የኪስ መቶንን የተቀበሉ ቀን፤ ዝርዝር ገንዘቡን መራርጠው ወደወጭ ይተወና ጥቅልል እምሳቸውን ግን በራሳቸው የሂሊት ዘገተው በጋቢያቸው እጥፍ መሀል በደንብ ሰውራሰፍ ያነጥፉታል። «ትንሽ ትደይ አለኝ፤ ከታሪ ሁሉ ከደጅ ይቶይ»

ሲሉ ገንዘብ እየቀበረ መሆኑን የሚጠረጥር ሰው ያለ እያሰመሰሉትም። ታዲያ ግን "ከባለቤት ያወቀ ቡዳ ነው" እንደሉ፤ ቀበሪነታቸውን ያወቀ የገንዘብ ተጋሪያቸው ሁሉ፤ "አየዋ፤ ጥራዳ ቢጤ ይዋርህ ይህን?" ሲላቸው ራታቸው ይሰረፋል፤ አይናቸው ሽቅብ አንጋጦ አንገታቸው ሲቀና ረዛቸው አንገትያቸውን ይከዳዋል፤ ወሻል የተጠለበት ሽብታም ደንጋይ መሰሉ ከንጣቱ ሌላ ይንከረፋል። ነገር ሲሸታቸው፤ ወደሰማይ የሰረገ አይናቸው አድማዳቸውን ጉድን ይተወዋል።

«ምን ይህ ድድም መንገድ! ገንዘብ የምቀጠቅጥ መሰለው? በያሸዋው በታ ሸቅል እየፈለገና እየተሸከመ ገንዘብ አይሰራም? ድፍን የጣሊያ "ሳጅን" (በሱዳን የሚዋር ሰደተኛ) በምን የሚያድር መሰለው? የዳዊትን ዙፋን ያኑረውና ሰተልባ መሸመቻ ቢወረወረልን ንጉሰ መሆን! እንዲህ መንደሳቀቅ?... ያውም በሰንት ትግል እየተቋረጠ የሚመጣ የዉዉ መሸመቻ። ይልቅ ተበጅን ያኑር በል! ሆዱ የትግል መገደያና የቀራጭ አትማዳ እነዚህ መሰሉና ጉንዉ እነዚያዘበዝበ እያሰናሰኑኩ በበላው ጠገበ፤ ተዘርፍጦ መቀመጫ ቂጡን ሲያለፉ እየዋለ የት የግመጣ መሰለው? ሲሆን-ሲሆን፤ በባትአደረ የወግ ነበረበት፤ አባቴ፤ ዛሬ እንዲህ ሰርቸ ይኸን አመጣሁ፤ ሀሳብ አይገባህ፤ አንተ ደክመህል መባል ነበረበኝ። በግዜ ሰልደክም በሰወቸ ተጠቃሁ፤ ህፃኑ ያለ ጊዜያ በሽብት ጠነጠንኩ" ይሉና ሳደረጉት ውረፋ ምላሽ ለመቻላት ጭራቸውን የወሸታም ፍለጋ ይደበሰበሰሱ፤ ቤት ሲገቡ ገድገዳ ሳይ አንጠልጥለውት እንደሚገቡ ግን የታወቀ ነው። ከፈርኩ አይመልሰኝ አይነቱን፤ "ጭራዩን ያነሳ ኩታራ የት ገባ?" ይሉና ያገደኑበትን ገንዘብ ጠያቂ አፍጥጦው አይተው አንገት የሚያስጠልሱት ያኔ ነው። አይናቸውን መሳልሰው ቤቱ ውስጥ በተዘራው ሰው ሳይ ያፋስሱባቸዋል።

አይነታ መብተከተካቸው እንደላቀ፤ የወሰጥ ሚስታቸው በጣም በተለሰለሰና በተቀና ድምፅ፤ «እረግ እራቴ! ይባላኝልኝ፤ በሞቲ ይህን ያህል የሚያበሳጨዎ፤ ራሳችን በራሳችን የሚጉዱ ምን ቢመጣብዎ ነው? ለቀላሉ ነገር ይህን ያህል? ልጅ ከባት መጠየቅ የትድረት፤ የወገ፤ ከዚያም ያለኝታነትና የመዘናናት ነው። ሲዋር ይሆናል፤ ከሌላም ያለመበሳጨት ነገር ከተበራራ ልጅ ተመሳሽ ነው" ብለው ሊያሸግግሏቸው መሀል ሲገቡ፤ «እቤቱ! "የሴት ምን፤ ከፍንጫዋ ነው" ይላል ሚስቱ የዉዋታ ዘርፍ የሰተቸበት በላገር! ራቴ ሆደ! ታሪክ ተተርክ ተመቷል! የሴት፤ ከሽምግልናዋ ግጣቅ ሲ ይባላል። "ሴት የጫረው ሰት አይበርድም" የሚባለውም ለዚያ ይመስላል፤ አሁንእኮ በሌለ ነገር ይኸን አስደረኩልህ ብዛሽ አንች

በለጋስ፤ እኔ በንፉግ ገጥ ተሰለፍን ግለት ነው።» ብለው ገርግ-ጥገሰቸው ሲከሰምና ራታቸውን ራት መንሳት ሲቃጣው፤ ገንዘብ ጠያቂ ልጃቸውን በይን ጥቅሻ ፀጥታቸው ትዳረኛቸው አደብ ገዝተው፤ "ግለፉ ሳይቀር፤ ክፉ መናገር ይላል የሰሜን ሰው። ጠልቶ የማያስምሰውን ጉዳይእኮ ነው የሚከቱ! ደር ብትጥር ከራ ወጣ የሚባለው እንዲህ ሲገጥም ነው። የቤትዎ ጉድ እንደወጣ እናት ልታሸግግል ስትገባ ግጣቅሰ ነው ይላሉ? ልጅ አመል እንደያወጣ ከሆነ ነገረ-ዘይቤዎ፤ እግዚር ገልጋይ ያወርድልኝ! በነጋ-በጠባ ወላጅን እያማረረ ከደጃዎ እንደሚቆመው ተሸግጋይ ጉብል ሁሉ የኔም ልጆች በራንታቸው ልፋፋ እንደሄዱ የሚደረገው ትግል። አፈር ሰልቀምስ ልጆች የውጭ ሰው መሳረፊያ አይሆኑም፤ እህ! ይሰብክል! በሞቲ፤ እስቲ አደብ ገዝተው አእምሮዎን ያሟመቱት! ሰርቱጭታ እለ ሰሜንኛ! እነዚያ ሰላፊትን ያህል ለጥቂት ቀን... በንድ አፍታ ብዙጭት ቅጥ ግሰጣት። ከነገ- ዛሬ ወደየረሰሉም ተሰፍሮ ለሚለይለት ነፍሰእኮ ነው። ጫፍ በያቀሳጥፈውም፤ ሁሉም በየቤቱ የሚመኘው እንደዚያ ነው። ልጆች፤ ተግ በሉ! የቻለ መልካም ሰል ከሳይ ሰሜንኛው ወሻውን ሲጠራ፤ ይኸን የሰማ ረባዳው በሰሳ በመልሰ፤ ሁሉም ያልፋል ይላል። በመቻል የማያልፍ የለም!»

እየተሸረከተና እየተገረደፈ በመረገረጊያ አጃቢነት በባለቤታቸው የተወረፉትን፤ ሁኔታ መገምገሚያና የታሰበበባቸውን ሀሜት ግሽሺያ አርገው ስላሟጠቀመበት ለሴት ታል ግስፈጅት ደግ ነው ብሎ ከሚያምነው የወንድ አይነት ይደርባቸዋል። የትችት መልስ መስጠት አይዘለም። መሸፈኛ፤ ግጣጣያ ብሎም ግቻቸው ዘረፋቸው ይቀጥላል። የከፋው ልብ እንዳይሸፍንባቸውና አስተዳዳሪነታቸውም እንዳይናገ፤ «ባይጥ መመሰሉ የንቀት ነው፤ ይገልግላል ስትይም መሳከ-ሞቲን ስትጠራው ነው። ከልጆች ጋር ከምታፋጅ ሴት ተወዳጅቸው ቢሆንም ይሆናል፤ ራት ከለ በታ ይዋራል ...» ይላሉ፤ የለበሱትን የጋቢ ደርብ ሳለግስጠርጠርና ገንዘቡ እረቅ የተቀበረ ይመስላል። ታዲያ እንዲያ አያቶ መ! በጅመራት ቀጥለው፤ "ልጆቹ! ምንዉ? እግዚር የሚያደርገው አይታወቅ፤ በቤታችንም የጉደለን አይመልክትም፤ የምንበሳ መርጠን፤ የምንጠጣ አስልለን ነው። በዚህ የተነሳ የውጭ ሰው የሰረፈው ቤት ነው የያዘነው። ከዚያ አልፎተርፍ በደህና ወፍ የወጣውና ገንዘብ ተሸክሞ የመጣው በለጣጋ በላገርእኔ እልባክለት እያለ እጅን የሚያየው ስንት ነው! ሀሳቤነቲ ከማጃት ያለፈ ነው፤ ይኸ ግለት፤ ያስተዳደር እውቀት ብሎም ሀብትና ሲሳይ የማየት እድል ነው። ይህ አይቶ ኡያወት ሁሉ ይህን ገለባ የሱዳን ወምሳ

የተሸከመ ጊዜ አገር የገዛ መምሰል፤ ሲቆነጥረው የሚያልቅ አይመስለው፤ ገንዘብ ተበሎ፤ እድሜው ደግሞ፤

«በመባያ፤ እንደ ጥረ ሲባይ ግርተረዝ ነበረ፤ የሀይለስላሴ ወረቀት ከመጣ የወረቀት ትርጉም ደብዛው ተጠፋን፤ የሲባይ ቀልብ ተገረፈ፤ ግድጋግ ግር ጭነው ገበያ ወጥተው፤ በመልስ ሸክመ ወረቀት፤ ከእጅ ብን የሚል ነገር። የሰላተ ንብረት ቢሆንም ግርተረዝ ብዙ ጠቅሟል። ከንገት ጌጥ ብዙው አስረውት፤ ተረባቶ፤ ወዝ ገዝቶና አድር ነር የቸገር ደብዳቤ ሲወርድ እጅ አሳስጌተውም፤ እውነታ ብር ስለሆነ። ታዲያ ግን፤ ከልረባባ ጊዜ፤ ከመሸ ተወልዶ በኋላ ጊዜንኳ ስንት ጅልጅል ነገር ሆነ።»

ገርፈው የተወቀን፤ ለማረባሰብ የሚያስብረበትን የገጥሞ ሀብት የገበየ ሰንቲም ጠያቂያቸው ትእዛዝት የክዳው በማስመሰል፤ «ትዝምዝም ወደህ፤ ፍየል ወደጋ ብሏል አለመገመገምን የታዘበ ሰው፤ የቀም ነገር መምቻህ ብር መስጠት ሆኖ ሰለ፤ አሁን ይህን ሁሉ ታሪክ ምን ብዝኸው ነው? እኛን ትረካ እያጠናህ ይሆን? ያንተው ቅጥ ከገር የተለየ ነው፤ ስናውቅ የሰው ልብሱ ወርቅ ነው፤ ያንተው ግን ያለማ ልብህ ብር ሆነ። በሞትህ፤ ገንዘብ ሰፍተህ የፈላሽ መስጊድ ገዳሪ ሳይሆን ልሴ ሰቅል ትቀር ይሆን? አባት ብዙን ብናከብርህ አላውቅበት አልክ፤ እምቢ አልሰጥም፤ ሂድና ከገንዘብ አዳዩ ተቀበሉ ብትሰን ሳንተ ምቹት ለእኛም ነፃነት ነበር። ስል፤ ከዳረጌት እንደረሰት ህፃን አፋቸውን ክፍት! አይናቸውን ከተናጋሪ ወደ ዘራፍባይ ሳይ ፍጥሮ! እጃቸውንም ለሰታቲ ምት እንደተዘጋጁ ተደባዳቢ ወደፊት ትሰር አድርገው፤ «በቤቱ ውስጥ በጣም ልዩ ውዋት ተደረሰ! ይኸን! ይኸን! ልሰማ እገዛር እድሜን አረዘመው፤ አንተ! እንደት ተበጁ ገንዘብ ሰፋ ትሰኝ?... እንደያለንጅ! ገንዘብ እንደሰጁ የሚቀደድና የሚሰፋ ቢሆንስ ምድረእኩሉልን (ፈላሽ) ሻረ እንደያወም "ጌደው" ሁሉ ባልቀረኝ! ጠራዱ በጠራዱ፤ ጅኔ በጅኔ ባደረኩት ነበር" ብዙው የሁሉንም ፊት ያለውድ በግድ ወደፈገገታ ይቀጥታል፤ ውስጥ-ውስጡን ቢያርም ይሰቃል።

ከትድረት የተነሳ፤ አያ ተበጁ የቤት ውስጥን መሳረር አይወዱትም፤ በዚያው ሳያባረ፤ የተነገረውን መወረደያ ገሸሸ ግድረጊያና ቂምና ከርፈያን ለማወራረድ ሁሉንም ነገር ከራሳቸው ሳይ ያማከሉታል፤ አውቀው። «አንተ ልጅ፤ ትልቅ አክብር! እንድታደግ ሁን! ይህን ሁሉ ዘራፍነት የት ተግርከው... ነገረማ ጣሊያ ሌላ፤ ሱዳን ሌላ፤ የምትወልበትን ምን አውቂ፤ ይህን ያህል ሸንጌ ከሚዳ ሳይ እንደያው አይፈጠር። አሁ! እምቢ ከልኪ...

ትረገመውና ተሰነካክህ ታርፈዋለህ። ከልቤ ቅንነት፤ እንኳን ወደ ያልከብት፤ ተስቶኝ ያግረርኩት አይቀናውም።... መቼም ሆን ብየስ በሰው ሳይ ውየ አላውቅም። ወይ የሰራ-አልአምላክ!... ዘርዘር የኔ እዳ ለመሆን እከ ነው።»

ስንልበናዊውን ግስረራያ፤ ዘረን፤ ወታቢያቸውንና ትሌውን ሁሉ ጠርተው ከተብተቡ በሂሳ ሌላ አይነት ቅኝት አከታትለው ይዘርፋሉ፤ «ጽኑ! ጽኑ! ጽኑ!...» ተጣፈ ወሰነታ ሁሉ፤ ለመጠበቂያ፤ ሹመ ሁሉ በገብ ሆኖ፤ ያስተመጥኳት ትንሽ ጠጠር ብትዋር እሷን ለመሸረፍ ይህን ያህል እየየ! የኔ መጠበቂያ መውነት በሌላ አይነት አማረኛ ከታየ ሁሉም ነገር ተዘነፈ ግለት ነው። መከፋታችሁን ገም ብየ ግየት የለብኝም፤ የማይቀርም አይቀርም። ወሰነታ ሁሉ! የምትገዙትን ባየሁ! አሁንእከ እዚያ ያልረባ የሱዳን ወርቅ ሳይ ለመጣል ይሆናል! ተገ፤ ረጋ ብትሉ፤ ነገ እየረሳለም ገብቶ አበባ-በአበባ መሆን ይገኛል። ግን፤ በጣም ቅክላችሁ!

«ገዳሪ ፍ፤ እንደ ቀምነገረ ሀበሻ በልብህ አይተማም፤ ከፉ ቀን ሲያሳልፍ የተሰደደ እኩል ደህ ነው፤ ያሸዋው ከሻ እንደይመልጠው ድልድል፤ የገመና መሸሸጊያና ሀፍረተሰጋውን መከለያ ውራጅ ያበለ ከልሆነ የወርቅ መልበስ ሽሚያ የለም፤ በዚህ በኩል ሱዳን ውብ አገር ነው። በይ! አንቸንክ ነው! እህ! እኔን ከልጆቹ ጋር አሳክሳ ስታበቃ ምን በበጌ ስጠራት አይኗ ይፈጠል? ከዚያ አገልግልሽ፤ እያንዳንዳቸውን እኩል፤ በወምሳ ተኩል፤ በወምሳ ተኩል በያቸውና ህመማቸው ይልቀታቸው። ይኸው ፈቀድኩ! የጌደለው በሂሳ እያሳሳ መጥቶ ይጠይቅ። ተበጁ ገም ብሉ ይሰጣል ተብየ ግን በሚዳው እንደይዘራ፤ ገቢያ በደንብ አድርጋችሁ አጣረ፤ ብዙ፤ በጣም ብዙ ንብረት ያስነሳል።» ብዙው እንደህ ያለውን በራሳቸው የተፈጠረ የቤት ውስጥ ግርግር ይዘጉታል።

ስለጉዟቸው ጌደይ ወረ ለመሸከፍ ቢጤ መንደረኛውን የማቋጠር ጭምር ህፃን ከሽማግሌ አማን አደረ፤ ዋለ? አገመራውና ከብዙክ ከማዶ ተርቷል፤ የሞተ ነገር ግለት ሰሳቸው ነው። ጋቢያቸውን ከወደቀኝ ተከሻቸው ከፍከፍ ከወደገራ መቋጫውን ሰብጣል አድርገውና ፊታቸውን ፈገገታ አስወርረው ወደመቀመጫ ሲከጁሉ፤ ጣራው ዘብጦ ሲገዛው እንደፈራ ከወገባቸው መታ አድርገውና ከመቀመጫቸው ጌብደድ ብዙው ያጥራሉ። «ባበው፤ በፃድቃን! እናንተንእከ ነው! ተቀመጡ። ሳንድ ሽማግሌ ይህን ያህል መገተር፤ እራቴ ሆይ! የናንተ ፊትአውራሪ

እኔ ተገኝቼ፤ ብለው የቡና ተርቲመኛውን ያስቀታል። ከወገ በመጣ፤ ሳወራ ሽግግሉ ግንኙኛ መቀመጫ ይላቀታል። ቀዳሚ ተርቲመኛ አቻወቻው ተሸጋሽገው በግንኙኛነታቸው በታ ተገብዝበው ይቀመጣሉ። በጋጣሚ በዙሪያቸው የተጠጋች ሴት ከገጽ ደስታቸው ወሰን የለውም፤ ገና ለገናው የተገኘባ ራገገታው ይፈታቸዋል፤ አይንክክንፈራቸው በደስታ ይሸበርና፤ ደንበረኛውን ተቀግጦ አስተገነው የግልኩት እጃቸው ሲቀነጥጥ በታና እድሜ አይመርጥም። የለመደቸውና በእድሜ የግቅረቧቸው ወይዘገዢት ባዩ ይደረገታቸዋል። የቶደ ቀለግቸው ጥቁር አሳ ሊግሰል ስላሟታጣው የጅ መደፋቸው ከሳት የቀረው ቡና አለቻም በራሱ እንሰጣ የጥቀ መደፍ ቢሉትም ይህናል፤ ብቻ እንደያ ለመሆን ይቀርባል። ይህን በመንተራሳ በጣቶቻቸው የተመነደበች ሴት፤

«እያለቸው፤ ጆመረ፤ እንግዲህ ይኸ ገብረ-አይጥ እጃቸው አያርፍም...» ይሉና የቶነጠጠበት በታ ቶየት ብሎ መሰባሰብ ሲጀምር፤ «አያደርሰኝኝ ነው እናንተ፤ የጃቸው መሳት፤ ይህ እርፍ ያሽክረው ጣታቸው ጥረዳም ወረንጦ ነው የግሆነው፤ የሴት ልጅ ገሳ ነውር-ነውር አለበት፤ በጥታችሁ! መሀል ጭኔ ሳይከ ነው የጌነተሉኝ፤ ተከርክሜ መቀመጫ ነው እንጅ ከወሰን ደረሰኩ ሳይሉ ቀርተዋል ይባል ይህን? የተገደደሙት እንኳ ይህን ያህል አይደረግም! አህ! ተቃጠልኩ!» ቢሉ፤ አያ ተብሯ ይህን ትችት ወደጌን አወቀው ይተውታል፤ ይልቁን ተረብ መደርደር ይጀምራሉ። «የጤና? በዚያ ገደም አገር «እግን አይደለም መሰል!» ቢሉ፤ ድርጊታቸው፤ ንግግራቸውና ቀላጭቱ አይናቸው ፍፁም ያደናግራል፤ አንድ ከንድ ይቃረናል። የቡና ተርቲመኛውም ወደያው ከግደነት ይልቅ ከተቆንጣጭና ከሳቸው የግወረወረውን የተረብና የብሳት ምልልስ ለመቅደት ገምታ ሲወጠው አይዋቻቸውን ጠላስ፤ ከተዘረጋው ፍንጃል ላይ ትኩር-ትክዝ፤ የጭራቸውን ዘርፍ ነካ-ነካ፤ ከንፈራቸውን ሸርመም ያደርጉታል። ተረቡን ከንድ ይልቅ ብዙ ባህሪ ይሰረበታል፤ የወዋታውን የባህር ወሰል የግስፋት መላ። መጀመሪያ የተቆንጣጭዋን ባለቤት ስም ያውሱታል፤ ከፈታቸው የተቀመጠም ከሆነ የጠለጠ ያምርሳቸዋል።

«ይህች ሴት ያለወገ ከግደዳ ተነስታ ተብተክተክች፤ እስከ የጠጣ ቀን (ባልየውን) እንበለ-ደንብ ነው የግሆነው፤ "በትር" አብዝቶ አድረጎ መሰለኝ?»

የሴት የዋን ከቀንጥሜ መሰላል የመጣ መብተክተክ ወደተራና ትንገራም ቧልት ይዘውረትና ተቆንጣጭ አፍራ ገም ስትል፤ በመንደር፤ በገር ብሎም ከድግሉ-አድግስ የመታ፤ የተሰግ ወረና ሀጌት ያስክፍታሉ። እጃቸው ግን ባንድ አይረክም፤ በጣም ከይሲ

ናቸው። ወዋታ መድራቱን ይሸፈኑና ፍንጃል ዘርጊዋ ጉብል ስልፈኛውን አድርሳ መዘርጊያውን ይዛ ዘወር ስትል ከጌንፈ ገደም ይመነጥቃታል። ንጥቀቱ መዝገር እንደተነሳሳት ጊደር ሰውነቷን ሲያነዝረው ምንም እንዳሳደረጉ ሁሉ፤ «እኔን! አደናቀፋት መሰል? ጽኑ! ረጋ በይ፤ ቡና ከደሜ ተጠንቅቆ ነው። ሲቀመጡ ከርከም-ሸከፍ፤ ሲንቀሳቀሱ ከመቀመጫ ጠበቅ፤ አይንን ደግሞ ከጀበና አፍና ቁላ (ግንደልደያ) ላይ አውሎ ነው። መዘናት ጅል ነገር ያመጣል» ይሏታል። ከበትራቸው በላይ ለላጋ እግር ፀያፍ የሆነ አግረኛቸውና ሀተታቸው የግያስገባው ቅኝት ከደሜዋን እየሰበከ ሀፍረት ወሰጥ ይወምራል። የቁርጥ ዘመደቸው ወይም እድሜ የዋጠች ከሆነች፤ ፈክ ግለቷ እንደበጌ ስላሟታጠር ብሎም እንደወዋታ አሳፋሪ ስላሟያስቅጥርባት፤ በመሰሰተኛ ትባሟቸዋለች፤ «ይህን ልጃገረድ ባደባባይ መሀል ግስደንገጥና መወረፍ አመልና ዘይቤ ብዙህ ይዘኸዋል፤ ወደያልኝ! ልጃገረድ ስትዋረድና የመንደር መሀል ተረብ መገቢያና የዘወትር መሳለቂያ ስትሆን ደስ ይልህል መሰል?» ስትል ቀደም የተቆነጠጠት ሴት የ ንግግሩን በመንተራሳ፤ «ወይ አለግየት! ሳልደረሰበት አይገርምም! እጃቸውን አድርቁኝ ነው።... ልጄ፤ መቻልን የመሰለ ነገር የለም» ብለው ሲያከብሩት የከደሜዋ እናት ይተካሉ ወዋታ እንደደከር። «የተብሯ አመል አንድ ነው፤ በጣም የታወቀ። በጠገቡ ስታለፍ መዘንጋቷ ምን ተብሎ ነው! አንድና ሁለት መታዘቢያ፤ ከዚያ የላቀ ሲሆን ጠንቀቅ ነው። ቡና በፈላ ቁጥር በሱ ጣት ያልተቆነጠጠች ከደሜ ሰምተንክክ እናወቅም! በደስታው የወገ ነው፤ ሀዘን ቤት መቼ ያፍራል!» በግለት፤ የተብሯን ድፍረትና የልጅቷን መብተክተክ ይገስፁታል። ግና፤ ቁንጥሜው የግረጥረው ቧልት የግያዝናቸው ባለሰሳች ደግሞ ወዋታውን እንቅፋት እንደይገጥመውና እንደይቆምባቸው አደራደሪነት ይገባሉ። አንድ የቀደመ፤ «አተዋ (የከደሜዋን እናት) የተናገረችው መሰረት ያለው ወዋታ ቢሆንም... ደግሞም ውብ ተናገረሽል፤ ምንው ግለት፤ ይህ ያየዋ ዘይቤ ብዙ መያ ያለው ነው፤ ግሪትና ስልጠና ነው፤ ታዲያ የሰው ልጅና የጭን በቅሎ... መቅናቱ የደንብ ነው፤ በየስፍራውና በየተገኘበት ከልተገራ አገር ደልዶም ስጣት ይጠፋል» በግለት የጃቸውን ዘራፍነት አበጀ! ይላሳቸዋል።

ወከታውን መስመር ሲያሳዙና አቀንታኝነታቸው ሲጠና፤ ስለኛ ምን ይወራል? ግለት የቁም ነገር ደርቻ ወረያቸው ነው። ምክንያት ከላጠጣቸው በቀር በየደቂቃው ቢነሳ የግወደት ጉዳይ

ነው። በድፍን አድግብ፤ ግለት ያራቱን የሱል አቅጣጫ የፀጥታ ሁኔታ ከተቀመጠበት መደብ ሰይነሱ ያስቃኙታል። ከኢትዮጵያው ነፍጠኛ (ግሊሽ) እንቅስቃሴ እስከግጥሙ መንገደኛ ዘራ፤ ሱዳን ውስጥ ደግሞ የሰደተኛ ግርግርና የፀጥታ አስከባሪወችን በትርና ዝርፈያን ሲያልፉ መጀመሪያ የመከሰኛውን ምስራት ያረብና የፈላሽ (እስራኤል) ድብድብ ገርፈው መቶሚያቸው አሜሪካና መክሰብ ነው። «አማሪካን ያኑር፤ አማሪካ ከላች ከዚህ ምጣት እንወጣለን እሷን አበርታ በሉ! መክሰብን እንግዲያ ሊሻው ገጣችን ነው። አሁን መቸም የከቢውና የወረቀት መናኘው... የማህተምም መርገጫው እየረሰለም ይሁን፤ ድንግሉና ዋናው ቲስ፤ መቸስ ዋናው ሊቅ የሚገኘው ከዚያ አይደል! ነፍሳችን ግን ተደዛ ያለው በማሪካ- በማሪካ እስራኤል (ይሁዳውያን) ነው።»

እዚያው በዚያ የሚለዋወጥ ሸቀጥ አያልፋቸውም። መሰል የዙሪያ ሰዎቻቸው ለምደቸው «አየዋ፤ ንሳ አደራህን እንዲያ አከላቲ ያለች ቴብ፤ ራዲዬ፤ ሰእም ሆነ ሌላ... አዋራልኝ» የሚል ቢያንስ ሁለትና ሰባት ሰው በቀን እያጠም። ሽጭና ለዋጭም የሳቸው ገባር ነው፤ ከትርፍ ገርሻ ቢስቲቸው ከመፈናጠሪያ መሰከያው አይነሷቸውም። የዚህ ሁሉ ግእዝል በመሆናቸው፤ ከራቱና የበላይነቱ ሊበጥሳቸው መቻረቡን ከሰራሁኔታቸው መገምገም አያደግቱም። ርምጃ አጣጣላቸው አሜሪካ መሆኑ ቸኪላ ሲያስመስላቸው በቀር፤ ደረታቸውን ወደፊት ገፋ፤ መቀመጫቸውን ወደሂሳ አስቀርተው፤ «መሀል ጀርባቸው ሰበር ብሎ፤ የግራቸው ግራጠጥ ሲታከልበት ፍጥረታቸው እቻ ያጣል፤ ይህን ስራቸውን ከሂሳቸው ቶሞ መታከብ ጭነት በገዢበት ያራጠጠ የጋማ ከብት እንደግየት ነው፤ ይማሰላቸዋል። ከሁሉም በላይ ከራታቸውን የሚያገላው የተንገበበ እጃቸው ሲሆን፤ ገምጋሚያቸው ለሁለት የተሰነጠቀ ነው። ተጋማሹ ወገን፤ ይህን ልዩ ትክል እድሜ መገፋትና ትንሽ የኩራት ሞራነጠላ የተጣለበት ሲለው፤ ሌላው እኩሌታ ከኩብልና ጊዜው የጀመረ አቃቂር ነው፤ እንግዲያ ለጋ እግር ስለ ገራገርና ልዝብ፤ እንዲያውም ንፍጣም፤ ልጋጋምና ዝርክርክ ነው የነበረ ይሏቸዋል።

ከሌላ ሰፈር፤ የሆነ የጤተእስራኤል ቤተሰብ ወደከርተም ተሳፈረ የሚል ወሪ ያመጡና የጤና አቀባይነታቸውን ነስንሰውት፤ የሳቸው ከተጠበቀው በላይ ገደሪፍ መቀመጥ ሲከነክናቸው፤ «ባለ ፀጋ ሊሰጥ የደህ መርጥ ያብጣል፤ የፈላሽው መንገስት ለሁሉም እኩል አስተዳደሩ ባል፤ የሀበሻው ተሳሳኪ ሹም በወገን አደረገው፤ ጥንትም ቢሆን ምስክርና ጭቅሹም አገገል ምርጥ ነበረ፤ ንጉሱ ከላይ ከሚጥለው እዳ ይልቅ ጭቃው የሚሰራው

ሰራት ያየለና የበረታ ነበረ። እዚህም ታዲያ «ከገርህ ልጅ ጋር አቅሰደድ» እንደሉ የራሳችን ሰው የቀረጣ አረመኔነት በዛ። ለተሳሳኪ ግጥሚደና ግብር ግጥት ፈታን። እምሳክቸሁ ያወቃል፤ ያወምእክ በየቀኑ የሚገዛውን ሰው ንብረት ከርተም ላይ እንደጠፍ አህያ እያራገፉና እየቀረጡ ያ አልበቃቸው ብሎ ነው። የደርግን ግብር አመለጥን ስንል መንገድ ሰብሮ ሰራት (ግብር) እዚህ ተገኘ። ባላገር ሞኝ ነው፤ በራብ እየሞተ ራዲዮ ቴብ፤ ሰእ፤ ወርቅና ሌላ ጌጣጌጥ ሁሉ ይገዛል፤ ሳይሉት! ለተሳሳኪው ግብር መሆኑን አልተረዳ! ሲጀመር ጀምሮ ወስጣውስጥ ነገር አልወደም፤ የተንከል አይደል! የሚሰራው እንዳይታወቅበት... ያጣነው ይመስል! ሁሉንገረ በጊዳ ነው። በዚህ ወጥቶ ተ ተ ተ ተ በዚያ ገብቶ ሹክ ሹክ-ሹ ሹ ሹ! እይ ወዲያ! የሊባና ቀጣፊ ልሳን ይዘጋ በሉ!

«አንድ የተማረ አጥቶ ተጉዳሁ፤ አንዳንድ ቀደም ያስተማረና ለጌንደር አስኪላ የቀረበ ዘረ ተጠቀመ። ከከቢና ወረቀት የተነከከ የግዛት አወራ ሆነ፤ በዚህ ተጠቃሁ» ብለው ሲያማርረና ነገር ሲያቃርኑ የተመለከተ ታዛቢያቸው እንከናቸውን ለመጠቀም፤ «የተማረ ሱ አበላሽ መባሉ ልክ ነገር ነው፤ ትርጉም ሲነሳም ያለነሱ አይሆንልንም። ግና፤ በሰም በኩል የጉደለውን እንደወገዙ፤ እንደሸረና እንደራከሱ ነው የሚቀረት፤ አሁን ምን ጊዜ ወሰደ! መድሉ በዛ፤ ሱ በቅህክል አልሰራ አለ ሲሉ ቶይተው፤ መልሰው ወዲያው ፍ ር ስ፤ የሚያዳላ አስኪላ ሳይቀረኝ ቀረ ብሎ ማረሀረህ! ይህ ሀሳብ ያለግሱትክል፤ የመሳት አማረኛ ነው» ብሎ ሲተቻቸው፤ የማብራሪያ ሀተታቸው ይተክል። «ስተህል መባሉ የሰድብ ነው። አይነታ ውዋታየ ከገባችሁ ግን፤ ለኔ የሚል አጣሁ ግለቲ ጉድፍ የለበትም። ተበጃ ግለት ወገራ፤ ስሜን-በየዳ፤ ብሉም ወልቃይት ጠገደና ጠለምት ነው። ጌንደርና ትግረ የተማረ ሹም አለው፤ ከኛ መሀል የተጠራ አስኪላ አንድ ጥረልኝ እነሆ! በሉ እስቲ! የተማረው እየተደራደረ፤ አንድ ጌንደር፤ አንድ ትግረ እያለ ሰውን ሁሉ ሸክፎ እሻገረ፤ የመንደሩን ሰው ብቻ እየረሰለም አስገባ። ከኛ መሀል የተማረ ቢባር ባር እኩል-ከሲሰ፤ እንደጌንደሪውና ትግረው የኔም ነፍስ አለኝ ብሎ በመግገት ከኛ መሀልም ተከፍሎ ሲሄድ የነሱ ተከፍሎ ሲቀር በመሀል በውድድር መጠፍ፤ ጅሉን ሹም መሰኘው እየተራደው ሱ እንዲያ ያምር ነበረ። ወረፋችሁ ግን ነገር ጠልቶ ያለግየት ነው»

የሆነ እፍ ግስያዝ ተምነገር ወጣልኝ ብለው ሲያምኑ፤ ሰደባቸው ለጆሮ ይዙገንናል፤ መከናቸው ወጥቶ ግጥም ይልና

እጃቸው ያንበራራቸዋል። እንደበታቸው ሲተባ ከራታቸው የቶመች ቡና ከደረሰ አትታቸውም። ምሽት ሰዓት ታሪክ ትዘፋ ነው የሚገቡት። ሆኖም አልሆኑ በዓረብ አለም ውስጥ ሰዎች የሚከበሩበትና የሚጥገሱበት ሁሉ መደሸቸው ነው። ራስን በማጥገስ ብቻ ግን አይዘልቁም፤ የወደሰ ግዝንቢያቸው እርሮ ነው።

«ይኸው ከኔ በሂሳ የመጣው ሰው ሁሉ እየረሰለም ገብቶ አበባ ባበባ ሁኗል።... ይሉናል። መቸም የምንሰማው ሁኗልን ነው። ታዲያ ተሳታፊው ሁሉ እንደንበራገጥና በተስፋ እንደንጥር የሚመገበን የይሆናልን ምችት ነው። የግር ወሰላውና የሳምልጅ እንደጌርፍ በየጅረቱ ነው አሉ የሚሰመው፤ መቸስ አምባክ አሰራሌ በረከትንና ፀጋን ለሰው ልጅ መስጠት የጀመረው በዚያ አይደል፤ እንገደያ ወተትና ግርንግ፤ በሜዳ ሰይፈሰ፤ ጥረህ ግረህ ብላ ባለው መሰረት ወተትን አልበን፤ ከመገፈጅ ቀድተን፤ ግረን ከጋን ዝቀን አምረንበት አይደል የምንግረው። ትንሹም ያናጋብን የሰላቶ አጋንት መጥቶ ነው። ቢሆንም የጣቢያ ልጅ ልምድ ልዩ ነው፤ ወተትና ግር የህገን ግታለያ፤ እንደኔ ከእድሜው የገፋ ግን ከንብ ይልቅ ገብነን፤ ከላም ይልቅ ገሸን ያስቀድማል። ቢሆንም፤ የየረሰለም ሰው የተመረቀ ነው፤ ሰራው ፀሉትና ምሉት አይደል፤ ሰይፈሰ ነው የሚዘነግብት፤ ያለ እህል የሚግረውም ብዙ ነው አሉ የጠቃሚ። የፍራፍሪ ዘር ከገበያ አይወልም አሉ። መልቀሙ ከልሰለቸ ደረሰና ሚካኒካው እንገራ፤ ብርቱካን፤ ሎሚ፤ ሸረ ምኑ ትጦ፤ መዙ፤ ከኩ ሁሉ በያይነቱ።

«ታዲያ "ያበይን ልጅ ወህ ጠግው" ከሱዳን ጋር ተገራብቶ መከራየን አያለሁ። ስንቱ የመኪንንት ልጅ ያላደገበትን አሸዋ ተሸካሚ ሆነ፤ የሰንት ንብረት ጌታው ሁሉ የንቡ፤ የሰንጋው፤ የእልፍኝ አዳራሹ አወራ ሁሉ አለመን ጠብእርግፍ አድርጎ ጥሉ የሰው ሌሊና ገረድ መሆን? እህል ሰይሆን አሸዋ እየተሰፈረ የሚቀናበት አገር መጣህ! እስከ በሱ፤ በገረ፤ ያን ሁሉ የተዘረጋ ያሸዋ ዘር ግን ዘወር ብሎ ያየዋል? የደህነቱ ደህነት የቶመ እርጥብ እንወት አይታይበትም። ገደራፍ አለ ስም አውጭ፤ በግረኛው፤ ቀጥታውን፤ ገደ-እርፍ (እንክልት የጠዘበት) ቢሉት አይሻል ኑረል?

«መተማ ከሱ ትርብ ነው፤ በትየየው አይታችሁት የል? ከሊት ሰንደርስ ቋራ ወደገሽ ይቀራል።... ራቲ ሆዴ የእንግግሱ ቴድሮስ አገር! እትብቱ የተቀበረበት። አይ ወላድ፤ ከሰው አብራክ አንበሳ ይወላደል? የሰባቸው ግርግ ጥገስ አይደል! የጋራው ክብደት አይነታ አለው።... ታዲያ የወደቀኝ መተማ

ነው። ያውም ዘረዘረ መተማ የህንሰ ብላ ወታል።... ታዲያ፤ እያቸሁ ዘመድ፤ የነዚህ ሁለት ነገሶታት ህይወት በንድ ነገር ይግሰሳል፤ ምንው ግለት የሆነን እትብት ትግረ፤ ስጋቸው ከዚህ ከግደው፤ የቴድሮስ እትብት ቋራ፤ ሞታቸው ባለበላ! ያ ግደው... ዘረዘረ ሰያሚው ለጌጡ ሁሉ ስም እየሰጠው ነውእንደ ያያችሁት ግደ ምሽት ብሎ የቋራ ነው የነበረ የቋራ በታች። ልዩ መሆን ከፈር ነውና ያንን የታመሰ ጅግና የወለደ ታሪክኛ ገመገም ነው።

«የኛ ሰውም (ቤተእሱራ-አል) ከየረሰለም ተሰዶ ወደጣቢያ ሲገባ እግር የጣላ በዚያ ነው ይባላል። ራቲ የዚያ ገብዝ መንደር! አጤ ቴድሮስ! እግራቸው በጣም ሂያድ ነበረ... ሀይለ-ሰላሴ ወደ ሮባ (ኢሮፕ)፤ በቸር ቢያደርሰን፤ እኛም እንደሰባቸው፤ አሁን ልንሄድ ወደተነሳገባት ትድስት እየረሰለም ሰይቀር ሂደዋል ይባላላቸዋል። አም! ምን ያደርጋል ወሸት፤ ሂደውም ይሁን፤ እኔ በመግት አደሱአባ ሂጃ አይቻቸዋለሁ፤ ለላው ዘር-አዛርቲ ግን በሰው ንጉስ ሲባሉ በቀር ፈተገጣቸውን አይቷቸው አያውቅም። እኔም ከሰንትና ሰንት ርቀት ሆኖ ነው፤ እንዲያው ለመንደር ወወት ያህል ያየሂቸው። ከቴድሮስ ጋር እኩል የሚደርስ ግን አይገኝም፤ እንዴት ግለት፤ ባስተዳድር ብሎ ያለመውን መሪት ውብ አድርጎ የረገጠ፤ አየረን ከፈር የቀመሰ እንድ ጅግና፤ በጣቢያ አንድ እሱ ብቻ ነው። ያጤ የህንሰና የሰባቸው መወረሻ፤ የመድረፍ ከከብ እንድ ነው፤ እስከረኛቸውን ያነሳው ወራሪ ነው። የቴድሮስእንኳ በክብርና በዝና የሆነ ቀብር ነው። የሆነን ግን አንገት የሚያስዘር ጉዳይ ነበረ፤ የዚያን ጊዜ ተወዋች ያለው ነገር ነው!

«አጤ የህንሰ ሰምን ይዋሻሉ?
መጠጥ አልጠጣም እንዴት ይላሉ?
ምንዋ፤ ሲጠጡ አየነ በርግጥ፤

ራስ ያዘረ መጠጥ። » ብሏል የዚያ ጊዜ ገጣሚ።

የኛ ጊዜ ከንቱነት ታዲያ ከሰባቸው አንገት ዙሪት አልፎ አንገት ቆራሜቸው በተዘራበት መሪት አብረን ተደራበሽን፤ ያጤ የህንሰ አፅወውቃቢ ከብግነት ከተተን። ግና፤ ለዚህ ጥቃት የደረገኝ ተሳታፊ የህበሻ ሹም ነውና ቀን ሰይገጥመኝ አይቀርም፤ ከሰለሞን የፍርድ ዙፋን፤ ከዳዊት በቀር ሰላስቀምሰው አልቀር።

«የናው ነጭ ግ (እስራ-አላዊ) ወሰላው፤ ቋንቋውን አንሰግው፤ አፍንጫው ከዋልደባ በየዳ ድረስ ነፋስ የሚጌትት እነፍረ አጋዘን ይመስል ተቀሰሮ፤ ምሽት ብሎ መሳት፤ መፍገግ፤ በወላግው መጥቶ እንደበሻ እናት ጌንወን አገላብጦ ስም፤ ተከሻየን መታ-መታ አድርጎና አይዘህ ብሎኝ አይደል የሚሄድ።

ልቤ ብዙትን ሲነገረው ይረዳል፤ መልሻ ሰላሳው በምኒት፤ ልሳን ከምን ትምጣ፤ የሱ ምሳሰ ደዳ፤ የኔም የጠሰውን ድፍን ሆነ።

እግረኛ መናገር ያትተው እንደ ሰይጣን ይቀራል፤ ብነገረውእከ ይሰግ ይሆናል እልፍ በመልስ ደግሞ፤ አደብ ገዢ ስመላከተው ተጣፈውና ወሰነታው አይለየውም። ነገር ሊጠባ እንደሰው-ወደር ሂሉ ሂሳውን ነው የሚከተለው። ከቀጣፊው ረት ብዙረልፍና የጠሰ አንድ ነገር ያልያዘልኝ እንደሆነ፤ የሀበሻው ሹም ጉድብ ይበክኛል ብዬ መተው፤ ነው በዚህ በኩል አትም አጥርታል። ከይናችን መንገዳለል፤ ከረታችን መወከት፤ ዙሪያውን ወጥተን ፍሰስ ስንል አለመረዳት ይገርማል። በመብገን ከዚህ ልሞት ነው። ስጋ የእንኳ ከቅድስቷ ቢደርስ ከጠደቅሁ ቁጥር ነበር። የሰራ-አል አምላክ፤ አደራሆን፤ አምሳልህ ነኝና እንደሆነ ስጋ ጃርትና ግመል ከሚበላ ወጃድ... ሲሆን አትገደለኝ፤ ከሰላሳ ደግሞ ምናል- ይሁንበት፤ ሰውን ለሞት ነውና የሰራ-ኸው ይሆን አውቅልሁለሁ፤ የምልህ ግን እሴጂን ከዚህ አትጠላው ነው የምልህ። ይሉታል።

መቸም የመሰላቸውና ትንሽ የሚቅነጥጥ ነገር ሲገጥማቸው መሠሪያ ሰይሞሉ አያበረሱ፤ ያሳክከላቸዋል። ከተዘጋው የሮሮ መደበላቸው ሲመለሱ የሆድ ነገር አይረሳቸውም፤ መጽመሪያ የሚጣረት አንድ ወንድ ልጃቸውን ነው፤ «ገዛኸኝ! አንተንእክ ነው፤ ሰግህ! ይኸ ሰንበት እንዴት ነው? ከቶ እንዴት ያለ ይሆን ብዙህ? ፍየል መሰል ያቶመ የለም?» በግሉት በጥያቄ ያጣደፉታል። ገዛኸኝ ጥያቄያቸውን ለመመለስ ሲያጥጠው፤ እሳቸውን ከመናገር የሚይዛቸው ነገር የለም።

«ከዚህ ተነጥፋችሁ በንደቷ ሰንበት እንደትዘገኝ፤ ለግኝም፤ አልሰግኝም፤ ስግ እሰራ-አል ብዬ የምግለልበት ነው። መሰግትስ አይሰግም፤ ለኔ ሲሆን ልሱ አለት ነው፤ ግና ሲያልፍለትና ሰው ፍጥረቱ ነው ሲል አንድ ቀን ይሰግ ይሆናል በሚል ተስፋ ነው መንገደገደ። በል! ገዛኸኝ... ነገረግ እኔ ያልተወከሰበትን ደም ግን ሊወከስበት ብዬ? ምን ሰው አለፍ! ሀገ-የሚል (አቋጣሪ) ወግ ያየ አቻ፤ እርጥብ እጣ የሚቋረጥ አጥቶ ልቀር? የሰው አይነት ከባህር ግዶ ቀረ፤ ብቻ የን ተሰድጸ!»

ገደሪፍ ወሰጥ ረሳሽ የሆነ ሲሞት፤ ግንፍነፍና መንሰትበት ካልሆነ በቀር አይለቀሰም። የጠሰበት አሊያም ወላጅ የሆነ ሰት ብሉት ድምፅ ዘለግ ሲያደርግ፤ ደረኛው እድሜ የሞጠ ገሳጭና አስተናጣሪ እጅ አወብቱበ፤ «አህ፤ አህ! ምን እየተባለ ነው? ይኸ ውኸት የሀዘን ሰይሆን የለፈፋ ነው፤ የቀረነውን ለማስወረስ እንደሆን? የሞተ መቷል፤ መሰዋለት እንደ ምን

ሆነ፤ ወደቅድስቷ እየረሳለም አለፈ፤ በጣም የተቀላጠፈ፤ በሰው ያልሆነ አጭር ጉዳ፤» ብሎ ወደከባብሎ አይኑን አግቶ፤ «በሉ! ጃግና፤ ረት ያለ፤ እሳቸና አልባሌ የመትበሪያ በታ ፈልጋችሁ ኑ፤ ይኸ የሚደ ምልክት በወለግ አይሆንምና መካሄጃውን በጣም አስተውሉ። አትጣጧ ጠፍቶ ሁለተኛ ጉድጓድ ስንምስ ይገተቱና ጥቅት ይከተላል። የኛው ሰው (ሀበሻ) እንደያይ በጣም ተጠንቀቁ፤ ነገር እንደይበላሽ ይላል የቀብር ፀጥታ ሲያቀናብር።

በቀን የሚወድቀው ነፍስ አያሌ ነው። ያ ሁሉ የሰደተኛ ነፍስ ሲያልፍ በከባቢው ሞት ያለ አይመስልም፤ ሞትና ቀብር በድብት ነው። በንደንድ አገር አደስ በይሆንም፤ በአት የአገግውያን ዘንድ ለቀብርም የሰርጉን ያህል ይወከስታል። አያ ተብጂም ቢሆን፤ በሰሜን ትድረታቸው በቅሉ ግሳብ፤ ብረት ግሰከተልና ለክብራቸው መደረቢያ ወገቧን ያሸረቀጠችና (ያደገደገች) ጥለት የዘቀዘቀች የቅርባቸው ወይም ከሚሰቱቻቸው እንደ በወገና በኩራት ብሎም በነፃነት ግሰለፍ ቢቀር ከተከተላቸው ጭራና ከዘራ ጋር ንጋት ሲሆን ብሉክ፤ ቀን ጋቢያቸውን አጣጥለው ከሞት ደጃፍ ከተፍ ነው የሚሉት፤ ግኝን ሲያቋጥረ ተወዳደሪ ሰው አይገኝላቸውም።

ለቅሰኛው ሲገባ ድምፅ ገድሎ፤ በር ሰይዘል በየሞጠው ምጫት ያለሰለሰውን ጉሮሮ ተጠቅሞ በተተኘ ድምፅ ያንገራገራል። ያደስ ገቢው እንጉርጉሮ ረሳ ከተጋደመበት ጠባብ ወላል ዘሉ እንደይወጣ ይወከስታል። ሲንሰቀስቅት ከሞለው ለቀስተኛ የተቀጣ ድምፅ ጋር ሲደበል፤ በደመና የሚገዝ የቅትር ድንጌል ንብ ነው የሚመስል። በሰልፍ ከወደያውደህ እየተንገራደደ እንባ ግወረዶ ለቋሚ ውብ ሆዋ ሰለ፤ ይህ በሰመዋረ ከተገታ የመንሰትበት ለቅሰ እራስ ምታት ለቅበት የሚተኛውም ብዙ ነው። ግኝ እድሜ የሞጠ ሲሆን የይስመላ (ወግ የማድረስ) አዝማች ይወርድለታል።

በንድ ዙሪያ የተከለከሉት ወደዘዝርትና ከረደወች ኩታ ከነጠላ በተጌነፈ አፍና ከጉልበት ላይ በሞለ ክርን እየታገዙ አይናቸው ይመነጫል። ዋናው የቀብር ሰለት ለሊቱ ነውና እንቅስቃሴውን ለመግታት፤ ቀኑን ለማግሸትና ሀዘንተኛውን ለማፅናት በተመሰለ አረፍተነገር ተመርኩዝ እድሜ የሞጠ ሀተታ ይገባል።

«አየ! ምን አለ፤ ላገር የመጣ፤ የአሳይያስ ትንቢት ሳይደርስ ወጥተን በዘመድ ደኸየን፤ በሉ፤ ተግ በሉ! ስሜን መሳጣ አደብ የገዛ ሀዝብ ነው። ዋናው ቂሳቸው ግዛት አድርጌ ሀዝቡ

አንወጣም ብሎ ደምድሞ ተትምጧል አሉ። ይኸ፤ አያችሁ፤ የመለበምና የትምህርት ልቀት ነው። እግዚር ለቂሱ ቢያመሳክተው ነው፤ ስሜን የደጋጋ አገር አይደለ። እኛ መጣፍ ያለውን አልተለበምነውም። ልባችን ሸቀለ። ወረና ተላላኪ ፈጅን። አሁን ታዲያ አንመለስ፤ እግዚአብሔር ስማ እሱራ-አል ብሎ ለቀረነው ድነት ምህረት እንደያወርድ መግጠን እንጂ። ለሰሜኑ ቂስ ግን ትንግርትና ዝና ወጣለት። ስለዚህ እልቂት የተተነበየው ቀድሞ ነው። ግና፤ እኛ አደናቀረን መንገድ ገብተን ስናልቅ፤ ስሜን በየዳ ተሸክሮ መቀመጡና ከሞት መዳኑ ቂሱን ከሰማይ የወረደ አዋጅ ነጋሪ፤ በመሪት የበቃ ባህታዊ አስመሰለው፤ ሁኔታ ገጠመለት፤ በቃ! ከእንግዲህ የተናገረው፤ ወሸትም ቢሆን ጉድፍ የሚጥልበት አይገኝም። ዘንብ-ተባርቶ የሚተርፈን ቢገኝ፤ ከዘመድ ተለያይተን ቀረን። ሲል ሌላው ለቅሶ አረሳሽ ተመሳሳይ የዝና ወረ ለማሰስ በዚያው ሰብቶ ይገባል።

«ይኸው፤ እኔ አሁን ከያ አሳየኸኝ ቤት መውጣት ነው፤ ልጅ በጭንቅ ተይዛለች፤ ነፍሷ በጣር ትጠበቃለች። «ሞትና ነገር ቢፈረት አይቀር።» ተብሏል፤ ያው የጥራቱን እስኪደርስ ለቀረው ፀልቶ፤ የሄደው ሂደት። አያ ተባባል (ቀድሞ ተናጋሪው ተርቲመኛ) ስለንግርት እንስቷል። ጊዜው መገርገረንም ከየረሳለም የሚወጣው ወረ ነጋሪስ መቸ ነሳን፤ እናንተ ከዚህ በረሀብና ችግር በሚያልቀው ትደነቃላችሁ፤ የትንቢቱ አለመድረስና የመገርገሪያ በግልጽ ታይቷል፤ ከሚወራው ውዋት ላይነቶች ነው። የጌንደሪን ባለቀሚስ ቂስ ብርሀንን የማያውቅ ፈላሽ አለ? በቀመና ባታየዋቸውም ዝናቸውን ሰምታችኋል። በጣም የቀሰሱና የደገጉ ሰው ናቸው። ታዲያ ይህ የፈላሽ ወደየረሳለም መሄድ ሲወጠን፤ አደራጆቹ የተለመዱ በጥልቀት ነበር፤ ሰራው ወልና መሰረት እንደይዘ፤ ይህ ያገረ ባላገር ወደማያውቀው ባእድ አገር ሲሄድ እንደይበራገግ፤ ከጣቢያም ሲነሳ እንደይነፋራና እንደነጉድ አውራ-አውራው እንደነቅል ታሰበ፤ ድንጉሉ ገብ እንበለ ንግስቲቷ እንደማይንቀሳቀሰው ሁሉ። አውራ መሆን፤ መንገስ፤ መሸምና በትምህርት መሳቅ ምንጊህም የዝና ወንድሞች ናቸው። በውብነት ልክ፤ ጊዜ ሲጠም፤ ችግር መከራና መስዋእትነት የሚሰፈርባቸው ቀዳሚወችን ነው። በጦርነት በኩል እንደ የሀንስ፤ ቲድሮስና እንደጥሊያኑ ጊዜ ሰተብላው ጣቢያዊ አርበኛ፤ ግንም ሳይገፋው ለነፃነት ብሎ የሰራና የሚያልፍ ከሁኑ የኔ ውዋት ይለያል። ሰው የግዜ ምርጥ በመሆኑ በግድ ታፍዋ ከጣቢያ እየረሳለም መግባቱ አልገባኝም። ቂስ ብርሃን ይህን ጅል ፅዋ የቀመሰ ሰው ናቸው።

«ሀይለሰላሴ በዚህ ኩነት ይገባሉ፤ ይኸን ሸንጌ አውቀው

ዝም ግለታቸውና በደግ ሰው ላይ የማይገፋና የማይቻል ወራሪ ሲወድቅ አለመከላከላቸው በጣም ያሳዝናል። ነገረማ፤ ፈላሽ ከጣቢያ መሪት እንደጠፋላቸው ሸንጌው ነበር ተብሎ ይታግል። ፈላሽን ጠልቶ፤ የሰለሞን ዘር ነኝ ግለት አይመስልም። የሀይሉ ፍጥረት ብዙ ያናግራል፤ ብትወስዷቸው ፈቃድ ነው፤ ግና የጥቀረት ልይነት አድርጋችሁ እንደቅብድሷቸው ግለታቸው አልተገባባኝም። ይህ ይድፋህ ብሎ ይግርህ ያለው አይነት ውዋት ነው። ግና በሰማይ ያስከፍላቸዋል፤ ሂደታቸው የል? ...ታዲያ ቂስ ብርሃን፤ «እኔ ደክሜያለሁ፤ የሞቲ ጊዜ ቀርቧል፤ እዚሁ እየፀለይኩ ነው የሞቶየው» ብለው በከራከረ አልሆነም፤ በመጀመሪያው አረሳ- በወለማ፤ ያስከረን ግጊዝ ድፍን መኪና ቀርቦ በተጋጋዝ ጉልበተኛ፤ ባንሳ-ባንሳ ከመኪናው ተደለው አደስ አባ ገቡ። በአይነ-ቀራኛ ሲጠበቁ ባጅተው እንሺ አየር ሲቀርብ በዚያ አገብተው እየረሳለም ጣሏቸው። መቸስ መንፈሳዊ ሰው አይደል የነበረ፤ ከወደያኛው «ረብሳ መወገፍ» እንደወረደ ነቢዩን የተመለሰ (አልያስ) ከጀሯቸው ተጠጉቶ፤ «አንተን እከ ነው! እዚህ ምን ጣለህ? ተመለስ አይደል የምልህ፤ ሲነገረህ አትሰማም?» አላቸው አሉ። ይህ በየረሳለም የሆነ ነው። ገና ለገና ከጣቢያ መነሳታቸው ሲጠነሰስ ብዙ ምልክትም አሳይቷቸው ነበር ይባላል፤ በመኝታቸው ጊዜ በህልም፤ በእውናቸውም በራእይ እየሆነ እናገራቸዋል፤ እረኛው ሳይቀር በደረታ-ደረቱ ስለዚህ ንግርት ዘፍኗል። ፈረንጅ አገር መሄድ ለብዙ የጣቢያ ልጅ ብርቅ ሆነ፤ ዙሪያቸውን ከቦ፤ «ሀይ! ሀይ! ስለጠላኸውና መሄድ ስለልፈገፈ ነው፤ ባንተ የተነሳ የሀዘብ በር ይዘጋል፤ ባእምርህ የሚወጠነጠነው እየከረ ህልም እየመለሰህ እንጂ መሄድ ጉዳት አያስከትልም።» ብሎ ሰበካቸው፤ ምን ያደርጋል፤ በግራም በቀኝ ሳይሳካላቸው ቀረ። የደክመ ሰው ነበረና በሰው እጅ፤ በውጥ-ትከ መሳሪያ ተከበው፤ እመለሳለሁ ብለው ቢታገሉ አልሆነላቸውም። የሰው በደል አልበቃቸው ብሎ እንከን ገጥሞት የማያውቀው ግራ ቀኝ አይናቸው ደርግም አለ አሉ። ከዚያ ተርፎ፤ ቤተሰባቸውንም እክል ገጥሞታል ይባላል። ሌላው ከሰባቸው እንደግር ለወደፊቱ ፍንጭ ነው። እግዚረ መቸስ የማስተግሪያ ጥበቡ ዙሪያ እምባሉሉ ነው፤ ነገር ጠልቶ የመተርጎምና መመራመር ይጠይቃል። አሁን አይናቸውን አጥተው ሞታቸውን ይጠበቃሉ አሉ። ታዲያ፤ ጊዜው ባይደርስ፤ እንደ ተወጥቷል፤ መስዋእትን ቀንሰልን ብሎ እግዚአብሔር ግለት ብቻ እንጂ። ከቂስ ብርሀን የከፋ ምን እንዳልሆነ ነው። እግዚርን አታግረ!»

የሰው ሀብት እንዲህ እየተመሳሰለ፤ ጭንቅ የሚሆነው ሲነጋጋ ሲል ወይም እኩል-ሲሊት በሂሳብ የሚሞት ሰው ጉዳይ ነው። አስከረን ዘርገቱ፤ እንደልብ ጮህ አልቅሽ ብዛት በማይወጣበት ሁኔታ ወለግውን መጠበቅ ችግር ነው። በእንዲህ ያለው አጋጣሚ በሀጢአትና በሚወነጀለው ግጥም ሳይሆን ቤተሰቡ ነው። የሴት ሀረግና የደብዳቤ። ከታ በተንገረበበት ከንፈርና በጣም በተቀጣ ድምፅ፤ «ወይ የእግረ መዳከም የሀጢአታቸው ብዛት፤ የጌራቤቱ ሽፋን ነው እንደ ጉዳቸው ይፈጥ ነበር፤ ያህያ ሞት። ለሀዘን የሚያቀርቡት፤ ድርጊ የወደለኸር ንፍርእንኳ የላቸውም። የቤታቸው ወንድ ሁሉ ለፈሰሰ፤ ለከተማው የህይወት መላ በርጋጋ ነው። ደጅ ወጥተው ቷት አይሞሉም። ለሰራ ከሚያስበበት ጊዜ ለፍትወተ-ሰጋ የሚወነቁበት ይልቃል፤ ገም ብዙ ወ መተኛት ያወቃሉ።»

እንዲ በጀመረችው ሊላዋ ሰብታ ትገባለች። የምታወራበትን ሰው አቅጣጫ ለመሰወርና አይኗ ትካዜ የሚቀራ ለማስመሰል፤ ከወዳፏ ከታዋን ገረድ፤ አገጭን ገደፍ፤ አንገትዋን ጠነን፤ አይኗን ከመረተም፤ ከሰማዩም ሳይ እያንገለለች፤ ወዋታዋ ከላዘናጋት በቀር ፊቷን መከፋት ትዘራበታለች። «አታ የሞቸውም በተዋ አረጋሽ ገደም ተክልክለው የተረጠረጡትን ጉብገብቶች ስለሞገን ሁነው ተመላሽ ወ፤ ሴት እንደቀየረ፤ ወህ አይንሳቸውና በነጋ በጠባ የገላ ወህ እንደሞቱ፤ የሚገርመኝ፤ ሰውነታቸው እንደሸርመጣ ወርቅ እጠቅብለት ሲታጠብ አለማለቁ። ነገረግ እነሱም ከዚያው ቁጥር ናቸው። የሰው ሞት፤ የሰውነታቸውን መበርወጫና መገርጠት አይቶ ሆድ የመቅጣት ቅንትነት ይመስለው ይሆናል፤ ግና ወህ ወ ነው፤ እንደ ለምድ ያል፤ እንበለ ወህ ከደረ ይገኛሉ። ሴት እንደቀየረ፤ ጌረረ እንደከፈለች ይመሸላቸዋል። እናቲቱ ደህና ወላድ ናቸው፤ ግህፃናቸው አባጣና ገባጣ አያወጣም። እንደሚሰረት በክፍል እየተቀሸረና እየተሳለ ይፈጠራል። እውነተኛ እሴቶች ስለሞገሱ። ወበትን ፈር አሰይዘው ይወልዱታል። የወንድ ወበቱ ባቱ፤ የፊት ግርማ ሞገሱና የታከሻ ሰፋቱ እንደያ-እንደያ ሲሆን፤ በሴት በኩል ሊላ ገጥ ይሆንና ብዙ አግረኛ ያጠጃል። መቸሰ የወንድና የሴት መሳያው ከጧት እየቅል አይደል፤ ግና፤ የሴት የዋን አብራክ፤ የሴት ሽል አልሰለለውም። እንደያው ተባብተው ብቻ ነው የሰለዘሉት፤ ወንድ ብቻ፤ ታዲያ ምን ያደርጋል፤

«መልክን አሳምራ እንደወሉ ፈረሰ፤

እንደም ነገር አታወት እስከፈረ ድረስ ያለው ነገር ነው፤ ጃን-አሞራው እንዲህ ቀልቀል የጠለምት ሰው እንደሰማው

በየተራው ደረት ሳይ ይቀመጥና። ገጣሚውና አግረኛ ጠላቂው የህት ነው የተናገረው... መልክ ታገባ አይጠጣም፤ የቅድረት መያ ከልታክለበት ወበት ብቻውን እርባና የለውም። ታዲያ እናት መከረኛዋ፤ በጦቢያ ከጭቃ ጋር ታገለው ገመናቸውን በሽገውት የዋረትን ያህል፤ ገዳሪፍ ሳይ ከምን ይምጣ? ነገሩ ሁሉ በርግል ብቻ የሆነ አገር፤ ከላመዱት አገር ሳይ የሸክላ አፈረሰ ከየት ይዘቃል? ምንገዳችን በድብት ሆነ፤ ከግድጋ ጋር አደባባይ ብንወጣ ፈላሽነታችን ተጋልጠን ፍጅን ማለት ይሆናል። ... ታናሽ የወለደኳ ከሰራ-አል ልጅ መያ ትንሺ አያጣም። ሽግ-አቃውን ይተናክሳል። እንዲያ ሲልም የበረ እቃ መጥረብና መገጠም ይወጣለታል። ጌዬው ሁሉ በነጋ በጠባ ከደጅ ነበር የሚገኘው፤ እንገዲያ እርፍ መወጣጥም ከየትኛው መረት ሳይ? መቸሰ የሰራ-አል ልጅ እንደየው መላልና ማብጀት የዘርፍ ወርሱ አይደል፤ እንደቃው መገጠም መረት ቢዋረው ኑሮ የሰራ-አል ልጅ ወደትና ወደት፤ ማን እንደኛ ባለጠጋ ኑሯል፤ ለጦቢያ ምን ይወጣለታል? ከዚህ ሁሉ እንክርት ባልደረሰን ነበር። ታዲያ የጧት እርግግን፤ እግዚር ባደረ እፉ የቀራብን ነገር ኑሮ ነው መሰል... ሁሉ ያልተሰራነውን ሀጢአት ከፋዮች ሆን። እኔማ እንደንደ በዚህ የርግግን ቀን ከግዚር ፊት ቁጥ የተሰማሰ ሰው ኑሮ እንደሁ፤ ቀርጠት አሞት ባደረግና ባልሰማ፤ ሰሚ ሳይዝ ይህን ግብር አይጥል ብየ ማለት። የኛው መከራ ያለመፈጅተን ማለታዬንም፤ ከናቲቱ ፊት ሳይ የተደረተውን የመከራ ጥላሽት ሊያነቡት ይቸግራል፤ ስንክፍር ነው፤ አይፈጅም። የሀሳቡና የቸገረን ጥልመት ለብዙ ወ፤ ፈታቸውን የመከራ ሸህላ ሊወርሰው ቀርቧል። ይህ ሁሉ ምጣት የወረደው የወንድ የው ቀድሞ መሞት ነው። ሳይሰነብቱ፤ ቤቱን አስልተው የተወ ይመስል የወንድ-አልጫውን ረቅርቀውባቸው ሂደ፤ ጉድፍ፤ ያው የእንግዲሁ-ልጅ ቤሉትም ይሆናል።

«የወንድ ልጅ በሴት ብቻ ማደግ አይረባም፤ ባብዛኛ ከሴት የሚግረው ረሀረህነት ነው። መያ ግን ከባት ይበልጣል። ልጃገረድእንኳ ከባቷ አመልና ጠባይ፤ ከፊል የሚነሳ ነገር አይጠፋ አይደል። በሞቲ ተመልክተልኝም፤ ጌረረ አበጣጠር፤ ከትር አለቃትም፤ በገሀድ ቁርጥ እናትየዋን። የመዋብ የእጅ ስራ አቀዳዶ ቁርጥ-ብጥሰ በሀክል እንደእናቲቱ። እግዚር በሰጠው ወበት ሳይ ማከያ መሰራት ቤት ያለፈ አላየሁም። የዚህ ሁሉ ጊዝ መነሻ እናቲቱ ናቸው፤ ከልክ ያለፉ ተወናቂና ወኒያም፤ በጣም ሲበዘ ጉድፍ ለቃሚና ጠንቃቃ ናቸው። ከሰው የሚደረቡበት ጉዳይ ቢዋር፤ ሰርግም፤ ለቅሰም፤ ገበያም፤ እንዲያም ይሆናል።

የቀጧሽ ሽንሽን አዘራዘራቸው፤ ከታ አጠጣላቸው፤ እግር እንቃቀልና አይን አወራወራቸው አግረኛ አለው። ቃል ሊወረውረ ምላሳቸው ሲናጋ እከነፋረረቸው ለኔ አይነቷ ከልቱ ጊዜ የከላ ትምህርትና ግሪት ይጠይቃል። የወንድ ባይን መከተል ከሰው ቀርቶ ከገመሮ ዝንጃሮው የምናየው ነው፤ ፍጥረት ሲጠል አብሮ የተፈጠረ ነገር፤ ያባት አደር። ሴቷን ሁሉ አንገት ሲያስብረት ባያሌ ነው። የሽመጥ ሳይሆን ዘይቤ የግንሳትና ሰው ሁሉ እንደያ ቢሆን እየወደደ ነው። ከይን እስከግዚሰው፤ አንገት ሊቀላ እስከደርሰ ጃንጥላውን እየከተረ ባይኑ ይፈትዳቸዋል። ያኔ በእንቅፋት የሚደግገውም ብዙ ነው። ታዲያ ልጅ ሆኖ ሁሉ እንደያ ሆነ... እንደናቲቱ መኪኪል።

ከደረ መቃብር የተገኘ ደንጊያ ግንሳት አይነወርም። እንደመቅሰፍት አይቆጠርም፤ ከቀብር ላይ ደንጊይ በመነሳት ለንበቲ ሊያስደፋ የሚያትግግ የለም። ያደሱ ግጥ ብዙ ተቀደመ ግጥ የሰለበት ፀሎት ግድረሽ ፋታ ሰማይሰጥ አያቋጥረትም፤ በስቲያ የጥተ የሀዘን ወርቅ የጣለበትን ግጥ ያህል ነው።

አያ ተበጃ፤ ገባ-መሪት ሲቀርብ ተሸቀደደመው ከጉድጓድ ጠርዝ ይቆግሉ። ሰው ሲቀበር ለግየት የቋመጠ ህፃን ነው የሚሆኑት። ለገናው፤ አራጠውና አጉብድደው የሺመላቸው እኩል-ክርብ በግራ ትከሻቸው በኩል ታክክ ወደሰማይ ይዘልቃል። በግራጃቸው ከመንደሩ ጥጥ ጥጥረው ይዘው ሽመሱ መሪት ሲወጋ ሜን-ሜን ያስተነፍሳቸዋል። ይህ ሁሉ ትግላቸው የሚረጭ አፈር ለመቆንጠር ሲሆን፤ ባረር የሚመቱ ያስመላቸዋል መጀመሪያ የቆነጠረት ባወራ ጣታቸውና በሊባ ጣታቸው መሀል ከድቶ ሲፈሰ፤ ትንሽ ጣታቸው ልታስቅር ስትርገበገብ፤ እንደገና ሞልተው ያፈሱት ሲከደና ሲታክታቸው፤ «ዝም ብየንክ ነው የምታገላው! አፈር አልባሽ ወበረኛው ሲጃምር አብረ ብገፋ፤ ሰስት ጊዜ ገፋ፤ ገፋ፤ ገፋ፤ ገፋ፤ ከመርወት ቆጥር ነው።» ብለው ለጊዜው ይተወታል። ቢሆንም አይታክታቸውም፤ ትረካ ሲቀዝፉ ነው የሚቶዶት። አስከረን አስቀርበው ወደቀብር ከወረደ በሂላ፤ «አገር! እርጋ፤ ተግ በል!» ብለው እንደገና ተቸግረው ይጌነበሳሉ። ሰስት ጊዜ አፈር ዝቀው እሳቸው ከረው በሂላ፤ «ሳትሳትን፤ እያንዳንድህ ተራብተራ፤ ሰስት-ሰስት ጊዜ በትን! ግና፤ ያሱኹደ ከፈኑን ነክቶና ተፈናጥሮ፤ የቆመ ሰው ነክቶ ሳምንት ባቂላ መቆርጠው፤ በነጋ በጠባ ወሀ መዘፍነፉ እንደይተርፈን!» ብለው ዙሪያ የከበባቸውን የመቃብር አፈር እንደይነካ ያሸግቅታል። እንደሉት አስከረን

በወል አፈር ይሟናል። ቀብረ ቴስ የሌለበት ከሆነ ምንጊዜም የግንኙወም ደንብና ስርአት መጀመሪያ ቀንታኝ ናቸውና ሊባው ተቀባይ ይሆናል።

«ይትባረክ እግዚአብሔር፤ አምላክ እሴ-አል! ከእድሜ የነሳሽውን ከነፍሱ ጥቀመው። የሰራው ሀጢአትና በደል ቢዋር ምህረት በእጅህ ነውና ግረው። ከትድስቷ እየረሳለም ደርሶ ለሰባይ አላበቃሽውምና ይህን አስጠነት። የሰው ምን እትም አለው! አንተው ሰርተህ ታፈርሰዋለህ። ያንተ መጫወቻወችህ አይደለን! ለወዋታ ነው አደምን የለሰንከው። በግልጥ የተናገርከው፤ በመፅሀፍ ያለ ነው። የኛን እትም ወሰነህ፤ ነፍሳችን ከሰጋችን ሳይለይ ከግንደርሰበት ቶጥ ተሰቀልክ! በላ አንተ ታወቃለህ! ይትባረክ እግዚአብሔር አምላክእሴ-አል!»

«አሚን» ይላል ተቀባዩ።
«ነፍሱን አርአያ ገነት ያገባው!»
«አሚን!»
«የግጥን እግር ያድርት!»
«አሚን!»

«የጠቢያን ብላ-ሰብ ሹም ሁሉ ልብ አራርቶ፤ ያርግጭህንና የሱደንን ተቀባባይ ወንበድ ጉልበትና እብሪት ቴጠግ ያርገው! የሀበሽውን እሴ-አል ተላላክም እንደሰራው ይፍረድበት! መቸም ተራድተው ከቸግሮ የጣሉን እነዚህ ናቸውና! ምን በደንብ ተረገጦ አገር አሚን አይልም? ድምፁ ተነፋራ ሆነሳ! እህል ሳይቀምስ የዋለ አለ? ወይስ የተናገርኩት? ይገርማል! በይሰማግህም የሸግግሌ ምርቃን አይገፋም። በቅንነት የሚደረግ ሰላህን ሰላሁን እግዚር ያጠራዋል። ይልቅ ባንድ ላይ አሚን በል! የዳዊትን ዙፋን እንደብረት ምስሶ ያጥናው!»

«አሚን!»
«የሰራ-አል ፍደ የተጀመረው በነሱ ነውና የፈርአንን ሁሉ ጉልበት፤ አሁንም ከዚያ ሲወርድ ሲዋረድ የመጣ አሰር አረፋት የሚባል በጥባቄ፤ እውነትም አረፋት፤ እንቅልፍ አላስተኛቸው ብሏል አሉና፤ እውነት እንደያ ከሆነ እግዚር በፈቃዱ ይንቀላው!»
«አሚን!» አስኛተው፤ ሊያርጉ ሲንደረደሩ ድምፃቸውን ገድለው በዚያው ላይ ያለሰልቡታል። «የግጥን ዘመድ አዝማድ እግዚር ያጥና! ልብ ይስጣቸው!»

«አሚን! አሚን!»
«በሉ ሽግግሎች ደግሞ ተተኩ፤ ያትሚንና ልቤ የታየውን አወርጃለሁ» ሲሉ፤ ሊባው መራቂ በመተካት ፈንታ ፀጥታ ይሰፍናል። ግምባር የሚጀምረው ሞይታ ጠልቀው ያላጠነትም

ጭምር ስለጊዜን፤ የሰራሰረና የተቃረመ ፖለቲካ ስለጊዜን፤
የዘላጊና ምርታን አባራጊውን ትውፊት ይሰብራል። ከመጨነቅ፤
የሆነ ነገር ሊናገር የሚችልና የተጠቃው፤ ምን ተርፏል! አያ
ተበጽታልናቸውና ደምደሞው ያሳደረሱት የይታ የለም፤ በጣም
የተሰማገገን ወይታ ነው፤ የኔው መድገም ተቆጥሮ እንደሚሆን፤ ገና፤
የመጨረሻ መከራ ያርገልን፤ ሲል አባራጊው በመጨረሻ ሀይለ-ታል፤
ተባባዩ «አሁን! አሁን!» ብሎ የተባረበ ነገር በዚህ ይዘጋል።

ተባባዩ ምላሹ የአያ ተበጽ በጣም ትልቅ የትዕታና የሮሮ
መደርደሪያ መድረክ ነው። ምላሻቸው አይኖቸውን ከፋሰሰበትና
ጽፈቸውን ከተሰረበት ነገር ጋር አብሮ ይዘምታል። በዋናነት
ለጊዜያት ታሪክ ግናሽ እርሻ ሲያጠጽ ወደር የላቸውም።
የሰውን ያእምሮ ሰብቶት ለግሰሰወጥና የላቸውን ትኝት ለግሰመር
የሚፈጠር መላም ይመስላል። እንጋጠው በዩት ሰማይ ላይ ትኝት
ያወርደባታል። «አደራችሁን! ይህንን እስካሁን አላስተዋልኩም።
ምን አይነት ባዶ አገር ነው? ዙሪያው ሰማይ ተቆጥሮ። ለምልክትና
ለጉዳና መገመቻና ያቅጣጫ መስጫ ከረብታ ያልፈጠረበት። እግረ
ሰሜንንም አብዝቶበት! አላህ በጉራዶ ሲከተከተው የዋለ ያለው
ያደራሽታል እጣም በዚህ ገደም መጥቶ ይህን ስድ ሜዳ ያየ
ሳይሆን ይቀራል? ወይሁ ጉድ! እግረ አያ ሰራው ተኩ።»

በጠቢያ ሰው ሲሞት።

አያ ተበጽ በፋታ የተባረመው የሰው ሰው ይሆናሉ።
እርጊ ወረቻቸውን ግሳረገ፤ ያደሰ ገቢውን እንትሰቃሲ ግብር
ገደታ ይመስላቸዋል። ተዛናጊ ሽግግራቸውን በዚህ በኩል
አያሳጡም። «ፈት የምትቀድሙ ሰብሳብ አርጉ፤ እንደንቀራረብ
መንከራሰስና መዝገብ ከወታደር እጅ ይጥላል።» ሲሉ በቃላቸው
መሰረት ሽግግሉ ከወጣት እየተሰበሰበ የተባረመው ሰው ጉዞ
ይጀመራል።

ሞት የሚፈጥረው ድንጋጤ፤ የከባቢው የግንዛቤ ግንዛቤ
የፀጥታ ሁኔታ የሚያሳድረው ስጋት፤ ከየራ መቀት የሚመጣው
የወሀ ጥግት ባንድ ወብሮ እያንዳንዱን በያለበት በፀጥታና
በሀሳብ ያሰጥዋል። ጉድጓድ በመቆረረ የወረደው ላበት ደርቶ
ፈት ይወመድዳል። በዚያ ላይ የደረሰው የንባ ሽና ከወረታዋ
የብርሀን ዘለባ ጋር ላይን የሰጠ ግንዛቤ ሲመታ ይከሰታል። ገም
ያለውን የሚፈታው፤ አልፏል የሚያሸከቡትን ፀጥ
የሚያደርገው፤ የተበጸን ምላሽ ተስታሰና አንሮ ሰውን በመሉ-

ደንቅሮ የሚያሰኘው የዘንጋቸው ግንዛቤ መሳትና ሊጥላቸው
ተርብ ተንገዳገደው ሲቀረ ነው። «የተቀረ ጋሽ! ቆጭናው ተቢ።
ልሰበር ምንም አልቀረኝ፤ በቀሜ ስተኛ ገም ትላላችሁ? በትረም
ከደኝ። እንደህ ያለ የሀሳብ ዘመን! እእምሮ ወትያዋስ ነው።
በሞቱ እስቲ ንገረኝ! የየራሱን እእምሮ በእግረ ተራምዶ የዘለቀ
ሰው ይቀራል? እግረ አያ ሰራው ተኩ፤ ሰውን ሲፈጥርህ
እንዴት ወጥቶላታል! በጣም ብልጥ ነገር! ይኸው አሁን ከዚህ ሆኖ
ያሳደረሰኩት ድፍን አለም የለም፤ እንደ ጠደ፤ በጉንደር
ተሳፍረ በየደራሰሜን! ያንን ትቸ፤ ወደጉንደር ተመልሽ
ከስተደዳሪው ቢሮ ገብቶና እሳቸውን ጥግቸ፤ በዚያው አርግሞሁ-
ጭልጋን ወርጽ ሱዳን ሰልገባ ከንፍ በሰሊው ረብሳ ተሳፍረ ሀጭ
በሰው እየረሳለም ከደረሰና ከሰራጭን መቅደስ ጥልቅ። በመንገድ
አንድ ፍጥረት አላየሁም። እግረም እንደልቢ አሸግሮ-አሸግሮ፤
ግልገን-ግልገን ቃዳ የሚረገጥ ቢሆን ዋሮ እንዴት ሸጋ ነበር።
አለፈን እንደንጉስ ሰላ መሀል እጅ ላይ አምባሰብላት ነበረ።
እንደልቢ እብደት፤ አትሜን መወሰኑ ጠቅሞታል። አለዚያም
ከተሰቀለበት ሰማይ ላይ በዘንጋ ሰላወርደው መቸ እቀር ነበር።
ገና ልባም ነው፤ ሰማይን በጣም ግጥላቱ፤ እግርን ጉታታ
ግድረገ፤ የመቀመጫውን እርቀት ካይን እንደከሰም ግድረገ
ጋሽጃገረ የግንዛቤ የመከላከያ ዘዴ ነው።»

እስከትላው የጊዜያትን ታሪክ ሲጠነጥኑ ጉሮረቸውን
መልሰው መላልሰው ያስሰሉታል። «እ ሀ፤ እህ፤ እህህ! አ-ከ-ሀህ!
እንትፍ!» ምላሻቸውን ከትናጋቸው ጋር አናጥረው ያዋኩታል፤
ለረገሮው ትረካቸው ሲቀጥቱ!

«በባረህ፤ እንደህ ረጅም ጉዳና ሲታሰብ ወሀ በከዳ ይያዝ
ነበረ። ጉሮሮ ሲከሰልና ሲጣምን በወሀ የለቀለቀት ጊዜ ትንፋሽ
ይታደስና አገር አይሸት፤ ሰውም ከሰው ፈት አይዘዟልም ነበረ።
ገና፤ አንድ፤ ከዚህ ሁሉ መንጋ መሀል የተለበመ፤ ከፊም፤ በጉም
ይቀራል ያለ የለም። እግረ ያሳያችሁና፤ አሁን እንዴ፤ ወላ
ከጣቸው መሀል ሸረ ልቢ ተንጠላጠላች፤ ወሀ! ቢልና አዙሮት
ቢወድቅ፤ ሽንት ጠጣ ይባላል? በጥሊያን የከፋ የመርነት ቀን
እንኳ የፈረሰ ሽንት የጠጣ እንደሁለንድ-ባረዶ ከበረሀው ታጠሉ
ጋር ያሳረረው ጃገና፤ ያደምን ሽንት ገን በምንም አይነት
ያስወረደ አላየንም፤ አልሰግንም። ይህን ያህል መዘናጋት!

«ለረፋድ ጉዳና ሲወጡ ከእህል ይልቅ ትምህርትና ይቀድጣል፤
እክል ሲገጥም ወሀ ከሰ አፈረ ተብጥቦ ይጠጣል። ወጊራን ሰራ
እንደይዘና ወደእህል እንደይተያይ ባፈረ ገም ያሳያታል። እህል
ሲጠፋ ይቅርና ለቃል-ኸደኑ ሲባል ባደረሀድ አፈር በወሀ

«አረ ምን ሆነህ ነው? ግን ነህ! ግን ነህ! ሲል መሳሹ የመንደር ሰው፤ ጥና ጠረው በመልስ፤ ጆሮውን በጣቱ ይዘጋል፤ የራሱ ድምፅ ጆሮውን እንዲያጣምነው፤ «ይሰግሃል ወይ፤ ይሰግሃል ወይ!» ሲለው፤ «ግን ነው፤ ግንን ነው የምትለው?» ይላል ተጠሪው በምላሹ፤

«ብላት አካላት ብላት አካላት ልጅ ተጌድቷልና አረ አላብሱኝ ብለዋል፤ ብላት አካላት ሲላይ! ሲል የጠሱ ሰው ነገር የበለጠ ለግጣራት፤ እንዲያው የጠሪው መሪ ቃል ተሸክሮ ከሰው ጆሮ አልገባ ይላል፤ ወደየቀበሌው ይበተንና ከጋራው ሲላተም የሚተርፈው ለጆሮ አይታዘም፤ እንዲያው ቢሰግም እንዲልተሰግ ገም ይላላል። የህጎች ጆሮ ምላጭ ነው፤ ግና ከእንደህ ያለ ውዋታ የሚያስገባው የለም። እንደ አደናቂሪ ገም በል፤ ያለሰራህ ምን አገባህ! ስታድግ ወይ ትላለህ ብሎ በኩርኩም አናቱን አወልቶ ያሰርፈዋል። የህጎች ጣልቃ-ገብነት የመርዳት ሆኖ ሰለ፤ እድሜ የዋጠው ግን በቀላሉ ከመታገዝ ይልቅ ልምድ የገዛው ሰለሆነ አይደለምም፤ አወቆ መደረቅ ይወዳል። ታዲያ አሁንም መልሱ፤ «አረ አልተሰግኻለሁም፤ አልተሰግኻለሁም!» ሲል ያደናቂሪው ሰው ምላሱ፤ ጥናጠሪው ንደትም፤ መሰላቸትም ይሰርፀዋል፤ መቸሰ፤ ከደር ፍጥረት በቀር ምንም የሰው ፍጥረት ከጠገቢ የለም፤ የቶምኩት ብቻ የን ነው ብሎ፤ የወለግ ትራተኛ እንኪ የሚዋር አይመስለውም፤ መቸም እንደያ ያሰበ ይሆናልና "ብቻውን" ያማል፤ «ምን አይነት፤ በጆሮው የማይድን፤ ኩኩን ያልጠረገ አገር ነው? እንግዲያ በዚያ ግድም ያለውን ሰው ሰውቀው ጆረው ጆረው ነው! ብሎ ሰደቡን እንደከላ እንደድንገት ድምፁን ያነሳዋል።

«አንተ! አንተ! የብላት አካላት ልጅ፤ የብላት አካላት ሲላይ ልጅ ነው የምልህ! ሲል ለቀስተኛ ጠሪው፤ ጥሪ ተቀባዩ በመልስ፤ «የትኛው ልጅ ነው? የትኛው ልጅ ነው?» ያለው ጊዜ፤ «መቁረጫው ልጅ ነው፤ መቁረጫው ልጅ ነው።» ብሎት ነገር ግልጥ ሲሆን፤ «ስምቸህለሁ! ስምቸህለሁ!» ይለዋል፤ መቸም ቃል መድገም፤ ከንደ ቢሳት በተደጋጋሚው የግስጥ መላም ነውና። ጤነኛውም ረቱን ከግዝረ በፊት ከዚያ ለረቀው ሰፈር መቸሰ የዋይታ ነገር በትብብል ነው፤ እንግዲያ ሰርግ ሲሆን ዘይቤው ሲላ ነው፤ ታዲያ፤ «ልጅ አካላት ለቀረው የደር-አገር ዘመድ-አዝማድ ጉዳትን ንገረልኝ ብለዋል ብሎ ወረጋ-በቅሎውን ለመልስ ግጥ ይላታል። የጥናጠሪው ጥቅም ሲላው ሰው ከለቅሰው ተገትሮ ሲያደር ተሸልክ ገብቶ መተኛቱ ነው። ግና ሁሉም ተደብቶ አያመልጥም፤ አንከላና ጥዋ ፍላጋ የሄደ እንደተዘነደበ

ይደዘዋል፤ የሚያሰግጥም ጉዳይ አይደለም፤ ጥቅም ግን መቸም አለው!

«ጥናጠሪው የሰፈረው መንደር ሰው ሽብር አገር ይፈታል። የየሰው የየግል ሁኔታ እየቅል አይደለም? በጊዜ የተሸከረና ሰት አደናዋ የተኛው፤ ልጅ እንዲንጋለለች ከቡህ የተነከረችው ሲት በጋጣሚ ግሽ ወንድሟ ኑሮ ይሆናል፤ እጇ ሊጥ እንደተቀበና እሷም እንደተዘረከረች፤ የትድረት እውቀት ያላት ከሆነች ገና ኡኡታ ሲጆመር እጇን ለቃልቃ ትወጣለች። እንዲያውም የኔ ይሆናል አይታያትም። ሰትሰናዳ ቀርታ ከድንገተኛነት ድንጋጤ ሲወመር ቅጥ ታጣለች። አረ ያገር ያለህ እናንተ! አረ እኔን እነቁኝ! ብላ እምባሉሉ ስትዘር ከደፋታው ሲላ ባህሪ የያዘት፤ ስምታ ያልሰግች መላ የምትዘልቅ፤ በጣም የተደራጀች፤ አቀበተን ወጥታና ከመሳሚያው ደርሳ ምንድን ነው ነገረ? ስትል አደናቂው ተሎ አይነግራትም። ደህና ነው፤ ደህና በግለት ወዘድ ይተወዋል። መልሳ ታዲያ፤ እንደት ያለ ደህና ነው? እራታ እየቀለጠ፤ ይልቅ የሆነውን ንገረኝና ተረድቸው ልረፍ ስትሰው፤ በተቀጣጠረ፤ እውነትም በመሰለ ድምፅ ሁሉም ስትቀርቢ ይሆናል፤ በእነብላት ዘለለው ግድም ነው ይላታል፤ አይነታውን ትቶ የደር ሰው (የሞተበትን ጌረቤት ወይም ይህን የመሰለ) ይጠራል። ይኸ ሁሉ ዘራያ መክረትረት ለግሽ ሰወቆ ሞትን የደር ሰው ሁሉ ያዘበደው ለግስመሰለና ከዚያም ለመወደድ ነው። የፍትር ግንቢያው አይነትና አጋጣሚው ብዙ አይነት ነው። ጠያቂዋ የደር ሰው ትሆናለችና መልስ ደምድማ እስከምታገኝ ድረስ ተጠያቂውን አወቃ ታጣድፈዋለች። «የብላት ዘለለው ግለት... እራሳቸው ናቸው ወይስ ከልጆቻቸው? ብላ ስታረግበት፤ መቁረጫው የብላት አካላት ልጅ ነው ይላታል። ግዳነቂያዋ መልጭ ብሎ አልቶ ልፍለፋዋ አገር ይፈታል፤

«እግዚአብሔር እርፍ! ምን አይነት መቀንጠስ ነው? ገና ለጋውን ምን ወረደበት? ሰይድር፤ ሰይድሱ? ብላ፤ ጌሮሮዋን አሰሰላ ነውና የወጣችው ይህን ከትራሪ ያመሸና እንቅልፍ የጣመነውን ጌሮ ሁሉ ታሰጣዋለች፤ ግና የሚሸፍነው ነገር ብዙ ነው፤ የጣመነው ጌሮም ቢሆን ሲሰላ እርት አይፈጅበትም። ያግጋው ከብት፤ ከጋጥና ከበረት የታሰረው ንብረትም እኛንም ልቀቅንና ከለቅሰው እንወመር ብሎ የሚለምን ይመስላል፤ ከፈሎ ይመሳል፤ የቀረው እንደቆጣና ጥርሱን እንዲይገጽጽው ብለህ ከግንድ እንደምትጠፈጥፈው ትኩስ ምላሱን በበር ሰውነት ይነገራል፤ የተንጋለለው ህፃን ከእንቅልፉ እየተነሳ በለቅሰው ያዝል። ጡት ከመገመገ በሂላ ግን ህፃን ምን ያወቃል፤ ጭብጫብና ዘፈን

ትልቋውን ይገባል፤ ጥቅ ሰርግ ይሆንልታል፤ እየመለሰው። ምን ያለፋችኋል ፍጥረት ይተራመሳል።

«የከባቢው ሰው ወደግዥ ገደም ብዙም ትውውት አይወራው ይሆናልና ለተባባሪ ስለማይታገ፤ ለመንደሩ ሀዘንተኛ መገባቢያ ብድር አንድ ቀን አይቀርምና ትንሽ ለቅሶ ይደረጋል የወለግ ደመር።

«ሊነጋ ሰማዩ ያህያ ሆድ ሲመስል አገር በሌላ ታሪክ መታሸት ይጀምራል። በለበትሉ ግሰጫን፤ ቀግረው ግልበስ፤ የሴት ዘር የሆነች የነጠላ ጥልት እየተዘቀተች ግሽርተጥ፤ ግሽርተጥ፤ ሁሉም ከየአድግሱ መሰብሰብ፤ መሰብሰብ፤ መገባት፤ መገባት፤ እራቷ ሆይ! ታዲያም አይነት ነበረው፤ ሞ! እኔን ከንብል ያርገኝ! መቼም አማረኛ ነበረው።

«እነዚህን የምናወራለት ግች መቸስ ለጊዜው ወንድ አይደለ ? ታዲያ እህት፤ ወንድም፤ ግሪት፤ ለባትና እናት፤ መቼም የቅርብ የቅርብ በንድ ይሰለፋል። በባትአደር የማእረግ ልብስ አይነት የተሄደ እንደሆነ በርዋስ ይታደሳል፤ ከላዚያ ግን የወንድ መነሻ እቃ ይወጣና ይደረደራል አምሮ የተሰራው የቀንድ ዋንጫ፤ መቅን ያሰላው የጠፍሮ ጅራፍና መርገጫው። ደግሮ፤ ትትርት፤ ወሻልና ግንቂያ ሁሉ ሳይቀር ለግወጣት የግዝጅልም አገር አለ፤ ቀንቶ ከወጣለትና በደንብ ተጠርቦ፤ በጥበብ እባት ተለብላባ የተሸለመ ከሆነም፤ ከበረ አንገት ሳይገባ በተዛነብ ተሰጦ ከተገኘ ጥፈርና ቀንበርም ይወጣለታል፤ ምራጭም እንግዲያ የተለፋ ጠፍሮ አይደለ፤ ዋና የእጅ ስራ ነውና መወጣቱ ደንብ ነው። ያው የግጥረብው በየባለቤቱ ስለሆነ ለጌታው ለቅሶ አጀብ ይወጣል። ወገልና ግረሽ የገባያ እቃ ነውና ከዚህ አይነት ትድረት አይወጣም። አሁንም እንደሆነ፤ በዝና መሳሪያ በኩል የመጣችሁ እንደሆነ ቀልቂል ግጥም ብሎ የጠጣው ዋሽንት፤ ራቷ ሆይ የግንቆረቆረው ሽምቦቶ! እረኛ የተጠበበትን የግያህል የዋሽንት ስራ በአለም አይገኝም፤ ዋሽንት አቤት ብሎ የግሰሳው ለእረኛ ነው። ታዲያ ከዋሽንት ጋር ደግሞ ከራረ፤ ግሲንቆው። ወደያልኝ! መቼም የግቀር ነገር የለም፤ የየሰው መሳያ ነገር ባይወረወውም እንደነበረው ይሆንና የተወሰነው ውብውብ ነገር ይወጣለታል። የለቅሶ ግርገጃ አደባባይ በግብር እቃ ሞልቶ ቁጭ ይላል። ሳይነጥሳው፤ ለተሳሳረው፤ ሳይነቡደው መከላከያ ተብሎ የግንዝረገገው ክታብ ከለቅሶው ሰልፍ አይቀርም። የወንድ ድሪ የለውም አይደል? በክታብ ይከሳል።

«ግች ሴት ስትሆን የምትቀኗ አሰላለፍ ሌላ ነው፤ የሴት ጊዝ አያሌ ነው፤ ጌጥ ተብሎ ስሙ የተጠራ ነገር መሰብሰብ

ሲወድ ተወዳዳሪ የላቸውም፤ ኩሉን፤ አደሱን፤ ሽቱውን፤ ወሰረና መርፈክረን የግዝተው መልካም ጣቷ ያበደበት መዳይ፤ እመሲን የግንገረው ቀለም የተኹጌረጌረበት መዳይምን ይዞ ለላም አልወምር፤ በቃኝ ያለውን የወሰጥ እቃምን የግሸክፈው አገልግሏል የወጣ ጊዜ የሞተችው ሴት እንደገና ተበጃጅታና ተሞሽራ ከመዳዩ ወሰጥ ገብታ የምትቀላወለጭ ይመስላል። ሞቷ እውነት አይመስልም፤ አገር ምን ያህል እንደግደዳት ለቅሶልል ነው ሞትከላችሁ ያለች የግራ ነገር በህሊናህ ወሰጥ ይጣፍባህ። ከመልካም ሽንጧ ሳይ የግደላው ዝናር፤ ከተረከዚ ቀረሁ ይል የነበረው አልባና ሰንደደ፤ እህል ያልቀመሰው ሞሰብና ቀለምሳሽ ሁሉ ይወጣይወጣና በተገኘው የሴት ዘር ተብትዋ አብሮ አልቃሽ ይሆናል። በለቅሶ የሴት ጊዝ እምብዛም ለወንድ አይታደልም። ተሸክሟው ሴት የተረፈ ስላግሆንና በእቃው አያያዝና በእርግጽ ወሰልት ለመሆድ በሴት እጅ መያዙ ስላግሆም ነው። ስልት፤ የህይወት አስተዳደርና ነገር መከራከም፤ የነወርን አከነፋፈር ግወት ምንጊዜም የሴት ነው፤ ግን ይህን ልብ የግራው ጥቂት ፍጥረት ነው፤ ወንድም እንግዲያ ምን አለው? አብዛኛው ድንፈር ነው፤ ቀኝታው የምትዋር ሴት ናት። ታዲያ፤ አሁንም እንደሆነ፤ አለም በዚህ አይነት ትሰለፋለች።

«ጠህዩ እየሞቀ ያደረውን የወርጭ ተፈገን ግደረቅ ሲጀምር ግንዝ ወደጠፍሮ አልጋ ይዘውራል። ግምጃ የግንባው ግምጃውን፤ ያልቀሰሰው ሽግኔው ያሰመረውን ጃዋ ለብሶ ጊዝ ይጽነናል። መቃብር የግች በረት ነውና የጠፍሮ አልጋው እየመራ እርምጃ ይሆናል። በየግረፈያው እየተረገደ እየተፈታ፤ ከዋናው መሰናበቻ ሲቀርብ የለየለት የለቅሶ ጥበብ እየወረደ ፈተና ይሆናል። ታዲያ፤ ሰርግ አይሉት ለቅሶ፤ ለቅሶ አይሉት ቀረርቶው፤ እዚያው ሳይ ከግፈጠረው ግጥም ሳይ ነባረ እየመመረበት፤ አዝማሪው በጌን ግሲንቆውን ሌ ሌ ሌ ሌ፤ አይ አይ አይ፤ ወየሁ፤ ወየሁ፤ ያሰኘው ጊዜ አሞራው በሰማይ ያንዝባል። የግች ስጋ የግጥላለት ያስመስለዋል፤ ቢያወቅስ እዚህ፤ እንዳልሆነ ገደሪፍ በረህ ሳይ ከግጥላለው ስጋ ለመሰባት ቢመጣ ሰንት በተጠቀመ ነበረ። ግና፤ የግያንዝባል ለግስተዝዘን ነው፤ አሞራው።

«የፍጥረት ነገር ይገርማል፤ ወፉ ሁሉ ጭጭጭጭ! ይላል። የወሻውና ጅቡ ነገርም መቼም መሰንበቻውን ዋይታ እንዳወረደ ነው የግሰነብት፤ ሰው ሊሞት ሲል ያወቃል። አይገባንም እንጂ የፑንቱ፤ የእንቁራረቱ ሁሉ ነጋሪ ቋንቋ

አለው። አሁን ንብ ምን ይናገራል ትሉ ይህኛል እኩ? ነገር ሊበላሽ በሞን፤ ወይም የተለየ ውብ ነገር የሚወርድ ሲሆን የንቢን አተገተም ልዩ መሆን አንጥረ አውቀዋለሁ። የድምፁ ቅንት ቅጥ ስለሚያሳጣ መጀመሪያ ከባቢ ዙሪያውን እሳልባለሁ። የሚተናክለው ነገር ሲዋርም ያተመትግልና። ንብ የማይወደውን ጠረን የያዘ ፍጥረት፤ ጉንዳን፤ እባብ ወይም ሽቶ የተርከረከረ ሞራ-ነጠላ ያጣጣለችና በአደሱና በቀኒው ትባት የተወሰነች ቤት መቸም ያልተለመደ ጠረን የያዘ ንብን አመል ያስወጣልና፤ በከባቢው ይህን ጠቀስ ፍጥረት አለመዋር ስረዱ-ዛሪ የምትወርድ ነገር አለች፤ እግረ የቸር አርገው ብዩ አገሽር-ሴቷን ጠርቶ፤ ለክፉም ሆነ ለደግ፤ ቀርፎ ሁሉ ርቶት ገብቷልና የተገረከረከ ጊዝ እንዲለ ሸክፉ ብዩ ታጥቂ መጠባት ነው። ያንዳንዱ ንብ ርቶት እርት አይቶይም፤ ወይም ዋይታ ይጠራል፤ አንድም የምወደው በረዩ ገደል ይገባና እረኛ ባፋፍ ዘልቶ ይጠራል፤ አሊያም የምወደው የረት አገር እንግዲያ አግን በነበታችሁ? ይላል። እንግዲያ ከሆነ ሻረ የእሱ-አል አምባክ ያለህ! አንተ፤ አመጣጥህ የሰላም ነው? በገቢያ ወጭዎም ሆነ ለሸንጌ እግር በጣለው የገድምህ ሰው በመላክ ሳትሳግን ደምበል አልክ! ዘመድ አዝማድ አግን ከርግል? ትላለህ፤ ባእምሪህ ከዋለው ሀሳብ በጌ ያልሆነው ጥርጣሪ አይሉ ቶይቶ ይህኛልና። እሱም ያገር ልግዱን ያወቃልና የናፍቶት፤ ዘመድ ለመጠየቅ መሆኑን ከሌላው ትንተና ጋር ያቀርብና ተመሳገን! ብላህ የማምሻውን፤ የደንብ ልታደገድግለት፤ ደላትን ከሌላው ዝግጅት ትገባለህ። እንዲህ ሲሆን ድንጋጠህ ወደሆድ ደስታ ይለወጣል።

«ከጋጥ የሚሰብ ጠባት ሲዋር ከራትህ ከንፈር አይዋነረውም፤ በወሰጥ ደስታ መረን ትሳታለህ። ከበሌው የቤት ሰውህ የሚጥለውን ያወቃልና ቢጠይቅህም እንደንደ ወደጀሪህ ጣጋ ብሎ፤ እንደያው ለእንግዲው ክብር የተገኘክ ለግስመሰልና በጭንቀት አንተ የዋልክበት እንደሆነ ተረዳለት የግለትና ለግስከበር የሚደረግ መላ። እንግዲያ ሹክ የሚልህእከ የፈጠመውን ነው። እንደያ-እንደያ እያለ፤ አንተ ከጠያቂ እንግዲህ ጋር ቁጭ ብላህ በሚወርድ የቤት ጥበብ ትደነገዝለህ። ታዲያ፤ ሁልጊዜ «እንግዲ አወርድ» እንዲልክና እንደተግለልክ ነው የምትዋረው። የቤት ልግመትን የሚያገርረው እንግዲ ነው። የጠቢያ ሰው እንግዲ ይወዳል ሲባል፤ በወንድ እንደፈለገው ጌታችንን፤ በቤት ፍዳ ከፋይነት የሚመጣ ዝና ነው። ወንድ ጌታች የሚሆነው ቤቷን በይሉኝታ የግስራት መላና በእንግዲ ተጠግተህ ደልቃ የግወረድ ስስት ነው። ታዲያ

የእንሰባት ነገር ይገርመኛል፤ ዜግቸውና ድምጻቸው እንድ ነገር የመሆንን መንገሪያ ዋይታ ነው።

«አሁን ታዲያ የኛ ነገር እንዲልነበረ ሆነ። ከእንዲህ ያለ ባድና ባዶ ጊዜ ደረሰን። ለጧች እንደጠቢያ ጥይት ይተክሰላችሁ ባላልኩ፤ በግልጽ፤ ባደባባይ፤ እንደጉድ ፍጥረት ሳይቶጠር በወግ ተላቅሶለት ቢቀበር እንደት ሽጋ ነበር።

«ሱደዋች ሰራቸውእንጅ ሌሊት፤ ተብራቸው በቀን ነው፤ የአራትን ደንብ ጠስነው። ጆምበር ከጠለቀ የሞተ አረር አይለብህም ነበረ። ታዲያ እየረሳለም ልንገባ ሁለንተናችን ተበላሽ፤ እየረሳለም አገር ፈታች፤ እውነተ ፍት-አገር! መቀበር በቀን ሳይሆን በሌት ሆነ!»

ሁሉም የሸግግላውችን የታል ታሪክ ለምዋ መስግት የለመደ ነውና የአያ ተበጅን ጠጌ ፈታደኝነት ትረካ አያደናቅፍም፤ ያወቀውን ቢደግመም እንደግደሽና ግስታወሽ ይጠቀምበታል። ከዚህ ያለፈው እንደንደ ተጫዋች ደግሞ፤ የተለመደና በብዙወች የታወቀ ታሪክ ሁዋ እሳቸው በተራረክና በደራደር ድርጅት ሲሉት፤

«አየሁ! ከወዋታህ ላይ በመግባቱ ይቅርታ፤ ብሎም ከንተ እኔ ባላውት፤ ከሁኑ ወዋታህ ግድም ያለው ነገር አይገባም? ስሞትላህ የዚያን ጠቀስ ወዋታ አምጣው፤ ብሎ ሲያሸበለብላቸው ሰራቸው ሁለት ወፍ ባንድ ደንጊያ እንደሚሉት ሁዋ ያርፋል፤ የሚራመዱትን ርቶት፤ የሚያቋርጡትን ተዋረድ መደከት ባይሞክረም እግራቸው በነፍስ ወከፍና በደሙነፍስ የሚረገጠውን መረት አያገናዝበውም። ግና እንቅፋት መታኝ አይሉም፤ ወዋታው ከሸነጣቸው ሁሉም ነገር ይሄደላቸዋል። ረሀዋቸው ያላገናዘበው፤ ግና ሁለት ነገር ባንድ መሰራትን የሚያወቅት ከሁለት እንደን መሪና ሌላውን ተቀጥላ አድርገው ሲያወጉ ነው፤ «ውብ ወዋታ ይዘን፤ የመጣሁትን አላወቅሁትም! ሻረገና!» ይሉታል። በወረያቸው መሀል የነገር ግደራጃ ዘይቤም እንደሆነ እንጂ እንደንድ ዘለላ እንገርገር በፈጭት እየቀኙ ያወርዳሉ፤ በእንዲህ ያለ የዘለላ እንገርገር ቤት መምታት አይገደባቸውም፤ የገጥም ቤት ይምቱ የሚላቸውን ሰው በበገም የሚያዩት አይደለም፤ የወዩ ባይ ልብ የለኝም! ብላው ነው አፉን የሚያሰኩት። ብቻ የፈጭት ግጥሚያው ከሚያወርዱት ታል ጋር ብዙ እንደይራራትና እንደጣጣም የመክፈልም ብልጠት ያክላበታል።

«ሆ ሆ ሆሆ... ሆሆ ሆሆ!»

ኢ ሄ ደ... የ!

ሰውን ሰርቶ፤ ሰርቶ...

ኢ ሄ ሄ ፤ ሰርቶ... ሰርቶ ሰርቶ!

ትንሽ ሲቀረው...

እህ! ትንሽ ሲቀረው...

ከገና ባይወጣው መቅረቱ ምንው? ወደያልኝ! እሱ ያለው ላይቀር፤ ይህ ግብዝ እእምሮ የመስተክተኩእክ የመቧዘዝ ነው!

ጋሽ ተባባል።

ጋሽ ተባባል፤ ከቆላው ተንኳሽ ብሎም ተከሰኳለሁ የሰው መገደብ ከግደወገነው ለሰላሳና ደጋ-ደግ ባህሪያቸው ሌላ መሰልቸት የለለበት ሰው አቋጣሪነታቸው በልዩነት በጣም ያገለግላቸዋል። ለአካለ-መጠን የበቃ ቀርቶ ለቡና ጥሪ በከፊነት የደረሰ የመንደር ህፃን ሰው መዘንጋት ዘበታቸው ነው። ከረታቸው ሳንድ ቀን የተሰወረን ሰው መደረሻ ጠይቀው የሚያረክ መልስ ካላገኙ ነገር የሚያዋጡ ያስመሰላቸዋል። ትን ገዝናቢያቸውን ያልተረዳ አሊያም የግል ጉዳዩን መወጣት የለመደና ወረ እንዳይነፍሰበት የፈራ ገና ለገና «አገሮች! አማን አደራችሁ?» ሲሉ የመላ ገንዳ ይዞ ይጠብቃቸዋል። እሳቸውም የሰውን ተተኛ አለመሆንና ከመጠራጠር የመነጨ የአፍ ደባ ስለሚያወቁ ደር-ዙሪያ ግናገሪያውን ያወቁታል። ለጥያቄያቸው የሚሰጠው መልስ ሀቀኝነት ከጠራጠራቸው፤ «አያችሁ ወገን፤ የኔ መጠየቅ የጭንቀት ነው፤ ይህ ሆድ-የበሰው ሰው ሁሉ ሁኔታን ለማገናዘብ ጊዜ አያገኝም። የተሰለጠነ፤ ጉዳይ የጣለና ጊዜን የተሻማ እየመሰለው፤ በመቻቻል በማያወቀው አገር ሂዶ እንበለቀባሪ እንዳይቀር ብዩ ነው። በዘመድ እጅ የተቀበረን የሚያህል የሞት አይነት የለም። ይህ የአግሪካውና የእንግሊዙ፤ ሌላ ሌላውም አገር፤ ተሰዳጅ እቀበላለሁ እያለ ባንድ ሳይ የዋርነውን፤ ከጥቂ ጣት ጋር በተደረገ ትንንቅ ባንድ ገጥ የተዋደቅነውን ሁሉ የማታ ግታ ወደቅድስት አገራችን (እየረሳለም) ባንድ ተመልሰን ደስታ ልንገበይ ስንል ሰው እየሰረቀ አስቸገረን። የተማረ ዘር ወደእኩሉል ትቶ የተያየው ወደሌላው ነው። ባንድ አልመን የወጣነው ለቅድስቷ እየረሳለም ነውና እንደቂራ እንዳይገባቸውን።

«የጣቢያ ጉይ፤ ጊዜው የተገላበጠሽ ሆኖ ነው መሰል እኛ ለመደረሻና ለመውደቂያ እየረሳለምን ስናጠጅ፤ በጣቢያ ባላባትና ባለእርስት ነኝ ይል የነበረው መደረሻ አጣ። የግፋቸውን ፍዳ ይቆጥሩ ጆመር። እነሱም፤ እኛም እኩል ባንድ ተፈታን። የመደረሻችን ይበጅና በአለኝ ባይነት እኛ ተሻልን። እግዚር

መንገዱንና መደረሻውን ከበጀልን ነው። መቸም እየፈራሁ ነው የምናገረው። ግና፤ ተገፍተናልና የሚሆን ይመስላል። ሌላው ጣቢያዊ ግን እግዚአብሔር ያሰኘል። ተሸሚውና ህዝቡ አልተሰማግም፤ ብዙው ለቀቀ። እባብ ያበረረው ብሎም ወለላውን ያንጠፈጠፈና ሰፈሩን ብቻ የተሸከመ ቀር ይመስል እየከዳ አለቀ። ወትሮ ባስተዳደር ሽሚ ግድረግ የነበረ አምባጊሮ ነው። የተጠቃም ሆነ የፈራ አገር በከተት ሲለት አላየሁም። የጣቢያ ሰው እንደህ ያለ መላና ልብ ሲያገባ፤ ይኸን ዘይቤ ሲግር ግየት በቀደመ ታሪክ አልሰግሁም። ሀበሸች ተርበው እንኳ ከቤታቸው ወጥተው አያውቁም። አፉ የተቀሳመደው ተማሪ፤ ገና ለገና የተናገረው እንዳይነፍሰበት በመፍራት በረገገ፤ ተሸሚውችም አላራጉትም። እንደያውም ይህን ያህ ተቀጣ ግለት አበዙ። እንደያ ሲሆን ታዘቢው ተማሪ ሞት ነገም ለኔ ይላልና፤ የሱዳን እሸዋ ሸክምና ቀለብ ሆነ። የተረፈው የሰላተ ጉልበት አሳራፊ ሊሆን ለቀቀ። እኔም የሚገርመኝ በትምህርት ልቀት ስንትና ስንት የተራመደው ሁሉ ከዚህ ከኛ ጋር ካልተግርነው እኩል እሸዋ ሸክም ገብቶ ግየቱ ነው። ያለመደት ነገር ግራ ነው። ይህ በቀለም ብቻ ያደገ ገላና ጣት ክብደት ሊያነሳ ሲል አልሆነም፤ ገም ብዙው ጥምንምን ግለት፤ ሌት አደራቸውን ያየ ትስለው ትስለው ነው ቤት የሚገቡት። ያፋቸው ሀይልና ጥንክርና ወደሰጋቸው ጭራሹን አይጋባም። ግና፤ ምን ያደርጋል! ያገር ከራቱና መቀቱ የወሰጥ ሰላም ሲዋር ነው። የወጭ ጣትግ እንግዲያ ገጥ የለየለት አይደል! እንግድነት የመጣ የወጭ ሰው የጣቢያን አፈር ይዞ እንዳይሄድ አግር አጥብን የሳክነውን ያህል የጣቢያ ሰው ከሌላ ሰው ቤት ገብቶ አፈር ሸክመ ሆነ። የቀድሞወቹም በጣም አብዝተውት! የዘረን ሳይሆን!

«ሰው ሲከፋው ሀይ በሉ። በጠረው መራዳት፤ በሚሆነው ምክር መስጠት ትድረታችን ነው። የዘላለም ትርጉሞች፤ ይጠፋል ባንድ ሰሞን ድሉት ይባላል፤ ለዚህ የሚያልፍ ቀን መራዳትን እንግዳ ባህል አታደርጉት፤ የነበረ ነው። ወጣት በርጋጋ ነው፤ ወደየረሳለም የመሄጃ እጣው እስኪደርስ ምክረት። እየረሳለም የገባ ልኑር እንጂ ልመት አይልም። ሁሉም ገም ብሉ አለም ትኑር ነው የሚለው። ግለት የሰው ግብረቶችን ለሚጋፋ ሰው የሚወረውረት ከፈለ ሀተታ ነው።

ከሳቸው ግብረጠር የመነጨ ወደጃቸው ብዙ ነው። እኔም ከደረሰባቸው ጉዳት ለመድረስ፤ መታየቱን ያስበልኝ የቅርብ ጓደኛዬ የልጅ ልጃቸውን ሞት ሊነግረኝ በምሰራበት አጥረግቢ ተጠግቶ ቀጣሪ የ እንደገደውበት ግድግዳውን እየተመለከተ፤

የተፀያረነት በትር ይቀምጣል። ሱዳዎች እናንጫ ከመያዝ ይልቅ በጠቅታ ይወጡታል። በጠቅታ ምን ያህል ሽታን መከላከል እንደሚቻል በይረዳኝም፤ መደብደቢያ ሽመሉን ይዘው የሚዘረቱ የዚህ ምድብ ሰራተኞች ጤታውን ቂም ሲይዙበት አልታዩም። ምናልባት ከጋማቸው (ምራቅ መጥጥ ገደረት በመሆኑ) የተሰመደና ህጋዊ ልምድ ይሆን? ረት ግጥቅር በበጌ የሚታይ በይሆንም በኛ በኩል ጤታ ጠብመንጃ ያግዝዛል፤ ነገርና ስድነም ነው።

ይህን እያንሰላሰልኩ ታዲያውን ሰራመድ፤ ተዋብ ከርቀት በይኑ ያዘኝ። የቶለኛነት ቅርስ አልተሰየመም፤ ሲሄድ እንደአደኝ አገላግጦ ስለሆነ እዚያ ለጥያሴ ሚዳ ጌዳና ሳይ ሎሪው ያልከተረውን ተንቀሳቃሽ ፍጥረት ይከስተዋል። የሴም ዝዛ ወደምሄደበት የህዘን ቤት ኑር፤ ከጠገቤ ሲደርስ ያጋመሰውን የሲጋራ አመድ መዋደቂያ በታ ግየት የጊጊ መሰለ። አይኑን ከመረት ሳይ እግትር ሲጋራውን በሌላ ጣቱ ወገቡን መቶ አመዱን ሸበለለው። እንደገና አይኑን በቀኝ ጆሮጥሳየ አሸግሮ ግዶ እንቀዋለለው። በዚህ አመል ከኔ ጋር እንለያያለን፤ ተሳይቸው የሰነበትኩትን ሰው ሰገናኝ አይናይኑን ከልተመለከትኩ አይሆንልኝም፤ እሱ ግን የጌድን ግየት ይቀናዋል፤ ሲያነጋግርም ግዶግዶውን እያየ ነው። «ብላታ ከንደ፤ የቱን የገደሪፍ ቀበሌ ልታቀና ትኪትናለህ?» ብሎ ቧልቱን እንዴት እንደተቀበልኩት ለመሰለል መልሱን ሲጠብቅ፤ «ተዋብ፤ የነገርህ እዝማሚያ እንደተረዳኝ፤ አየርም እንዳልቀበል ትከለክለኝ!» ስል፤ ከበደባደ ከናፍርቱ፤ ከግራ ከቀኝ በኩል ተሄጥድመደው፤ በተሰይ የታችኛው መሀሉ ተሸጥጥመጦ ከሳይኛው ጋር አልሸክፍለትና አልከመከምለት ብሎ ታገለ። «አቤቱ፤ ሁሉ! ያንን የመሰለ አየር ልትመጥ ይሆናል እንጂ፤ ወንዙ፤ ተራራውና ገመገሙ የሚረገገውን? ኢሂ፤ ሁሉ! የኛ ተግሪ፤ ይልቅስ ያዋ ተባባልን በደል ሰምተህል?»

«ወታደር ቤታቸውን በረብረው? ተደበደቡ? ታሰረ? ወይስ ሌላ ምን ሆኑ?»

«አሰረን ዘባጥር! አንተ ምን አለብህ! አየርህን ተመገብ፤ እንደጋዘን እየዘርክ እንፍንፍ፤ ሰው ምን ሲል ይቋጠርሃል? ረባሽ ወን ጌዳድ ፈጽመው፤ በእውነት አልሰማኸም?»

«የጠህህ ነው? የሞትን ነገርስ አላሰብኩም ነበረ፤ ይልቅ እንደጀመርክ አትወርሰልኝም?»

«አንተን ከልገደለህ ምን ብለህ ስለላው ሞት ታስብ! የልጅ ልጃቸውን ከትላንት በስተታ «ወደየረሳሊም አሳለፉ» (ሱዳን ሳይ የረሳሽ ሞትን የተከ አባባል) አላደርሰኝ ብሎ አልሄድኩም ነበር፤ አሁን ግን አንተን ከገኘህ ለሁለታችንም አብሮ መግባት

ያመቸናል።

«ሰግ ወገን፤ መሄድን እሄዳለሁ። መጀመሪያ ግን የተነሳሁበትና የምደርስበት ትንሽ ጌዳይ አለኝ፤ ወደግታ እደርሳለሁ።»

«አየ! የኛ ተግሪ፤ በደብተር የመዘገባችሁት ሁሉ በሰልፍ ከልተሰራ አይሆንላችሁ፤ ጠላችሁትን፤ በሰው የምትወሉትን ለንግዲያ እንደኔ ያለ የሞህ ፍጥረት አይደርስበትም፤ አቢይ ልምዳችሁ ነው። ሁሉ ነገር እንደረተላችሁ፤ ሁሉን እንደመዘገባችሁ! አሁን አውቂህለሁ፤ በገደ ተግሪ ልትጌና ነው። አሁን ፀህዩ በጣም ብርቱ ነው፤ ይብረድልህ። አለዚያ እግትቶህ እንተንም ይጠቀልልኝና ለጌድ ብቻ የን እንዳልቀር፤ ታርፈዋለህ! የተግሪ ነገር እንደቆመበት ነው። ሱዳን ሳይ ጊዜና ሁኔታ ታይቶ፤ ብሎም አደብ ተገዝቶ የሚዋረስበት ነው። የሸጉጥ ከኒና (ቴትራባይክሊንና ይህን ተዛማጅ ከኒና ሁሉ) መገዢ እንኪ የለህም፤ ስትላብሱ ሁሉም ነገር ያላችሁ ትመስላላችሁ፤ ተግሪ፤ ግስመሰል ታወቃላችሁ። አሁን ወደዘን ቤት ትሄዳለህ፤ አትሄድም?» አለ ከኪሱ አንድ ቤንሰን ሲጋራ ስብ ሰጥቶና ለራሱም ከፈጽመው የፈተኛው ሲጋራ ትርኪሽ ሳይ ሌላ የትምባሆ ቶመጥ እየማገደ። ግና ለሰጠው ትችትም ሆነ የመድረያ ጥያቄ መልስ ነሳሁት። «መሄድ ወሰንክ አይደል፤ በል ወደሱት እንግባ፤ ሚቹ በናቱ ዘመዶ ነውና የመግቢያ ቡና ልሸምት።» አለ በፈቃዱ ሲያደራጅኝና ወደፈለገው በታ ለጌም ሲመራኝ። በገደ ረትቶኝ አልቆመም፤ እየተራመድን ለሌላ ጭንቀቱ ያስሰኝ ጀመረ፤ «ግራዝማች ከንደ፤ እንዴት ነው? ገም ብለን ነው የምንገባው? ወይስ ለቅሰ ይወጣልህል? ጌንደሪ ነህና አይጠፋህም ለቅሰ ግውረድ። በል! አንተን እክ ነው!»

«አንተ ቀርፋፋ ወልቃይቲ ተንቀረፈናክብኝ፤ "እግር ደስታ ሲያምረው ትግሪ ሳይ ያሰርጋል፤ ሲከፋው ጌጃሚን ይገደላል" ይባላል። በማልቀስ በኩል የጌጃም እንኪን ሰው የመረቱ እንባ አይነት አለው፤ "ጌጃም በላቀስ ግብፅ ያዝናል" ሲባል አልሰማህም? ደንቤ ሆኖ ብታግ የተገባ ይሆን ነበር፤ ደንቢያና ጌጃም ኩታ ገጠም፤ የአባይና ጣና ደሮች ናቸውና አመል ይሰራረቃሉ። ቀርፋፋ ያልኩህ ግን ለማያሰብው ሁሉ ስትወኔት በማየቱ ነው። ማልቀስ ከልክል አይደለም እንደ? ይህንንም ተወው፤ እኔ ከዘንተኞቹ ጋር ያለኝ ትውውቅ የደር ነው፤ ምን ትብጥ አለብኝና ነው ወየታ የምገባው?»

«ሞተብህ አንተ ነህ፤ እና ብቻህን ውህ ተብሎ ተፈርዶብኝ ነው? ስለሰድነህ ይቅርታ! ይቶየን፤ እርጋ በል! ግና ያገረን ሰው

እስኪደግቡ።»
«ተጠ፤ ይህን ያህል ለምን ለላትህ እንደሚታወቅ?
አልገባኝም። ዘረን ሲሆን ልምድ ይጠይቃል፤ ደግሞ ለላትህ!
በልጅነትህ አልትሰህ አታወቅም እንዴ? እንደዚያ፤ እርሩብን
ገቢህ ግልታህ ነው። ያትታህል?»
«አዎ። አዲስ ስራ ተደብዳቢ ሲሆን፤ ችግርና

ቶንሽ "ሲቶ"

✱ 甲申

የጅ-ከእግር ጣቷ ጥፍር በንሰላሳ ተገርፏል፤ ተሰትዋ የተከረከመውን የሰዶላዋ ክፈፍ በመስሰተኛ ቅባት አግኝተውት ይቀልዳል። በዚያው ላይ የሰዶላዋ ልጅ በዚያው ሕላት ንጋት አሰባ ነው የግመሰላው አጫጫሉ ያደረ አያስመስለውም። በፍጥረቷ ልክ የሴት ወጋ-ወጋዊውን የቀግሰ ባህሪ ጥላ ወባት፤ ያንን ለግደብ ባረንጓዴ ቀለም የተከፈረ እራሴ (ከሸግኔ ቋጦር የተረፈ ወርቅ) ተወነኝበት ብለው በጥተዋት ነፍስ እንደገባች ሴት በግራ በቀኝ ሸክፋ አጣጥለች። የህት ሲሆን፤ አንድም እናቷን የተመለሰች አሊያም በትንሳኤ ሰሞን ያገባገቡ ከረዳወች ተሰብአለው ምን ሴትነት ቀራት ብለው ሲጠበቡባትና ሲለትግት የዋሉ የመሽራ መጫወቻ መሳሳ ታየች።

ተዋበን ሰርታ ተመልክታው፤ ከመቀኑ የተነሳም ይሁን ከግፈር የመነጨ፤ የእግር ጥፍርቺን ከፈና ላበት ጨፈፈው። እንገቷን ደፍታ አወራጣቷ ወደያና ወደህ አረረን ሲገና አባራ ታመባት። በቅባት የተመጣው ጣቷ በህፍረት ግሬት ከወጣው ላበቷ ጋር ተራድቶ አፈር መታመን ተገነዘበች፤ እንደፈጠጥንበት መቅረታችንና ከፈቷ መገተራችን ደባሱን ምችት አሳጣት። ምንም እንዳልሆነ አስመስሎ እነሆው ላይ አፈርባፈር ልታደርቀው ሞከረች፤ ገና አልሆነም። ሆ! ብለው ከተወረወረበት አይዋቻችን ዘንድ አባራ የታመ ጣቷን ልቅሰውር፤ ሰው እንደጠራት ዘወር ልቅላ ሲከድላትና ልታመልጠን ሲቃጣት፤ ተዋበ ተተላጠፈባት፤ «እንች ልጅ! ንሽ ይህን ቡና ተተበይኛ!» ብሎ ገታትና እመር ብሎ፤

37

የመጡትን ሲጭን ይህን የሰማ የትግረ ልጅ ሁሉ ቡድን ይገጥምና የማን ወንድ ነው ይችን መኪና የሚያንቀሳቅስ በማለት አምባ-ጊሮ ተነስቶ፣ ተደምተው እኩሉ ሀኪምቤት፣ እኩሉ ፖሊሲቤት ገብተዋል አሉ። ይህ ሁሉ ንትርክ ይህችን አንዳይና የሱዳን አርክቦር መውጫችንን ለማዘጋት መሆኑን አላጣነውም።

እነዚህ ይሁን። አይ! መብረሻው ገና የተደረገ ነው።
ሀዘንተኛውን መስተካከል ሽብር ለቀቀለ፡፡ በሌላ እንግር ገን
የተዋበ መታየት የፈጠረው ትችትም ሊሆን ይችላል፤ ከኛ መገባት
በሬት ቀደም ብሎ ደግመውና ሰልሰው ያወረት ነገር ሳይሆን
ይቀራል? ተዋበም እንደሰቸው ዘራፊ ቢሆንም ትሉ፤ የወትሮ
ርእሳቸው የሚያናገረው አልነበረም። ይህን ጊዜ ምንም
አልተናገረም። ይህን የሌሊት ድብድብ ሰምቶ ከመገባቱ አሊያም
የተዋበን ሹመት ከማክበር ሀዘንተኛው የማደናቂያ ሀይል
ሳይሰጣቸው ቀረ። ዉዋታው ሳይሰፋ ሲቀርና ሁሉንም ዝምታ
ሲውጠው ሁኔታው ምቹት አሳጣጥ፤ የሀዘን ቤትን ሰወቸ እግሪ
ያጥናቅሁ ብለን ወጣን። እያ ተብጀ እንዳደገደገና የተወናበደ
ፈትገፅ እንደሰረ ተከትሎ ወጠ። ይህን ሁኔታቸውን ሰርቶ
አይቷልና ተዋበ እነዚህ ጊዜም ስዘር፤ «ተመልከት እንግዲህ!
ይኼ ሽግግሉ ወደኛ ነው የሚመጣው። ለሰረፈው ጭንት ውረፋ
መልስ ባለመስጠቱ ሆይን ቶርጦት ነው፤ አሁን ማረኝ! ሌላ ነው»
ብሎ አማቸው። ዘወር ብዩ ረገግታየን ልክውን ስል፤ «ተዋበ ወ!»
ብለው አቶሳምጠው ሲጠረት ወደሂሳ ዘገይቶ ተለየኝ። ቁመው
አሸከሸኩ። የሰድብ ዘረፋ ቢያወርደብትም ይወደቃል።
ከንግግራቸው በሂሳ እሳቸው አሊያ እሱ ይገባቸው ሳላውቅ
ሁሳችንም ባንድ ጊዜ ገባን።

ተባልሶ ኑሮ

መከንዋቹ ራሳቸው መጠጥ ገፈፈ በመሆናቸው መስዋዋቸውን ጥለው ከሚያወቃቸው በሳንጣ ለመሸሸግ የተሰየ ጸልፍኝ አላቸው። የንደህ ያለ እገልግሎት በጭ መሸታ ቤቶች አሰራርም ከተራው የተሰየ ነው። የሽፋን ስሙ ምግብ ቤት ነው። እንደ መደበኛ ሰው ሌላ አደስ ሰው ይዞ ሲመጣ በላቢቷን ሊያዝናና የኛ ሰው የሆነ ጥቁር እንግዲ አመጣሁልሽ ይላል። ተራ መቀመጫውን ለመገለል የግስፈቀድ ዋይታ። መደበኛ ጠጭወችን ላለመታየት መከንዋቹ አይፈረም፤ ደግመው ከተያዩ በመገባበዝ ወደጅንት የሚሰሩት በሁለተኛው ቀን ነው። ስለሆነም መከተሪያ አይለያቸውም።

ቶንሽ ሲቶ

እንደገና ያደረግኩት በመሆኑ ከዚያ ለደረጃ ለገሰው የሚታዩ ዝም ብለው ለሚረጉ ከግሪት።

የግብርና ምክር ቤቱ ለግብርና ምክር ቤቱ፡፡
 «በርብራው፡ እንዴት ነህ? በንተ የመጣ ምን ይጠየቃል፤
 ይልቅ አታቀጥቸው፤ ወሰጥ ግብ፤ ብለውን ለንቀመጥ ስናደገድግ
 እያ ተብጽ፤ «ወይ እንተ እንዘረዘርኩ ከምን አይነት ጠላቶች ሴት
 ሴት መጣሁ፤ ከመሀከላችን ያናታት አለ መሰል ተዋብው?» ሲሉ
 ፕሮቤን እፍጉ አስመጥቸው፡፡ ታል አልጠለም፡፡ ተብሎ ገና ለገናው
 የተደነቀባቸው ስግራ «ምን ለታዘዝ?» ሲሉ ተዋብ ወደ እያ ተብሎ
 ዘሮ «እባ ዘራፍ፤ ምንድን ነው የግጠጡት? መቸም ካረቂ
 አይወርድም፤ አይወጠምም፤ ልክ ነኝ?»

እይወርደም፣ አይወጡምም፣ ልክ ነን።
 «እኔ ተበጽ አባባልህን ብክድ ምን ትፈጥራለህ? ግና የሆድ
 አወታ ነህ፤ በል እስቲ የዘረን ከፍህ ወጥቷልና ይሁንሽ?» አሉ-
 እየረገጉ። የሁለታቸውን ደርባ እዘ የቀረሁት እኔ ሰህን ከግሪዋ
 ፈታቸውን መላሱና «ለእስካሁን ምን ሰምጣ?» ቢሉ አጋጣጧቸውን
 የመጠቀም፤ ከኔ በፊት ቀልጥፈው ከሴት የዋ አረፍተነገር ስህተት
 አወጡ ... "አንተነትን" ሲያስነሱ። «አየ! የትድረት ነገር!
 አይንዎን የመገመት ነገር ይቸግረዋል መሰል? ተላልሰ ኑር የሆነ
 ዘመን... ትልቋ ሴት የሀፃኑን ልጅ አንቱ ግለትዎ ተገቢ ነው
 በሞቲ? መልሱም "አንተታ ግባረሪያ፣ አንተታ ግቃረቢያ ነው"
 ይሏልና እዚህ ቤትዎ የገደም ትድረት ግንባትዎ የሆነ ውዋታ
 ይሆናል?»

ይህናል?»
«መጀመሪያ ጠላትዎ አረር ይዘዝ! ተላልሰ ኑሮ ይበሉ-
ራሳቸው! የስዎ እኒን እንቱ ግለት ያመጣው መላላስ አይደል
ኸንታዊ በጊምድሪ!» አሉ ተዋሽ አበባየ ያላቸው ተወረገራጊ
ሴት የ፤ አይናቸውን ከተበጽላይ ደረሱ መላስ አርገው። የተበጽ
ልብ ተሸበረ መላል አይናቸው ሴትዋን መቆቶሩ ተሳነው። «ይህን
ባወቅ አልናገርም ነበረ፤ ዘረ ተገኘሁ፤ በጣም ምጣተኛ ፋሲካ
ሴት የ። ውብ ውዋት ተዋጣልን» ብለው አካላቸው ተፍታታ።
ከግሪዋ ገን ያልወረሱት የመልስ ምት ኑሮ፤

ከግሪግ ገን ያልወረሱት የመልበኝ ተረፈኝ
 «አልተጣጣንም፤ ያውም የሰው ተረብ ያደላል፤ ተዋባይ፤
 ያገራን ከህንቶቻቸው ሰው አመጣህልኝ መሰል? የገደም ቤት
 ከላታያቸው ምን ብለው ይመጡ ኑሯል! እንደያውክ ወይ ወዋታ!»
 ብለዋቸው በኩት-ኩት-ኩት ሰታቸው እንደታደሱ መሰኪያ
 ሊደረድረ ተመሰሱ። አመሰግኖቸው እንጂ አያ ተበጅሞ ቢሆን ገና
 ያልተደፋ የመልበኝም ተረብ ሰይፍራቸው ይቀራል? አደስ በታ
 ነውና አይኖቸው ለቅልወጥ ያልሄደበት በታ አልነበረም።
 አይኖቸው በተለ።

ቸው ባታለ።
 «ይህች ሴት የክህነት ነገር አንስታ መደረሻውን ሳትጠቀም»

እቶመች፤ ከህንታ በዚህም-በዚያ ያስኬደል፤ በሆነው ቢሆን ስልክን የተተባሁ ሰው መሆኔን አላወቅኩም መሰል፤ የሷ ትስፋና ግን እየለብኩ፤ እግረኛዋ ወኔና ሀይል በጣም ይበዛበታል። እናንተ ተግሮች አትገቡበት በታ የላችሁም። ብዙ ታውቁ የል፤ (ተዋባሪውም ተግሪ ተብሏልና ያስበውን እንጂ) ይህችን ውብ ቤትስ አላየሂትም፤ ያወም ከዚህ ከትርብ ተደራጅታ የተቀመጠች ቤት፤ ከሳቻ ላይ የተጣለ ነገር ምንጊዜም ጉዳይ አይጠፋውም። እንግዲያ፤ በገደሪፍ የቀረኝ አንድ የመገቢያ ቤት የለም። ያወም ቁናቁና ሰንቲም ለመኪና እየከፈልኩ የሄድኩበት። አምላክ እስራኤል ያከብራችሁ፤ መጠጥ ቤት ተብሎ፤ እንኳን ለዚያ የተሰራው፤ በይጠጣም ከፍትፍቱ ፊት ይበላልና በጣም የተጣደችና ውብኛ የተበጀጃች ቤት። ከግሪዋ የኛ (ፈላሽ) እንደትሆን ፈራሁ፤ ከሆነች በጣም የምትከብር ነራ፤ ይህ በዚህ የግንባራው ፍጥረት ሁሉ።”

እንደ መሐኪያ ባይፈጅ «የኪማሌ ሸንትና ችግር ማለቂያ የለውም የወህ መክፈያው ጊዳ በየት ነው?» ብለውና ተመላክተው ሲሄዱ ተዋብ አግኝተው። «ይህ ሽማግሌ ወህን ልክናል ብሎ የወጣው ሊሸና አይደለም፤ እንኳን ሰባይጣ፤ ጋን ጠላ ብቻውን አስፈጅተህ ብትብጣው ደም አይወጣውም። አረቂማ እንግዲያ ያደርቀው እንደሁ እንጂ የሚገፋው ወህ አይዋርም፤ የሄደው ጋቢውን ሊተረተርና ብር ሊመዝ ነው፤ እመት፤ እመት!... ሰፈት ሊተረትር ነው የሄደ! ወሸት ቢሆን ምላሴ በምላጭ ይተልተል! ... ስማ ክንዲ! ይኸ ባላገር የቀበረውን ሰንቲም አውጥቶ ቢክናል በነሀሴ የጉልጉሎ ደቦ የዋለውንና በታህሳስ ጉልበት እናውጣለህ የተባለ አጩዳኛ ያህሉን ነው የሚከራብን፤ ስንት ማንቅርቅሪያና መሐኪያ አወረድኩላቸው ብሎ የመንደሩ መንገስት ነው የሚሆንልህ። እደው ይሰክናልና ሊክናል ሲያወጣ መልሰ ማስቋጠር ነው።» እያለ ሀጄት ሳይ እንደለ፤ ተመልሰው መምጣታቸው ጨዋታውን አቋረጠው፤ አጉብገብንላቸው ተቀመጡ።

በኔ በኩል አሁን የምጠብቀው ከገባበዘቸው በፊት ተነጥለው ያወረት ምን እንደነበረ ግወቅ ብቻ ነው። ግታውን ከገደሪፍ ከርቱም ከሚጫነው ቡድን መሀል የአያ ተብጆ ቤተሰብ ዝርዝር እንደለበት ቀደም ነገሮኛል። ይህን አንተርሰ፤ «ለዚህ አፈ ቅድሚኛው ሽማግሌ ግታ የሚጫን መሆኑን ብነገረው፤ ዛሬ ግታ ፈረንጅ አገር መግባትን ሊያስብር አገርን ሰብሰባ ፍንጥር ሲያወርድ፤ ያበደረውን ሲለበስብ፤ የቀበረውን ሲምስ፤ ሲሸጥና ሲለውጥ ያድራል። ይህ የምስጢር ጭነት ይገለጻል፤ ቅድም ሲለፈልፍ እንደሰማኸውም የትሊንቱ ግታ አይነት ብጥብጥ

ተባልሶ ኑሮ

ተፈጥሮ ጉድ እሆናለሁ በግለተ ሞቱኛል ብዬ አምቸላሁ።
ተነጥለው ግዝግዝቸውና በዚህ እለት ከተዋበ ጋር መጠጥ ቤት
መገኘታቸው ጥርጣሪ የን እገባበት። እኔ እንደህ እያለሁ፤ «አባ
ዘራፍ!» ብሎ ጠራቸው፤ «ሰው በየግታው ደህና እየተጫነ ነው።
አይደል? እስካሁን ተራ ይደርስታል። ለእድል ይልቃል፤ ሰል፤
የሁኔታ ግለሽ ጥያቄ እንደነበር ገብቶኛልና መልሳቸውን እንደሉ
ጠበቅሁ።

«በወለግ የግጫነው ገዢ አይነት ነው፤ ጥት የጫነውን
ያህል ገን የጫነ የለም። ስራ በወገንና ሆነ፤ ባለፈው አመት
ሹመት የትግረ እስራኤል ተራ ሁዋ በጊምድረው ለብዙ ፍዳ
ተደረገ። ትግረው ገዢዎች ምቹው፤ የቀረቀው ሰው የለም።
ወገን በወገን ተሽከባሪው እየረሰለም ጠቅሰው ገብተዋል። ሌላው
ቀርቶ ከነሱ ጋር የተጋበከ ተጠቅሟል፤ የደረሰች ወይም የፈታች
ቤት ባትዋረኝ መቅረቷ ለዚህ ጊዜ አጋለጠኝ። ታዲያ ሹመት
ከነሱ ሲወርድ ጌንደራውን ከዘጠኝ ሰነጠቀው። ከላይ፤ ከወዲያ
(እየረሰለም) ያስተዳደር ስምሪት አወጭወች ጌንደሮች ምቹው
ደባባል... ቢሆንም ደግሞ ትወልደ፤ የዘር ገንድ ትርጉሟ፤
አይደርስበት አገርና ያልተመረበበት ድር በጣህ አይገኝም፤
ባዘዘ፤ በምብ-በር፤ በጭራ፤ ድፍን ደንቢያና ጭልጋ፤ ደግመህ
ወደሌላ ስትራመድ የዘርገንድ ስራ ቷራ ሁሉ ይገባል። ጌንደር
ቸቸላ ባይቀር ይጠልቃል። ግና፤ ጊዜው በጣም ለቀረበ ሆኖ፤
ለተበጀ የግል አልገጠመኝም።

«የሰው መወደድና ፍትረ... አለ አቅባለኝ፤ የራሴን ውብ
ነገር አንተው ባትሆን ሌላው ሲያነበው ይመቻል።... ታዲያ
የፍትረ ቤት እኔ ነኝ። ከትንሽ ትልቅ በቴ፤ ሁሉን አካባቢ ነው።
ሀሰት ትሉኛላችሁ? እስከ በሉኝና ልሰግ፤ ምን አመል ይወጣልኛል?...
ተዋበው!... እባክህ! አፈር ስሆንልህ፤ በየህህ ቁጥር አካላት
ይሰነጠቃል። ለኔ የምትወለው በጌ ነገር ያለ ይመስለኛል። የኔ
ይቅርብኝ፤ ብሞትም አለም አይቸ፤ ድረኩየ ነው፤ ጥት ለኔ
የተገባ ነው። አንድና ሁለት ከታራ አሸግርልኝ፤ ቤት እንኪ
ቢቶይም አይጌዳ፤ ከወዲያ የቤት እጥረት ስላለ.. እስካሁን የገባው
ወንድ ብቻ አይደል፤ አባባጊውን አሳምነውም... ቤትና ከዘራን
በእጅ ነው።

«ካንዲ ቢሰት ካንዲ፤ ትንፋሽ መቀየር ለምደበወታል፤ እኔ
ባንደት ቤት አልበታ ብያለሁ፤ አንተ በሁለት ይመረከዛል።»

«አየ! ያንተ ነገር፤ ቅምነገር እያወራሁ.. ሄ ሄ ቢልት
ጠለቅህ። ይኸን ወደሂላ እናወጋለን። ካንዲ ጋርእከ ብዙም
ግንኙት የለኝም፤ ልጄን ብላ። ቤት ልጅ ብቻዋን፤ ታዕድተኛለች

በግለት ነው ያስተላለፈች፤ ያም ሆኖ አልተሰተሰከችም፤ ልጅዋን
ብላ ነው። ልጅዋን ብላ፤

«ለልጅ እናትዋ ባል ብናመጣቸው ይሰግግሉ ተባ።»

«አየ ተዋበው! አሁን ወጭታ የተጫወተክ መስራህል፤ የልጅ-
እናትዋ ሁሷን ምን ሆነችና ነው? ታዲያ ገን ተመልሰህ ከተረብ
ወህውን ባብን መሰለኝ! ሰው ከጥት አፋፍ ባይ ተተምጦ ስለሰርገ
ታወራለህ!»

«ሰው አባ ዘራፍ፤ ብዙ ችግር ቢዋርም፤ ሁሉንም ሰናወጣው
አይቀርም። እስካሁን ቢሆን ከነገ-ዘረ ይወጡ አያውቁትምና
አልተረሱም። በትእዛዝት የግይሆን ነገር የለም፤ ብሎ እንደጀመረ
ታሉን መነጠቁት። «ሽግግሉ እር ያበላል አለ በበደሉ ባይ እጌል
ድርድር የተፈረደበት ሰው፤ ስደደኝ ብየዋለሁ አሸግገለኝ።
ይህን መዛባቂያ የለለው ታልኪደንግ ሌላ ወሰ መቸ ነሳኝ!
በታልኪደን ብቻ አመት አለፈኝ፤ ሰው ሁሉ እየተረዳና በመጣ
በባልሱት እየረሰለም ሲገባ! አሂ! የግሰራው በደል!»

የሆድ ብስታቸውንና የጥት እየያቸውን ሲያወርደበት
ተዋበም ከመጠጥ ሀይል ተገፋ መሰል መዝለል ጀመረ። «ተዋበ
ይኸን ታል ገባልኝ አይበሉ፤ እንትፋት እንደበዘብኝ፤ እንደኔ "
ብላን " ገን በዚህ ሁለት ሰምንት ተግመቸ አስነሳወታለሁ።
ሲላቸው፤ አይናቸው ክፍት ብሎ እጆቻቸው መተመጫ ወንበረን
ወንተው ተነሱ፤ «ይትባረክ እግዚአብሔር፤ አምላክ እስራኤል...
የመረተህ ያብርህም ዘር፤ ያስብከው ይመላልህ...» ሲሉ
እንደተደናገጥን ሁለታችንም ተያየን። «ሰመርት አጌን አትሉም?»
አሉ እራሳቸው። ተዋበ ተቀላጠፈና «አይሰግወትም እንደ? አጌን
እያልኩክ ነው፤ በልብም አጌን ይባላል፤ ይልት ተተምጠው ይሆን
ነበረ አይደል አባ ዘራፍ!»

«ወይ መቀመጥ! መቀመጥ እንጂ አገር የፈታ፤ ምን ወ ቀጫ
በተሳካ! አ-ም! ባንተ በጣም ቀላላ ነገርህ ነው፤ ግና፤ የደዊትን
ጃግንት፤ የሰሉሞንን ብልህት ካንተ ባይ ያወለው!»

«አጌን!»

«ብርህን ነህና እግዚአብሔር ወደግምባር የምታስቡ ያብራራልህ!»

«አጌን!»

«ገና ለገና ሁለት ሁናቸሁ ስትገቡ ነው ያወኩት፤ ሌጣ
አህያና አንድ ሰው፤ በህልም ሆነ በእውን ምሳሌው አንድ
ነው። በእውን ሲሆን ጠዋት አይግጠምህ ይባላል። ወደቤት
ስትገቡ ተረገጦ ይዘኝ የነበረ ጫንታየ ተፍታታ። እግዚአብሔር ነቢዩን
ከፈት ከሂላችን ያቀምልን!»

«አጌን!»

«ይቅባረክ እግዚህር፤ አምላክ እሴ-አል!... እኔ ያንተ ፍጡር፤ የምትሰራውን አንተ ታወቃለህ!... እግዚ-አብ ያንተ ወር እንዴት ያልቅልኝ ይሆን?» ብለውና በረሳቸው ተደንቀው ተቀመጡ። የበላነውን በልተን፤ መላኪያችንን እንግልጠን ልንነሳ መሆናችንን ሲገመገሙ፤ «ጃግና እንዴት ነው? አትማችን ይኸው ብቻ ግለት ነው? እንደግም ለእንዴት? ለሂሳብ ለበላችሁ እንዲሆን እከ፤ ገናም ቀን ነው፤» አሉ።

«መሸቷል፤ ወደመንደር ስንዘወር ደግሞ የቀረውን የሆድ በታ እንሞላለን» ብላቸው እንደተነበየው ከኪሳቸው ለመግባት የመረፈ ቁልፍ ሊፈቱ ግተፍተፍ ሲገቡ፤ «ምን ሊያደርጉ ነው? አባ ዘራፍ!»

«ተዋበው! አምላክእሴ-አል የቀናኝን! ዛሬ ሰርጌ ነው፤ በእውን ያለም ቀኔ! ሲሆን-ሲሆን ሌላ ነበረበት፤ ለዚህ ነው? ይህች ምን አላት! በቸር ልግ እንጂ ከወደያ (እየረሳሌም) የምሰራውን ልቤ ያወቀዋል» በግለት፤ እሳቸው ሊከፍሉ ተዋበ ሊያስጥላቸው ትግል ሆነ። «ይበሉ ስንታገል ሌላ ጣጣ እንዲመጣ! የዛሬ ሰዓትን መጥተን የመሸኘውን ያጠጡናል። ግብዣ ያኔ በሰዎች ያምራል፤ የሱዳንን አምላክ ከሸክም የሚያወርዱት ያኔ ይሆናል።» ብሎ ተዋበ የተቀናባቸውን ከጉዳይ አልጣፉትም። ይልቁን በደስታ የመሳት አዝማሚያ ታየባቸው፤ «አንተ ይኸ ነገር በደስታ የመሳት ለዝማሚያ ታየባቸው፤ (እርሱን ትተው እኔን እየተመለከቱ)... እውነት ሲሆን ነው መሰል? (እርሱን ትተው እኔን እየተመለከቱ)... የለም! ሰደኛል አይደል የምልህ! ብለውና ወርደው መሪት ስመው ተቃኙ። ተዋበና እኔ እኩል ለከባቢያችን ተወንቀን ተያየን። መሪት ስመው መነሳታቸው ብቻ አልነበረም የወንቀን፤ ደምፃቸው ከሰው አልፎ ቆሎ የሚያደነቁር ሆነ። ከግሪዋ ከዚህ ያንድ ሰው ወሳታ ለመድረስ ከተፍ አሉ። «የመተግጫ ፍንጥር ኑረል እንደ የወረደው? አብርህ የ!... ግን ነህ ተዋበ የ! አየ የኔ ነገር! እኔን! የለለውን ሰው ሁሉ እንዲሰጠራኝ! አሁን እናንተ ስትወጡ ደግሞ «አብርህ» የሚባል ወንድም አለኝ፤ በራሱ ስም ትቸ ተዋበው ብየው ቁጭ! እንደኔ ልባችሁ ይዋሰዳል በሞቴ... ሸረ ለመሆኑ አለመጋበዜ ለምን ተብሎ ነው?... ወይእንደንድ ቀንና ያንዳንድ ሰው አመል!» ብሎ የተዋበ ከንፈር ተንቀጠቀጠ፤ «አበባ የ! አንችን በረሳሰ ከወላጆቹ አይወምረኝ! ስራ የበዛብሽ መሰሉኝ እከ ነው! መክፈሉንም እንግዲያ የሁለት መላኪያ ከፍየልሽለሁ፤ በዚህ በኩል የምትሟኝ ከሆነ ደግሞ "አመል" ያልሽውን አትደበልቂ፤ አመሉ የታወቀና አንድ ነው፤ ለሌላው ብዙ ሳንች አልከፋም፤ ከንቸ ሌላ መግቢያ የለኝም! እንደንድ ቀን ያልሽው ግን ለኔ ሁኔታና ተፈጥሮ የሚገጥሞ ውዋታ ነው።

ባጠፋሁ እክላለሁ»

«አሁን በኔና ባንተ እብደት መሀል ከወገን መነጠልን ምን አገባው፤ አፈር በበላሁልህ! አንተ ቀልድን እከ ነው። ግና የእውነት ትጭቶ ነው?» ብሎ አበባየ፤ ለመልስ ከተዋበ ይልቅ ተበጽ ገቡ፤ «በጣግ! ከቅንጅና ከድንገል ልጃገረድ ሳይ ነዋ የወደቅነው፤... አይዘዋ፤ የታወሁት እኔ እንደ ተዋበው አይደለም፤ እሱ ታጭቶ ከአበባ ቤት እንዴት ሊገባ!» ብሎ፤ የአበባ የከትከት ከት! ሰት ገዥ ሆኖ ሁላችንም ሰትን። አበባ የዘወር ሲሉ አያ ተበጽ፤ «ዛሬ ስንት ወላታ ተዋለብኝ! በሉ ይሁንበት፤ የድገስ ነገር ሲሆን የሰጠን አይንሳና በግራ በቀኝ ባልትና አሳግራ ጥልቷል። ልብ ብላችሁ ተቀመጡ፤ ስጦራ መምጣት ነው።» ብለው በቃል-ኪዳን ተበተቡን። በረን ተራምደን ስንወጣ ትክለ-አካላቸው ተንፈራጠጠ፤ ከንደቸውን እንደሁላቸው ከብዙታቸው እንከረፈፉትና ታቹ ጃግራ አረግመዱን ተያያዙት። የከንደቸውን መንገርበብ ተመርኩዝ የሆነ ሰው ሲተርባቸው «እንገርበበ» የሚል ቃል ይወምራል። ተበጽም ግብራሪያ ይሰጠበታል። «ግጥም ሁሉ! ሰነፉ ሁሉ ያልሆነ ተረብ ይተርባኛል፤ የከንድ ከብዙት መተሻሸት የቅርናት እዳ እንደሆነ... አገር ይህን አያወቅም! እየር እንደዘወር ባንገረበብኩት ቅጥር... ያወም ሲታየኝ እከ ነው! ነው የሚሉት። ታዲያ ከመላኪያው የገዙት ሀይልና የተዋበ ቃልኪዳን ተደምሮ የእግር አጣጣላቸው ከመረት ሳይ በጣም ተወኔቀ።

«ይበሉ! ወደግታ... በከብት-ግባት ሰላት በቅርጥ እመጣለሁ። ከመንደር እንገናኛለን» አለ ተዋበ፤

«አሁ! ተነቃቃን፤ ዛሬ ገንዘብ ልትከፍል ነው መሰል?... ያለፈውን ሰዓትን አላገተው ሰይሰጠኝ ቀርተዋል፤ ያ በርጋጋ ጌንደሪ ሲብረገረግ ስሜን ከመዝገብ አጣፍቶ ከቸገር ወሰጥ አክረመኝ። በል ባንተ የሚመጣ ከሆነ የፊት የፊትን ብሏልና ጊያ ነቃይ፤ ባንድ ሳይ እጋብተህ ከውጋልኝ፤ እንግዲህ መቼም ተይዣ ያለሁት ባንተ ነው። አሁን ነገር ግልጥ ሁኗል፤ በሽፈ የም፤ ገመና ከታችም አንተ ነህ» አሉ። ያልነኩት ጉዳይ ይህ ነበረና፤ ጠቁመው ሲወርሱ ያወቁበት አስመሰሉ ፈገገታ መገባቸውና ስንለያይ፤ «በሉ እንግዲህ፤ ስራ መቼም በግብት ተይዟል፤ ነቢዩ በፊት በሂሳቸሁ ይቀም... ታዲያ ቀልጠፍቀልጠፍ ነው» አበራተውንና ሹም አጣንተው የጠፈር አረግመዱን እንደተያያዙት ተለዩን።

ፍንጃል ሰባሪ ው።

ተዋብ ግታውን ሰግንያ ሰው ሊጭን ከሱዳናዊ ባለሌራ ጋር የመግግያና የመተግመኛ ፍንጥረን ትላንት ግታ ጠጥቷል። እንዲህ ያለው ፍንጥር እንደባህልም እያደገ መጥቷል። በደረፍውም ሆነ የላይ-ላይ የምስጢር መግቢያውን መንገር ለሱዳናውያን የቀንቅባንድ፣ ሰወች ዋና ነገር ነው። ከትም በላይ የሆነ እዳ ከልወረደባቸው ባንድ ሁኔታ ከተግግሉት ሰው ጋር ቢጣሉ ለመጉዳት ብለው ምስጢሩን የግዛከዝኩ በጣም ትንሿ ቁጥር ቢሆኑ ነው። የመሀል ፅዋ በጣም አክባሪዎች ናቸው። ተዋብ ግን እንድ የሆነ ችግር ተፈጥሮበት ፈርቷል። የፍርሀት መነሻ፤ በሹመት ጠብ የተነሳ እንድ ያከረፈ ያገረ ልጅ (ወልቃይቲ) ጉዳይ ነበረ። የዛው ሰው አረንጓዴነት የፈላሽ ሰደተኛ እንድ ሰጥነኛ የመዋያያ ርእሰ ሁዋ ያትታል። «በመጀመሪያ ይኸ ግሉ ሰብ ቤተሰቡን ከወልቃይት አስመጥቶ ለመቀላቀል የክፍለ ክመሆኑ ሌላ ከሰራ-አል ይልቅ አግራኝ መዝባትን ምርጫ ብሎ ነው የተቀመጠው። የግረልገው ሰግራካው ጉዳና መዝጊያም ሆነ ለሰንቁ ገንዘብ መሰብሰብ ብቻ ሲሆን፤ ይህን ተግባራዊ ግድረጊያው መንገድ ደግሞ የእሱ-አልን በሱዳን ተወካዮች በመቅረብና የወልቃይትን ቤተእስራኤሎች አለሂችሁ በግለት ብቻ ነበር። ለዚህ ግጥሙከሪያ ይህንኑ ዘንድ፤ የወልቃይትንና የጠገዶችን የመጓጓዣ እድል አለግገኛት እንደዋና የመቃረቢያ መፈክር (በእስራኤሎችም ሆነ በወልቃይትጠገዶች ሰወች) ተጠቅሞበታል። ግና ለባከለት የቻለ ነገር አልሆነም- ሌሎች በሰልቶም ሆነ ተደግፈውትን በግገኛት እስራኤሎችን አጥፈውበታል። ሌላም ሌላ ታሪክ ይጨምራሉ።

ከክሰረቱ የመጣ ትልም የግለው ተዋብ ደግሞ «ከሱዳን የፖለቲካ መኮንን ጋር የተጋባች እህት አለችው፤ እኛ የምንሰራውን፤ የምንወጣበትን፤ የምንገባበትን ሁሉ በፀጥታ ክፍሉ እየተከታተለ አሁን በዚህ ዙሪያ ሰንት ሰው እንደግዛታታልህ አታውቅምና ከፋም በጆ ዙሪያህን ተቆጣጠር፤ በተለይ ሀበሻ ካየህ ተሌ ንገረኝ! እራሱ ወይም የሱ በወች ይሆናሉና እንደንበላ ተሌ ተሌ ተከተለኝ!» ብሎኝ ግጥጦን ጀመረን።

ያረግግዶ ፍጥነት ሲያንገላታኝና ቀልቤን ሲገፈፈው በቀር፤ ንግግሩ ግንሽ በግንሽ ወሸት ነው። የሰውየውን ቀመናና መልክ አለግወቄ ሰው ሁሉ ሰላይ ሁዋ እንደታየኝ አልክድም። ታዲያ፤ በጎርጎራ በታ ደዘኝ ሲገባ የጥንቃቄ መስሎኝ ነበረ። እንዲያ ተራምደን ከለየለት ትሻሻግ ሰፈር እየመራኝ ገባን። ያስተዳደር ክፍሉ ለዚያ የተመደበ ባጅቱን ባላውቅም ከባቢውን ከንቲባ

ብሎም የግዝጋጃ ቤት ሰራተኛ አልዘረበትም። ግራና ቀኝ ከፈፉ ባትክልት ልጣኞ፤ ከጉዝጊዝነት ከመጣው ሰር ጋር ሲያዩት እንደንደን የእንክብካቤ (ጌንደር ወሰጥ የመሸታ ሰፈር) ከባቢ ይመስላል። ሱዳኖች ለምንጣፍ እንደ ለጉዝጊዝ ሲሆኑ ብዙም አልሰግሁም፤ ይህን ቅርኢት ግዮቲ ግን ገርግኛል። የፈረሰ ደስ ቅራጭና የደጋ (የሱዳኖች ጣላ) አተሳውም ተረጋግጧታል። ያንን የተጠጋ፤ በሀክል እንደንድ የኛን ባለዘርች የመሰለ ሰው ተቀምጧል።

አላፈ አገዳግው እንደሰጠው "ግተቡን" የደሰሰ እያስመሰለ ለቶሌ እንደተመደበች ጥቁር ፍየል ታዋሉን ያታወራል። ከዘረጋው ሰኔል ላይም ግምጃ ጥለባታል። ከግምጃው ላይ ያንድ ሰንቲም መጠን ያህል የተከራከመና በጥበብ ተዘራዝረው የተጣሉ የፍንጃል ሰባሪ አፍሰሷል። ተዋብ እየሄደ ነበር የመሰለኝ፤ ሰላሳጠው አጠፍብሎ ከዚህ ጠጠር ሰብሳቢ ፊት ሸብረክ አለና «ሰላም አለክም» አለው። ሁኔታው ግራ አንብቶኝ እንደተገተርኩ በመቅረቲ፤ «ብላታ ክንዴ ና! ሸብረክ በል፤ እኔን ምስል» ሲል ግራ እንደተጋባኝ እኔም ተንቆረጠኩ፤ ያንቆረጠውን ነገር መደረሻ ለግዮት። ለወጥታ ያህል እንደ ምንጊህም እንደዘዘኝ ነው የሆነው። ሀላት የሱዳን ፖውንድ ከደረት ኪሱ ላጠና እንደን ነጥሎ ከግምጃው ላይ ጣለ። ታዋላኛውም የፍንጃል ሰባሪውን አነሳና መሀል መደፉ ላይ በከሻክ እንደገና በተነሳ። ተዋብም ድጋግውን ፖውንድ በእጅ እንክርድ ይዛታል። እየወጠ ደህና ከተናገርክ እጨምርህለሁ የግለትም ይመስላል፤ መደበኛ የመንገድ ላይ ግስጠንቆያው በመከፈቻው ከሰጠው ሲሰውንእንኪ አልነበረም- ሰውየውም የደላውና በዚህ መያወ የተጠቀመ አይመስልምና! ብቻ የክፍለውን መላ የግያውቀው ግን ራሱ ባለቤት ተዋብ ነው። መደሮችን ከገደው አስታክና ጣቶችን ከጉንጮች ላይ አጫፍሮ ይህን በፍንጃል ቅርብ የሰለጠነ ተናጋሪ ፍንጃል ሰባሪውን ሲያነሳና ሲጥል እያየ ጠብቀው።

በነገራችን ላይ፤ ተዋብ ከኔ ጋር ተዘናንቶ የግይናገረው እንድ ችግር አለበት። ባንድ ነገር ብቻ አያምነኝም! እንደት ቤተእስራኤላዊት፤ እሱ "ተግራ" የግለት ደርባ ፍትር አሳይዛለች። እሱ ተጠቅቶላታል። የያልጋነሽ በቀላቀላዊ ጥቅም ላይ የተመሰረተ መጠጋት ግን ከተዋብ ጀርባ የግወራ ነው። ለገንዘብ በጣም የቀረበ፤ ተሌ ሱዳንን በመልቀቅ በኩልም ሹመትን ለመጠቀም ግጥንጠኗ ይጨውታል። በዚህም ልክ «ይህች ቤት በመወረሻ ላትዛለቀው ይህንን ገብዝ ያላገባብ መብላቷ ህይወቷን

ያስጠታል። እሷን አራዳነት ቢያጠቃችም፤ ልጁ በደንብ ላይ እምነት ፅኑ ነው። አታላቅ ከትድረት ጋር ቢጋጭ ያርዳታል። የሚሉና እሷ የግታወቃቸው ተወናቂወቂ ብዙ ነች። በጤና ጊዜ በያናገረኛም ሲጠጣ ቀን በሮሮና በቧልት እየደገገመ ለክፍላል። «በትምህርት ልቀት ሆነ፤ በታላቅ ግዝለል፤ እኔ ቀለም በሰመዘንቅረና ምሁር በሰመባለ፤ የምወደትንና የምትወደኝን ገብል ተግሪ ደንቃራ እየሆነ ፈገገኝ። ተግሮችን እገዛር ይፍጃችሁ፤ ምንም በደል ሳይሰራ በላገረን ከሚወርስ ይልቅ እናንተን በወርስ ትልቅ እረፍት ነበር።» ግለት ተግሪን ከግጣሙ ከፈለ ታሉ ነው። ታዲያ ይህ ፍንጃል ሰባሪ ተዋቢ ትክክል ተመላከተውና ወደተዋቢ አቅጣጫ የተፈናጠረውንና አረንጓዴ ቀለም የተፈናጠቀበትን ሰባሪ በሌላ ጣት ነክቶ፤ በቀረት ላይም አይናችንን ዙሪያ መራ። «ሰግ ሰውየው! ልጅህ በጣም ትወደህለች፤ ግና በመሀል የሚጠጠየው እንቅፋት አለብህ፤ ወደሷ ስትሄድ ይህን መድሀኒት ያዝ፤ ገርጋሪህና በላገጣህ ልሷን መንዝሮታልና እንድትራጋ ይረዳታል። አትፍራ፤ ሰውየውን አትወደውም፤ ቅመጦ ይረዳህል።» ብሎ፤ ከምን እንደተቀመመ ያልገባንን፤ ሽታው አቅጣጫ ያልመራንን የተደበሰበሰ ቅጣላቅጣል በቀራጣ ድሪቱ አጅሎና ጠቅልሎ ሰጠው። ተዋቢ በመሆኑ አገረጠና ተክዞ ተመልክቶኛል። ተግኝ የሚለው ተግሪ የቅርብ ገደኛም በመሆኑና ያደግጠው አባል ሆኖ ስለታየሁት የከከበኛውን ግር አስከሮት ይሁን እንጂ በባለጌ አይን አየኝ።

ፍንጃል ሰባሪው በዚህ አላቅመም፤ «ይህ ሰው ከፍለህ ነው (እኔን ለተዋቢ)፤ ያምንህል፤ ታምነዋለህ። ከከባችሁ ይገጥማል። ትላንት ከመንገድ ችግር አልገጠማችሁም?» ሲል ተዋቢ ራሱን ነቀነቀለት። «ዛሬም መንገድ ከጅላችኋል፤ ቀና ነው። ትንሽ የሚገረግር ነገር ቢዋርም፤ ምንም የግደጉዳ ግርግር ነው። ስታልፉት ታየኝ፤ በታ! መርህባ፤ ሂዱ!» ብሎ ደመደመ።

የተዋቢ አቅል ቅጥ አጣ። አንድ ብሪንጅ ሲጋራ መገዣ ይነሳኝን ያህል፤ የወጠጠውና የጠለለት ፖውንድ ብዙ ፖኪት ሲጋራ ያስገዛውን ያህል፤ እንደህ ለገሰ ለጠንቂይ መክፈሉ በጣም አናደደኝ። አንድ ሲጋራ እየገመሰን ስናወሰን ያወቅ ነበርና ከፊቱ ላይ እንደያ ሲያደርግ ልሰደበው ታየኝ። ደግመኛውን ብር ከግምጃው ላይ ወደጠንቂቱ ፊት ተሰባ ጠለለት፤ «ሽኩራን! እንሂድ! እኔ ወንድምህ በሰር አመቱ የሱዳን ኑሮ የግላውቅባቸው የህይወት ምስጢር የለም። አንተ እክ፤ አሁን ተምረያለሁ ብለህ ትሞክሽ ይሆናል! ምን ታወቃለህ? አላምንም ትል ይሆናል፤ አታፍር! ሰውየው ከተናገረው መሀል? የግል ጉዳየን

ተወደ፤ ተግሮች የዘመታችሁበት ነውና ታጠጥሰው ይሆናል። ነገር ግን የትላንት ግታውን የመድሀኒ ድልድይ ጉድ ቢያመጣው ታያለህ? ዛሬስ ቢሆን ይኸው ሰግንያ ሰው ሌሊት ልንጭን አይደለም?» ብሎ ተራ በተራ እየጠበቀ ያወጋታ አንገት አስነቀነቀኝ። ግና፤ ጠረጠርኩት! ቀደም ጠንቂቱን አደራጅቶ የወሰደኝ መሰለኝ። ወዲያው፤ «ብላታ ከንዴ ትሰግለህ?» አለ።

«ምን ልትናገር ታየህ? ተዋቢ»

«በህልሄም ደህና ታይተኛል፤ ይኸ መንገድ መሪ ችግር ያላት ያቸው የተለመደች የመድሀኒ የፖሊስ ፍተሻ መሰናክል ናት። የሞት ቀኔ የሚፈተልበትና የሚዘጋበት መድሀኒ ድልድይ ላይ ነው። እዚያ ላይ ጉዴ እንሚረሳ አውቀዋለሁ። ዛሬን መቸም አትፍራ፤ ይኸን ሰምንት የእሱ አል መንግስት የሸቀጠውና ያገኘው ትርፍ ምን እንደሆነ አላውቅም፤ ለፈላሽ ጫኝ የገባ ገንዘብ እንደህ ወክነው ሲሰጡ አይቸ አላውቅም። «ገንዘብ ከላ በሱዳን ሰግይ መንገድ አለ» ነውና፤ ደህና ገንዘብ ጭነን በገባ ሀይል እንወጣለን። አሁን ረጠን መንደር እንድረስና እንመለስ፤ ያችን ሀመሜን ይህን ቅጣል አሸታችን የሱዳን አደስ ነውና አጠሿው፤ የተረፈውን ከትራስገሽ፤ ከመቀነትሽ (ለምደበት ነው እንጅ መቀነት የላትም) አብይው፤ የትጥቅ መድሀኒት ነው ብየ የኔን ቅጥቅጦ ለሷ ደርጌው ገደሪፍን እንለታለን። ነገ ስመለስ እያበደች ትቶ የኛለች። እናንተ ተግሮችን አይንባይን ጉድ እሰራችኋለሁ። የጠመመ ሁኔታ ቢጠመኝ፤ ሞት ከልቀደመኝ በቀር ባይናችሁ ላይ ????? ብቀር ሰራ አልታጠኩም ግለት ነው።»

«ጣውንትህ አንተ ከሂድክበት ፈትራ አይሄድም እንዴ? ተዋቢ!»

«ይች ናትና! መጀመሪያ ለኔ የተበተበባትን ለባላገጣየ ሲል አያፈርሰውም። እኔን ከዋደደ፤ ውሸግዋን እንድትጠላው ያደርጋል፤ ያበሽ ደብተራ አሰራር እንደያ ነው።» ብሎ እንደህ ወዘፈውና በጣም ተመልክቶኝ፤ «ሰግ እንጂ ከንዴ! ነገር ብት ግለት ጀመረች። እንደያወሰነ መድሀኒት ግዘረን ግን ያስገልጻል? አንተክ እፍህ ዘራፍ ነው፤ በቀልድ እያስመለልክ ነገር ትዘረጥጣለህ፤ መቸም በእውንስ አልጠረጥርህም። ግና ቀልድ ወጣልኝ ብለህ ከነዚያ ተግሮች መሀል ይህን ውዋታ ብታነሳ ከገደልክኝ ቀጥር ነው። አፈን የከፈትኩልህ የቃል ነጋሪውን ሰቃል አምኘ ነው። በቅለቱ ጌቶች አስከትየ ጉድ እንደትሰራኝ። ይልቅ ከመንደር ሰትገባ ጠብቀኝ፤ ሁለት ብሪንሳ መኪና ከመንደር ሲገባ አይተህ ያኔ ተቀላቀለን» ብሎኝ ሄደ። እኔ ከጠራው ሚዳ ላይ እንደተገተርኩ ቀረሁ።

ጨለማው ጥሏል። መንደረን ስጦታ አገዛዥ ሰኔል ጥለው፤ ባዶ መረትም እየመረጡ የግለገዶች ሽግግራዊቶች ባልቴቶች፤ ከወደያ ወደሠ የሚረገጡ ህፃናት በቀር ጭር ብሏል። መብራት ያጠፉ መኪናወች በአላሽ ፍጥነት መንደረ ውስጥ ገቡ። ከነበረበት ጋቢና ተረትልክ ወጥቶ «ከንደ!» ብሎ ጠርቶ ያለሠበትን ሲያረጋግጥ በቀር ሌላ አልጨመረም፤ ከሰጋጆቹ መሀል ተደረገባቸው። «ሰው በሰው ጌንደረ ተበላህ ዘረ፤ ተሉ በል! አገር ተበላህ! ፈታሾች ከሱ መንደር ገብተዋል፤ ፖሊሶች የግለትመት ፈላሽ ነው፤ ነፍህን ለማደን ከያላሠበት ተጥታ ወደመኪናው ገባ! ህፃን ግን እንዳትተው። ተሉ በል! የሱዳን ጥሊያን አከርግጽ ይዞ ከመንደር ሊገባ ተታርቧል» ብላ ሁሉም ተተራመሰ። አምባሽቦችቸው። ደስታውም ግራ ያጋባል። ግና፤ ተዋበ የተጠቀመው አሮጌና የተሰመደ ስልት በመሆኑ ሰው መድበሰሰውን ቀጠለ። «ቋንቋራ አነሳ ስትል አንጠብቅህም። እሱን መኪና ከዚህ መንደር ውጣና ሌላ የፈላሽ መንደር ግባልን በለው፤» አለ። ትእዛዙ ወደኔ ነበር፤ ግስፈራሪያ። ሲጠናበት ግን የመኪናወችን ሞተሮች አስነሳ፤ የቶረጠባቸው መሰላቸውና እንደመከረም ግብ ተከንሰው ወጡ፤ ከመኪናወች ለመግባት በግፈራ ተራከቱ። ስድብና ክርክር ሲጽመር ተዋበ ቀረባቸው፤ «እዚህ ስትባላ ይመሽልህል! እታ ይዞ የገባ አለ? የገባ ካለ አወጣ በለው፤ እታው ከወጣ መኪናው የተዘጋጀው እዚህ ከላቸሁት ነፍስ በሳይ ለመያዝ ነው። ከሌላ መንደር የመጣ ካለ እንዳይገባ በመንደርህ መኪና ሂጏል፤ ተሉ ድረስ በሱት፤ ከራሱ ሰው ይደረብ!»

ብዙ ቀባጠረ። የመጣለትን ነገር ሁሉ አፈሰሰው። ሁሉም አንዳንድ ነገር ያንጠለጠለ። በፀጥታና እየተረዳዳ ሲሰግግ፤ አንድ አዛውንት «ኧረ እገኝሁ፤ በሱ በበራፉ ግድም ያላቸሁ፤ ጭራየ ከመገቢያው ከበረ ጥገ እንደተገጠለሁት...» ብሎ፤ «ዝም ይበሉ! ከሚሄደበት ገምብ የለም፤ ገደሪፍ መሰላቸው?» አላቸው። ጭራቸውን ግን አልተወደዱም፤ ለጊዜው አይሰጣቸው እንጅ ይዘታል። እነኚሁን ተስቶት ያልጠረጠረ ቢዋር፤ ገዛ ወደከርተም፤ ከዚያም ወደየረሳሉም መሆኑን የተረዳ ይኸን ጊዜ ሳይሆን ይቀራል? አያ ተበጅም አብረው ታፍሰዋልና መኪናወች የቶመበትን ወሰል ሊለቱ ሲንቀሳቀሱ፤ እኔ የባቸው ቡድን ከተጓዥነት ብራንሳ ነበር ምድቢ በጋጣሚ። «አየ ጌድ ስንት ጊዜ ፍርሻ፤ ስንት ጊዜ ፀጥታ

ይሆናል! ያን ሁሉ ሰው ሁለት ፍሪ ብረንሳ ሲበላው ሰፈረ ልክ መቢያ የተረወን መንደር ሆነ። ሌላ ፍርሻ፤ ነገ ደግሞ አደስ ፍርሻ፤ ፈላሽ-ምንጊሁም ፍርሻ፤ አንተ እግር ሸረባክን መርጊያ! ቢሉ ትችታቸውን ከጌዳይ የጣረው አልነበረም። ይልቅ፤ ያን ስፍራ ግን እንደመደበላትና እሷ እንድትመቻቸበት ሌላው እንደት እንደፈተደላት ባላቸውትም፤ በኔና በሹፈረ መሀል የተቀመጠች፤ ባሏ ከጆርባ መቀመጫ በመሆኑ በመጣነን የተደየነች መልኩልትም፤ ቀለሰላሳ ብሎም አፋራም መሳይ ልጃገረድ አቀግመጥ አጠባኝ «ርት በይግ» አልኩ ወደእያ ተበጅ መዘርና ግወጋት ታይቶች፤ «እንዴት ነው ተቢ? ይኸ ፍርሻ በደለውት እንዴ? ለመሆኑ ደህና ስንብተዋል?» ብላ አብረን ግምታችን እየታወቀ፤ እንደ ቀረርቶ አይሉት እንደያው የተደናገረ ድምፅ ሰርተው፤ «ኧ ሀ ሀ ሀ ሀ! በጣግ! በጣግ! አንተ ደህና ስንብተህል? ጋንጃ መቼ እንደገባበት መንደር፤ ነፍሳችን ተጣደረች እንጅ! አንተ ደህና ባጅተህል? ምንእኩ ብህህል!» አሉ። እውነታቸውን ነው፤ ተዋበም ቢሆን እራቱ ሳይ ለንደህ ያለ መያ በጣም የሰለጠነ ቢሉት የመቋቋሚያ መልስ አይሰጥም ይልቅ ይሰማል! የከተግወን ክልል እስከንለት መስተቶች በመዘጋታቸው ላበት አጠቃጋ። በየፀፍራው እየታተትን ትንፋሽ ብቻ ሆነ።

የዘረንም አያርገውና በኒመሪ መንግስት ጊዜ «ነፍስ ገድያለሁ» ያለና ከኪሱ የወጣለትን የወረወረ (ለጠያቂው ወታደር) በእውት ያመልጣል። በበጌ እንፃር ግን ለሻሂ ተወልኝ ባላቸው ሳይ አይጨክኑም። ኪስ በፍፁም ባዶ አይሰደም። በወንጀለኛና (ገብ ከሰጠ) በተበደይ መሀከል ምንም ልዩነት አለማድረጋቸውን ሀተታ ይሰጠባቸዋል፤ «ሱዳናዊውን ሱዳን የግን አገር ነው? ብሎ ለጠየቀው ሰው ሲመልስ የኒግሪ ነው ነው የግለው። ኒመሪ ለራሱ የበለፀገ ሰው እንጅ የኛ የወታደሮች ኑሮ ከእጅወደፍ ነው፤ ብሎም መወላድ በጣም እንወደለንና ቤተሰባችን ብዙ ነው። ሁለተኛው ነገር ደግሞ በሰንጠም ይመት በጥይት፤ ሰው የሚሞተው አላህና የጆባው ቶሌ ና ብሎ የጠራው እሳት ነው። ጊዜው አልቆበትና ያንን የተቆረጠ ቀን የማያልፍ ሲሆን። ስለሆነም ሁለተኛ ነፍስ (ነፍስ-ገዳዮችን) ማጥፋትን አላህ አይወደውም፤ ገንዘቡ ያልሞተን ታደጊ ነፍስ ያሳድጋል።» ይላሉ። ተዋበም ደህን ፍልሰፍና መሰል ሀተታ ደህና አድርጌ ያውቀዋል። ዋና ትኩረቱ እንዴት ወሽቶ አደራጅቶ ትንሽ ገንዘብ የሚከፍልበትን መንገድ መታለም ብቻ እንጂ። በዚህ በኩል የተነገረለትም አጠንጣኝ ነው።

የሁለት ሰአትን ዝነ ከከላን በሂሳ የመድሀኒውን ግንቂያ ድልድይ በመጠጋታችን መሪያ ሊሰጠኝ ዝነ ገትተን ጠርቶኝ ተጠጋሁት፤ «ከንደ፤ እሱን የታወቀ ባላገር ተናፈሰ ብለኸው ተሉና፤ ግና ወከታ ብትፈጥር «ወየልህ! በሰው!» ካለ በሂሳ፤ ተሳፋሪዎች ለፋታ ነፃነት ተቀበሉ። አጠገቡ ቶሜ፤ የሰራ መሸርገጊያውን ፈቶ ወህውን እየከፈለ፤ «ይኸ ሌሊት እንደይነጋና ጉድ እንደይሰራን ፈራሁ። ሰግ እንግዲህ ከንደ፤ ልብ ብለህ አደምጠኝ። ተግሮች መፈላበም ታበዘላችሁና ስትፈላበም ጉድ እንደትሰራኝ። ከፖሊስች እጅ መውደት ይዋር ይሆናልና፤ በመግርህ እንግሊዝ ልናገር እንደትል። ሁሉንም ንግግር የምወርሰው እኔ ነኝ፤ አንተ እልም ያልክ ደዳና ደንቅሮ መስህህ እንደያው ዝም፤ ስሌል ብቻ ምሰል። ይኸ ዘላገር ሁሉ የተያዘ ጊዜና ይህን የሱዳን አክርግጽ የቀመሰ ሰአት የዳነ እየመሰለው የበጥ-የቶጥ ለፍልፍ ሲወርስ እሱራሌል አገር እየወሰዱን ነው ብሉልህ ያርፍና መዝገ ሁሉ ጠቅልሉ ከንተ ሚንታ ሳይ ይሳፈራል። የበላገር ወደጅነትና ፍትር በምችት ቀን ብቻ ነው። ቀን ሲዘርበት የወሻውን ዘለበት ፈቶ ያዝ ኩቲ፤ ትላቀቀለህ! ብሉብህ ነው የሚያርፈው!» ሲል በፀጥታ ሰግሁት። የዝብ ገንዘቡን ሊያከፍላኝ ስናቋጥር፤ «በመጀመሪያ ገንዘብ ግሳየት የለም፤ ባንድ ሳይ እንደትይዘው፤ በተሰራው ኪህ ሁሉ በትነው! እንደንድ ከኪስ ዘሉ የሚደረጉበ ባለጌ ወታደር አለና» አለ፤ የታየውን ለማሳመን ሲናገር ሁሉም ነገር ግስጠንቀቂያ እንጅ ከፍርሀትም ተወልዶ ፍርሀትን እንደሚለት አይረዳውም።

መድሀኒ

ከገደሪፍ ካርቱም የተዘረጋው ጉዳና ተግባርና ስራ በጣም ብርቱ ነው። በቀይ ባህር በኩል ፖርት ሱዳንን ረገጦ የሚመጣውን የተለያየ የሸወኪያ ሸቀጥ፤ ከኢትዮጵያ የሚመጣውና የሚገባው ሁሉ ግለፈያ በር በመሆኑ የፀጥታ ሀይሎች ትኩረትም ልዩ ነው። ብዙ የሱዳን መከንዋች የመደብ ደረጃቸውን የሚያስድጉበት ጉዳና መሆኑን አገር መልጭ አድርጌ ያወቃል። የክሰቡ መከንዋችና ቤተሰቦቻቸውም አይከደም። ለቢራና አረቂ ጠርመሮ መደርደሪያ ታጣፊ የዝነ ጠረኳዛወችና ወንበሮች በመዘርጋት፤ መታጠፊያና ደራማ በሆኑ ነጥቦች ሳይ በግጥመድ ሲጠጡ ያድራሉ። መጠጠን ግን ከሰት የሚሸምቱት መሆን የለበትም። አብዛኛዎቹ በሰራት ተደልደለው የሚወጡ አለመሆኑ፤ ሌላ መጋቢ በሌለው እንድ ወጥ ጉዳና በቁርጥ በቁርጥ መዘርዘራቸው መጠጥ የተሸከመ መኪና አሰርቶላቸዋል፤ ባለመኪናውም ለዚሁ ተግባር ይጭናል። የመባቻ ሰሞን የሚሰራቸው ስራ ልዩ በመሆኑ ተሳሳፊው አርፎ የሚቀመጥበት ጊዜ ሲሆን የቁርጥ ጉዳይ ያለበት ግን የአልክሆል ነጋዴ በይሆንም ጥቂት ሳጥን መያዙ ይበጃው እንደሆነ፤ እያጠፋውም። ጉልበታም ዝብ የሚጠነክረው በምድብ ሰወች ነው። ያልተመደቡት መጀመሪያ የሚጠራት ለጆሮ የሚከብድ ቢሆንም መገላገያው ሳንቲምም ይሆናል። ቢራና አረቂ መያዝ በጣም ይጠቅማል። ውዋታ መለዋወጫና ፍንጥር ለግውረጃ ይረዳል። ተዋብ የሚፈራው በታ ምንጊህም የመድሀኒ ግንቂያ በር ነው። ሌላው ቢቀር ከዚህ ድልድይ ሳይ ከመንገስት መኪናወች በቀር ለሌላው የጌግ ታክስ ስለሚከፈል መቶም የገድ ነው። ህጋዊነት የለለው ነገር የተሸከመ ሲገኝ እንድ የከፋ መከንን የፈለገውን ያህል ቢጠይቅ መብቱ ነው። የፈራው ጉዳይ ነበረና ከሁለት ጥርብና አካላቸው በደህና የተገነባ መከንዋች እጅ ወደቅን። በመሆኑምበሁለቱ መሀከል ጥያቄና መልሱ ቀጠለ። ሽለቃው መጀመሪያ ጠየቀ። «የይለፍ ይዛችኋል?» ሲል ተዋብ፤ «ለእርሻ ሸቅል ከየበታው የሰበሰብኪቸው ሰወች ናቸው።» ብሉ፤ በዚያው ቀጥሎ ሰጦ ያልተያዘኝን የርሻ ልግት ስም ጠራለት።

«ይሸቅሉም ያሸቅሉ፤ የይለፍ ሳታወጣ ለምን ሰው ታዝለህ! ሁኔታው እስኪጣራ ፖሊስ ጣቢያ ትገባላችሁ!»

«እሂ! ሽለቃ፤ የኔ መዛናት የመጣው ሱዳን ቤቱ ስለሚመስለኝ ነው፤ ኢትዮጵያ መወሰድ የተረት ነው። አሰራ አምስት አመት ሱዳን ወሰጥ መቶመጤና አገር ግትናቲ ሱዳናዊ

ሲያስገኘ ለሰውነቱ ያሳዘነው። የጉድ ነው። ሱዳናዊነቱ በካድም የግለግሬ የናጉትን መሪት ነውና ጥፋቱ አልገባም። አብረችሁ ከበላና ከመጣ፤ በደስታና በመከራ አብረችሁ ከዋረ በው ላይ ትመናላችሁ። እንደንደ እባድ እባድ ይለኛል። እንደሱዳን ያለ ወከኝ አላየሁም... ሲል እዚህ ላይ ባለቃው ትረጠው፤ «በራሴህ ስህተት እገርን በመሉ አትሳደብ፤ ሱዳንን ስታገርር ደግሞ እግራጭን ዙሪያ ብታይ ከንድ የተለየ ትችት ትደርሳለህ!»

«እኔ፤ እኔ ልጉዳ፤ እርሻውንም አረም ይብላውና ድህነት ያሻውን ያድርግ፤ ደግሞ መብደልን ለምጽዋሁ ወንድሜ ነው። እነዚህን ምስኪን ሙሉዳዊቶችና ደብ ፈላጊዎች ካሁን አሁን ደርሰን ቂጣ ጋግረን በልተን! ሲሉ ጣቢያ መግባታቸውና ለቀንጫና ትሂን ብሉም ለሰርሰር (ቶዳ የግብሳ ጠረህ ትል) እራት መሆናቸው የሚያሳዝን ስራ ነው። ለላህ እውነት ይህን ክፉ ቀን ታሳልፈው ይሆን?»

«በጣም ተሳዳሪ ብሉም የምታጣውርበትን የግታውት ሰው ነህ፤ የአላህን ስም በከንቱ አትጥራው! ለወህ ... በድቢጤ ይዘህል? » ሲል መከንኑ፤ ተዋበም ዙሪያ ያሻረተው ይኸ በር እስኪሰራት ነበረና፤ «ያ. ሳ. ሀ! መቼም ገንዘብ እንደበላችሁ ነው የምትዋረቱ!» አለ ተራምዶ ሽለቃውን እየተጣጠ። የተደረሰበት አምስት ፖውንድ ብቻ ነበረና ሲሰጠው ተንቀረዘዘ፤ ጊህ ፈጅቶም ያስተዋለው ሳለግሰመል ሞከረ፤ ግና ከወለግው የተነሳ፤ ከግጦብቀው ገንዘብም እንግርና ከወረቀት ላይ ያለው ቀጥር አልጣጣምለት ብሎ ይሁን፤ እጆቹን በይኑ ትዩዩ እግትሮ የብረን ገላ ለወረቃዋ ብርህን በሚያስመታበት ሁኔታ ከተመለከተ በሂሳ አጠፍ አደረገው። «ቶይ! እንደ ጋደኛየን ሳንጋገረው» ብሎ ጥሉን ሄደ። የወታደሩን መሪት ተመርኩዝ፤ ተዋበ፤ «ሙ በል! እንግዲህ፤ ሰላም ወርዷል፤ በካራክረን ከሌላ አምስት ፖውንድ አይበጥም፤ ሽለቃዎች ስለሆኑ ትንሽ ገንዘብ ሲሆን የጫኑትን ከከብ፤ ይህን ሲሰራ የግያያቸው ባለስልጣን የሚያወርድባቸው ነው የሚመሰላቸው። ያልከስከላቸውና እንደተደረሰና እንደተልከሰከሱ ነው የሚታገሩት፤ አረር ብሉ!» አለ። አይሰሙትም ነበረና አግቸውእንጂ አልሰደባቸውም።

ከርቀት የሚያወረቱን ለመጉተት ይመስላል ጆሮው ተነጥሎት የሚሄድ መሰሉ ሲጠብቅ ሽለቃው ተመለሰ፤ ፈንጠር ብሎ እንደቶመ፤ «አምስት መቶ ፖውንድ ከላህን አይሆንም።» ብሏል ጋደኛየ፤ በኔ በኩል ያልከኝን ሁሉ ተረድቸዋለሁ፤ ለጋደኛየም ነገረው እንደኔ አልታየውም። ከፈለክ እሱን ቀርቦህ

እንጋገረው! አለ። አምስት ፖውንድን መልሰ አልሰጠንም። እንዲያው የፊት የፊትን እንደሉ እንደወሰጠው ቀረ። ተዋበም ከቅልት ዘፍ ስር ወደቆመው ባላገጣ ከመሄድ ይልቅ ከለበት ይደነፋ ጀመረ። ልፍላፋውን ሲወርስ «እግዚአብሔር ያላህ!» በግለት የለቀቀውን ስድ ወከት እንደተገሰ ከርቀት የቆመው መከንን «እስ በ በ ስህ!» ብሎ ልት ድምፁን አስወረደው። «ገንዘብ በበረሀ ተሸከሞ የሚሄድ ሰው ይዋራል? ያበደ ወይስ ጠናግ? በድ ጠምቶናል ስላላችሁእንጂ ገንዘብ መቶ ሰጠሂችሁና! የሱና ዝገትን በመረዳት ብሉም ያለቡና እንደግዴሆንልኝ ስለግደቀው የዚያ እዝነት ደዘኝ ነው፤ ከኪሲ የተገኘውን ብስጥ የሱዳን ባንክ የግደዘውን ገንዘብ መጠየቂ ይገርማል! እውነትም፤ ዘረ ተሰባችሁል፤ ዘረ ጠዋት የምጣጣው ሽሂ ይቅርብኝ፤ ሀራጂ! ያለኝ ይኸ ብቻ ነው።» ብሎ የኪሱን ቀረጠት ግራና ቀኝ አውጥቶ አርገፈገፈለት። ሽለቃው ሁለት ተወግሮ ፖውንድን ደዘ ወደዘፍ ሲረ ሽለቃ ተመለሰ። ሁለት ደቂቅ ከከሉ በሂሳ፤ «ያ ዘል! ስምህ ግን ነው? እሱ አብርህ የቆመውን ጋደኛህን ወደዚህ ና! በለው» አለ ከርቀት እንደቆመ። እኔ ሁኔታውን ለግገናዝብ ሳልበታ፤ «ምን ልታናገሩት ፈልጋችሁ ነው? ከሀበሽ (ቋንቋውም ሆነ ሰው ሀበሽ ነው የሚባል) ቢቀር ምንም ቋንቋ አይችልም።» እንዲለ እስከነገ የግደባል ፀጥታ ቀጠለ። እነሱም ሙ እኛም ሙ ሆነ። በግምት አሰራ ስምንት ደቂቅ ከሆነ በሂሳ፤ ተዋበ ከኔ ጋር ሹክሹክታ ጀመረ፤

«እዚህ ተቀምጦ አላንገላችሁ። አልነገርኩህም? ያ ያፈነገጠ ወልቃይቱ አልፎ መድህኔ ድልድይ ላይ ሲጠብቅን ታያለህ! እንዲህ ጠረቱብን፤ ገንዘብ መያዝችንና ሰው ወደት እንደሚሄድ ስላወቁ ነው። የፈለገው ይሁን፤ ለመፈተኛ ወደእኛ ቤት ትንሽ ጊህ ገብተን እንየው፤ እምቢ የሚሉን ከሆነ እንድና ሁለት ሰአት አይተነው ያለውን ገንዘብ ግግሽም ሆነ ሲሰ ከፍላን ሰውን በረሀ ወሰጥ ደብተን ግዋልና ነገ ግታ ከርቀም እንደገባ ግድረግ ነው።» ለኔ ያትት የገባውን መድረያ ሰጠው ሳልል፤ በድንገት ሙሽና ከባቢውን በሙሽት አቃወረው፤ «ሽለቃ! በሉ፤ ያላህ! ከእኛ ቤታችሁ አስገቡንና እንናፈስ፤ ሰወች ተሰታዩ፤ ወይ መሀመድ ነቢየ ያወረደብኝ መከራ! ... ከተቀመጠበት እንስቸ ሀጢአት ገባህ!» ብሎ ሲግለል ተሳሳቀና ሁለቱም ተራምደው ተጠጉ። «ከባድ ሰው ነህ፤ ስምህን ጠይቀንህ አልተናገርኩም።» አለ ሽለቃው። የነሱን በኩል ባላውቅም በተዋበ በኩል ያልሆነና ወሽታም አድራሻ ተሰዋወጠና እሱም እየግለል ተሰኝቶ፤ «ጠዋል! አምሽ!» አሉት።

መተነት ግራገፍሽ የደንብ ነው።

በዚህ ቅዱስ ክብርናዊ ሹራረ በቀር ያልባቀ አልነበረም። እብዛኛው ባካለመጠን የደረሰ ነበር። ሴት የዋ ባላጤነባት መንገድ የባት መድረክ በመሆናቸውና በተበጁ ቀልድ በመጠቃቸው ሌሎችን ሴቶች ሁሉ አሳፍረው እባቸውንም የፍረት ፀጥታ የጣቸው። ተበጁ የተረብ ወክታውን አስፈጅተው ከሴት የዋ አቢይ እርሶ ግርዶፋና ትችት ለመስጠት ተመለሱበት፤

«የግደበትለው ንብረት ቀረ እንባለን፤ እንች ትመምና ጊዥ እነሳሽ፤ እግር አለምን ሲዘረጋ ፍጥረትን ሁሉ (እንትፍ) ያለው እየረሳለም ሳይ ነው። ከዚያ የሌለ ፍጥረት ታዲያ ይገኛል? ወደሌላው አለም ፍጥረት የተበተነው እዳም ከረባ በሂሳ ነው። ይህን መገመት አታተሽ በሞቴ?» ብዙው ነጥብ የመቱ መስሏቸው ትንፋሽ ሲያቃትታቸው፤ «አየ የሰዎ መጥህፍ! በመቢያእንኳ፤ የደጋው እህል ከቶሳው፤ የቶሳው ከደጋው አይገኝም፤ የበየደውን ገብከና ስንደ ወርደህ ተከዜ ብቅል ቤት እኼ ይላል እንደ? አይሆንም፤ ሁሉም ቤትቤት አለው። አይመስለም ጋሽ ተበጁ»

«እየረሳለም ደጋና ቶሳ የለም ያለሽ ወረኛ አለ?»

«ምንዋ እንገደያ ሱዳን ቶሳም፤ ደጋም ነው ይባላል። ጤፍ ግን ከገበያቸው አልተገኘም!»

«የሱዳን አመልና ግብር የቅል ስለሆነ ብዙውን ነገር ሳያሳምዱት ቀርተው ነው፤ በወደአፕር ፈንታ ጤፍ ብታተርቢላቸው ያግኙዋል፤ በወደአፕር የተሰታየ ሀበሻም ብዙ ነውና።»

«ካሉግ፤ እየረሳለም የኛው ልምድ ከተገኘ፤ ደስታውን ግን ይቅለዋል! እውነትም ጤቢያ በየረሳለም ሆነች! ያፈኝን ያርገው፤ የለመዱት ነገር አምሮ ሲታጣ የሞትን ያህል ነው። እንደት ሴት ፅንሰ ባዘረች ሰሞን ይህን አግረኝ ብዛ፤ የጠየቀችው ተገኝቶ ስትረክ አጃ ይሞሳል። ሲላውን ይተውት፤ እስካንኳ ግህፀን አልፈጠረባቸው፤ መቸም መከራ ለሴት የተፈጠረ ነገር ነውና የነፍሰጤር ነገር አይታይምት ይሆናል። ለከረፈና ጠላ የተሰራ ነፍሰጤርነትም ግን አገር የሚያስጠቅም ሳይሆን ይቀራል?» አሏቸው። ሁላችንም ለዚህ ትችት ሳትንሰት። ተበጁ እራሳቸው ያልዘጉት ወዋታ ምንም ወዋታ አይሆንም። የሚያደናግጥ ነገር ቢገጥማቸውና ቢያቋርጣቸው፤ ሁኔታ እንደነበረ ሲሆን እንደገና አስነስተው ወዋታውን መከርከም አለባቸው። አለዚያ ከእምረቸው እንደተወሰደና እንደበጠበጠቸው ነው የሚቀረው፤ «የገቢያ ነገርን የምናየው እየረሳለም ስንደርስ ነው። የጤቢያ

ክርስቲያን የሚቀረው ከዚያ ነው፤ በያመቱ ስንት ፍሪዲና ደግሰ ይወርዳል አሉ። ደርሰው የመጡ የዋለደባ መነከሳት፤ ምእመናኑ ወደጆቸ ሁሉ ዘወትር ያጫውታል። ከግደመሰል ጭንቀት ገባሽ። የጤቢያ ልጅ ወዘና፤ ጥራትና ወብቱ የሚመጣው ከሚበላው የእህል አይነት ነው፤ ያለዚህ እየረሳለም ለምናቸው፤ የለመዱት ነገር ሳይቀር? እንደሱ፤ ወዋታቸውን የቅርብ ዘመዳቸው አስተየራቸው። «አየዋ፤ እየረሳለም ስትገባ በኑሮ ገጥም ሆነ በሌላው ነገር ሁሉ የምታደርገው ነገር ይታይሃል?»

«ተግራ፤ እንተ ታወቅ! የወዋታ አይነት ከሆነና እንደሚወራው ከሆነ ግን ብዙ ነው፤ የሚያሳስብ ነገር ያለ አይመስልም። ግና፤ አሁን ይህን ጥያቄ ለሽግግረ? የሚያነሳን መንግስት የሚሰራውን ግን ያወቃል? ከታራ ከታራው ግን የሰለጠነች አገር ናትና የሚሰራው ሁሉ ተሉ ይገባዋል። በኔ በኩል ጥቃት ቢመጣ ልጄ በቀለም መያዝ እንግዲህ ነው፤ እንኳን ለኔ ለባት ይቅርና ለሌላም ይተርፋል። ወጣት የሆነ መቸም ስራ አያጣም፤ ረብሳ-መኪናውን ይዘውራል፤ የረብሳ መፈጠሪያ ዋና አገር እየረሳለም ናት አሉ። የወንድን ነገር ተወው፤ ሴት ሁሉ አክፍረ ነው። እንደኔ ሳለው ግን ጆኔራል ሞሽ ዲያንና ያስተዳደር ዋናዋ አባ አባን ስፍራ የሚያጠልኝ ናቸው? በግራ ቀኝ ንጉስ እነሱ አይደሉ! ለኔ መወተፈያ ስራ አይጠፋም። ከዚህ በተረፈ ግን ለቅድስቷ እየረሳለም ከበቃሁ፤ በምለሳና በፀሎት፤ እንተ አምላክ እነሱ አልፈውን መስጥለት፤ የመጭውን ጊዜ ደግሞ የሰላምና የደስታ አድርገው። የረሳለምን መቅደስ እንደብረት አጥንተህ የቀረውን የጤቢያ እነሱ አል በጊዜ እንደኔ ሸክፈው። ታልህን በመከተል ከቅድስት መናኸሪያ ሊደርሱ ሲከታት የሞቱትን ልብ ያገቡ ሰወች ሁሉ መንግስተሰግያት አግባቸው፤ ሀፃናተንግ እጅህን አንገርብህ እንደምትቀበላቸው የታወቀ ነው። ተመስገን፤ ተመስገን፤ ተመስገን! እለዋለሁ። ከዚያ፤ የተቆረጠልኝ ቀን ሲደርስ እሱ ወደተሰቀለበት ሰግይ ግረግ ነው። ሌላ ምን አለ? ስንት የብዙና ወቅያኖስ፤ የመክላትና ሌሊት መንገድ ተቀምጦ፤ ለገናው፤ እኔን ለግሰጠናልፍና ተበጁ በመንገድ እንደህ አለ ለግለቅእክ ነው! ወከሳታ ተግራ! የሚታየኝ እንደህ ነው አልኩ! እንገደህ ምን ትሆን?»

የከርቱም ፀሀይ በምስራቅ በኩል እግር ሊተክል ሁለት ሰአት ቀርቶታል። ወጭና ገቢው እውሮፕላን ሲያገራራ፤ ተሳፋሪውን በመሉ ፀጥታ ሲወጠው፤ እያ ተበጁ ግደራያቸውን ቀጠሉ፤ «ምነው አገር በትንፋሽ ታመሰ? መንጋ ድንባዝም ሁሉ፤ ምን

የመጣ መሰለው? ነገ በየራሱ ሊያስፈልገውና ሊያስፈልግ ወለ፤ ሲሉ የተሳሳተው ትንቢት ትንቢት ተራጋ። እያ ተበጽ አደፋፋሪን እንጂ እዚያ ላልዋረ በው የዚህ አውሮፕላን ጣቢያ ነገር ያስደነግጣል። በዚህ ጉዳይ ላይ አንዳንድ ፖለቲካ-ቀመስ በወቅ ትችት ይሰጠባታል፤ «ያውሮፕላን ጣቢያው ዋና ከተማው መሀል መሰራቱ የየህዜውን የመንግስት ግልበጣ ከመፍራት ነው፤ የአምደረህንን የህዝብ መገናኛ ጣቢያቸውን ባውሮፕላን ጣቢያው ቢቀይሩት ይሻላቸው ነበረ፤ መንግስት የገለበጠም ሆነ፤ ሲገለብጥ የሞከረ ጠረምባ ያስነፋ አምደረህንን ላይ ሆኖ ነው» ይሏቸዋል። ከዚህ ያውሮፕላኖች ጌ ጋር የሚደበለው «የአላህ ወ ክብር» የደምፅ ግንጦሪያ ስድነት ነው። ብዬ፤ ከጃፖን የቀስቃሽ ሰላት ሸቀጥ ስለሚያድን ጥረ መሳ ነው። ጉዳታቸውን ያጣጡታል። ለኛ ላለመድነው አመሰን እንጂ ለለመድትና ያንን ለሚርቁት ግን፤ የአያ ተበጽን የልማድ ትዝታ ያህል እየደወጣዋል። ውኸትም ሲርቁት ይፍፈታል።

እንደህ ያየር ግረፈያውን ስንጠጋ፤ ተዋበን ለመጠለያ (መደበቂያ) የተዘጋጀው ቤት ጠፍቶት የመኪናወቹ በየቦታው መገተር በዛ። ከቅርብ እንደቶመ ተረድቷል፤ ሸፈሮቹ ከባቢውን እንዳይበሉበትና ከሂሳ ገባኛ ፈታሽ እንዳይልኩበት በመጠራጠሪ፤ ሰውን በመሉ አራግር፤ «ሲነጋ ከርቱም ተሳታ ከሀበሸች ሻሂ ቤት እንገናኝ» ብሎ ሸፈሮቹን አሰናበተ። በዚህ የመሸጋገሪያ ወቅት እኔ በሁለት በኩል ተጣደናኩ፤ ባንድ በኩል ይህ በኔና በሱ መሀከል ተቀምጦ ቀጣፊ ከሸግ ያዋለችበት ከረዳ የጠጠጠው ሱዳናዊው ሸፈር ሲሆን በሌላ በኩል የተዋበ ውኸት ነበር። ሸፈሩ እየነዘነዘ አለቀኝ አለ። ያልተግጠነኝ ጉዳና አልነበረም። ብዌክን ሲሰራበት ያደረውን ገንዘብም እቀበለው ነበር። ጉግጉታው ይህችን ስትዋሽለት የዋለች ጉብል ከተቃጠርንበት በታ ይዝለት እንድገኝ ነበር። እሺ የሚለው ቢገኝ ያኔውኑ ይዟት ቢበርም ምርጫው ነበረ። ለነገሩ አይፈረድበትም፤ በጣም ኪሻሚ ልጃገረድ ናት። በመጀመሪያ የተጉናጠፈችው የሀደሪ ነጠላ የሀገሪን ወንድጠሪ ሴቶች አስመስሷታል። ሌላው ነገር ቤተእግራውያንን ለመሸሸግ «ያ ሀቢቢ፤ የምሄደው ወደሰውደ አረቢያ ነው» ግለቷ እሷን የመጥለፍ ምኞቱን አሰፍቶታል። ስስት ሚስት እንዳለውና፤ የብዙ ትረንታወች ጌታ እንደሆነም ጠቅሟታል። የከጃሳት ሳራተኛነት ሳይሆን ይቀራል? የቋንቋ እጥረቷ አላወሳደውም። የተዋበ እኔን ደጋግሞ መጥራት ፋታ ነሳው። «ያ ቢቶ! ሀቢቢቲ፤ ከነእግራውያን ጋር ከርቱም ተሳታ እንገናኝ» ሲላትና እጅን እየሳመ ሲግጠነው

ወንዶቹ በመሉ ዘርአልባ መላክን ነበር የታየነው።

የማክሰያ አውድማ

ሹፈሩ ተሸኝቶልኝ ስመሰስ በመዘገየቱ እያጌመጌመ፤ ባንድ እጅ የለበሰውን ጀለብያ ካንድ በኩል አንጠልጥሎ፤ የራስ ጥምጣሜን በሌላው በኩል ከቅከሻው ላይ አርቶ እውነተ ሱዳን ሆነ። የእንኩትት እየሄደ በወረቃ ውጋግን የሚለትም እርኩም መሰለ። ከኔ ላይ የሚያወርድውን ስድብ ባያባራ የእንኩትት አካሄደም ገረመኝ። «በደህናህ ነው ተዋበ? ምን እቃ ወደቀክህ?» አልኩት።

«ከዚህ ተሉ እንደጠፉ ለሸገሂቸው ሹፈሮች ለምን ወረ ከፈትክ? የምትሰጠው መዘዝ አለህ መሰል! በል፤ ተስቶህ እሱን ባትሪ እንደታበራው፤ እሱን የተከነሰ ፈላሻ ሁሉ ግብረ-ወሀና ሸንጌ የተቀመጥክ አስመስለህ ተበተን በለው! እነኚህንግራው ሴቷ ከተንቀረጠጠችበት፤ ወንድ የፈታውን ሱሪ ሳያሰር ይቶይ! ወደ ብላህ ንገረው።» ሲል የሆነውን ጠይቂ ለመረዳት ህዜ አልሰጠኝም። ሰውን ሁሉ እንዳለው በትኝ ስመሰስ፤

«ቤቱ ጠፍቶኛል፤ እነኚሁን የት ቶየህ? መንገዱ ይኸ ይመስለኛል፤ ግን በዚህ ቋም-ለቋም የተዋረደው መንገድ ሁሉ ስለሚመስሰል ተምታታዮኝ፤ የምፈልገው ግን ሳት ነደበት የጠቆረ ትንሽ አውድማ ነው፤ ሞጥረህ አፋልገኝ፤ የክሰሉን ማክሰያ ካገኘኝ ቤቱ ከምሳ ሚትር አይርቅም። ተሉ በል፤ ካገኘኝው ቀጥታውን ወስጃ ነው የማስገባህ!»

«ተዋበ፤ የጤህ ነው?»

«የጤህ ነው ይለኛል፤ ጤና ያጣህስ አንተ። ይኸን ባላገር... እግዚአብሔር ከነውጫው ወሀ በላው! ጠፍቶኛል ስልህ! ጥየው ልጅጥ ነው፤ እምምም ወቸጉድ! ባላገር ተበላህ! አሁንእኮ ስንጠራው ከእንቀርጥጫው አፈፍ ሌላ እየጠበቀ ይሆናል፤ እኔን ደፋ! እየረሳለም ሊገባ።» ብሎ ተሳለቀ። እኔን ግን አእምሮዬን ከቀኝ ከግራ አሟገተው፤ ያደረገው መብተክተክ ግማሽ ቀልድ መሰለኝ፤ በሌላ በኩል ግን የእንኩትትን በመሄድ ብዙ ህዜ ፈጅ። እሱ ሲሄድ መከተል ከላሁን ልረዳው የቻልኩት አልነበረም። ተነስቶ ወደያና ወደህ መሄድ ሲጀምር የደረሰበትን ሁኔታ ለማሰስ፤

«ሰማ ወገን፤ ይኸ ነገር እውነት ጠፍቶህ ከሆነ፤ ሌላ አማራጭ መፈለጉ አይሻልም፤ ስትንኳተት እንዳይነጋ።»

«ምን የምትቆለው ነገር ታየህ? የኛ አስኪላ።» አለ።

የተዋበ አእምሮ በንድ ጊዜ ብዙ ነገር ነው የሚታወቅ በድቡ ለኔ እንደሆነ በረዳኝም በተወጠው ሰላትእንኳ ያልዋልከበትን ቂም ሲያነሳ አስገረመኝ። ለጠየቀው ጫላክ፤ «ባይሆን፤ በትር የማይቸሉትን ሽግግሮች ከሆነ በታ እናስጠጋቸው፤ ሴቶችንና ህፃናትን አይደበድቧቸውም። አይመስልህም?»

«ራሪ ሆይ! የተግሪ ትንተና፤ ሴቷን አይደበድቧትም? ደሳ በሌላው ደሳ ነው? በንድ ሳይ አሰራ ሀላት ሰው ነው የሚረባረብዋት። የሀበሻ ሴት አገኘተው? ከልክስ የሴት በትር እስከሞት ድረስ ነው፤ እስከረን መመለስ የማይነበር፤ የሰንት ልጃገረድ ህይወት እስከፀገ እንደጠፋ ተርቷል፤ ሌላው ጽልኝነት ደግሞ ሽግግሪውን ልትደብቅ በትንጋላል ይህ ፈጠረጦ የምታየው ተግሪ ነፍስ የለውም መሰለህ? ከወታደር ባትደርስ በትር የሚጀምርህ ተግሪው ነው። አንተከ ነገረኛ ነህ፤ አብሪ ልያዝ ባትል ትቀራለህ? አስቀድሜ ነገረህለሁ፤ ይኸ በላገር ሁሉ ዘመድ አይሆንም፤ ለሱዳን ወታደር ለጋሎ ደሰጥህና በከርማጽ ተመሽልተህና ተልተህ ትሞታለህ።

«አስኪላ ትሰግለህ?»

«ምን ሆንከ?» አልኩ፤ አገግሟል ጠልጠደኝ ታላ ከቶፕር ወጭ ወጥቶ እንደሻከረ።

«ምን ትገግራለህ? አየኸው! ሁኔታ ሲበላሽ ሁሉም ይገግራል፤ ከንተ ጀምረህ እየሙ። እውነት በመናገሪ ምን ያናድህል? የተናገርኩት ሳንተ አሰራ ነው። እንትውን እወቀው፤ ጠፍቶል አይደለ የምልክት እኔ ልርጥ ነው። በላገረን እንደሁ ጠፍቶል አይደለ የምልክት እኔ ልርጥ ነው። በላገረን እንደሁ ልረንጁ ገንዘብ ከፍሎ ያመጣል፤ ግንባ ቀን አይፈጽበትም። አንተ ግን የመቼትና የግስተናበር ጉዳይ ስለሆነ ጠልቻ የሚገባና የኔ ነው የሚል አይገኝም። ብዙ የታሰረ ጫኝ እስካሁን አልወጣም። ለራሴ ከወክንከበት ለአየየ በደዋ እናትህ እዘንሳቸው፤ ... ለመሆኑ እናት አለህ?» ቢል፤ ደነዘዘኝና ሆ አልኩ። መከተሉን ግን አልነሳሁትም፤ ሀላት ደቂቃ ያህል እንደዘረ፤ «ጥያሄን ረገ፤ እሱ አላደገውን ለረንጅ ፍለጋ ተጥታ መሀል ከተግ ልገባ ነው፤ መቶሜ ቤትን በላ ወትም ከተግ ሲዘዋወር አላጣወም፤ መስግታት ወደያው ነው የሚሰግወ፤ የማይገባበት ጠለሰልጣን ቤት የለም። የኒሚሪን ግሰቶችን ባይወሽም ይቀራል?»

«ተዋበ እስከዚህ ድረስ የምትናገረው ሁሉ ሽብር ብቻ የሚለት ነው፤ የተገባ ወሳኔ ይሻሻል። አላዚያ አትለፍልፍ፤ እስከሌላ አንድ ተኩል ረገ፤ ከጠፋህ ያኔ የታየህን ትሆናለህ።»

«አትበሳጭ ከንደ፤ በሁሉም በኩል ህዘን ከተሰግህ ህዘን

እንደሆነ ነው የሚቀረጠው፤ እስከጠራሽው ሰላት ግን አልቶይም። ሰው የተነሳው ትድም በላላህ ወ ከበር ነው። ይልቅ እኔና አንተ እንደንጠፋፋ፤ ለዚህ በላገር በሽህሌት ተበተን፤ እየረለገን እንሸከፍላለን ብደው ልመጣ ነው። አለና ባትሪውን ለመጀመሪያ ጊዜ አብርቶ ሀያ ሚትር ያህል እንደራተኝ ፊትን ወደኔ መልሶ ጠቅሪውን ብርሀን ከኔ ሳይ በረጅሙ ለተቀመ።

«ዘራፍ! የወልታይቲት ልጅ፤ አንተ ግን ነህ! አገር ተሉ ተሉ ተከተለህ! ተሉ በል! ተሉ በል!» ቢል በጣም ገረመኝና «አረ እናትከን! ምን ያስቧርቅህል? ተዋበ የጠላኝ ነው?» አልኩት።

«አረ የራሳችን! ጋሽ ከንደ፤ አላልኩትም? ጥቅረን አመድ አገኘሁልም። አንተ አንድ አይሞሉ ተግሪ፤ ይልቅ ከጂሳ ሁንና ይህን በላገር ሸክረህ ንዳልኝ።» ብሎ፤ አብር ሚትር ከራሱ ልሳን አገር ግቢ ተንጠላጥሎ ገባና ጠረን መሰገጫ ስብ ከፈተ፤ መንገደኛው ግርር ብሎ ተኹጉድጉድ። በርም ተዘጋ። ነጽ ነኝና የመወረሻ ገቢውም እኔ ሆንኩ። መወርወርያውን እየሰገጠ፤ «ታያለህ ከንደ፤ ትድም እንደልኩህ ያሉ ደናዊ ታል ነጋሪ የመጣለት ቁምነገር! ችግር ያለው፤ ያ የመድሀኔ ድልድይና ይህች የክሰል ግንብያ አውድግ ናት። አሁን የምሻው መጠጣት ነው፤ ያደረሰኝን መርበቅበትና ጉድ ሁሉ ከራሴ ለግወጣት ከተግ ልወጣ ነው። ይህ ያበሻ ሹም ከዚህ ተገልብጦ እየተኛ የሚነገድላችኋል ይበታዋል፤ ገንዘቡን በመሉ በመሉ ለገባ ሰጥተነዋል፤ እያ በለኝ! ነገረህለሁ፤ ደመናፍሴን ታገደ ያስቀረሁት ገንዘብ ነውና ፈርተህ ወይም ለሹም ለመታመን ብለህ ገንዘቡ ለገባ አልተሰጠም እንደትል። ከኛ ተቀብሎ እሱ አል ለሚገኝ ወሽግው፤ እዚህ ለተልክሰከሰበት ሸርመጣ ሁሉ ገጠታም ወርቅ በሀበሻ ሚዶ እያጀበ ነው የሚያድልበት፤ ሴት በጣም ይወዳል። ከፈራህ ገንዘብ አላየሁም በል! መወረሻው እኔ ነኝና ወደኔ ሲመጣ አፋን አሳይዘዋለሁ። ገባህ ተሰግግን?» ብሎ መልሴን አልጠበቀም፤ የጂሳ ኪሴን በግራእጅ መታ አድርጎ ብቻ ተራመደ። በመጀመሪያ የጠለው ነጥብ አገጣጠም ገረመኝ። ስለዚያ የፍንጃል ጦር ሰው ሁኔታ ገደረፍ ሳይ ራሴን ካስነቀነቀው ይልቅ ከርቱም ሳይ ራሴን በራሴ ያጠያይቀኝ ጀመር። ይህን ዘሉ ያነሳው አይናወጣ ትጥፈት መውጫ ስጠኝ አሰኝኝ፤ በዚህ ጊዜ የማይለቀኝና ለከራረፈው የምቸል ጠው አይነት አልነበረምና አልተጋተርኩትም።

ተከትየው ገባን። ገና ሳይታጠቅ መንገደኛው ተኹጉድጉድ ከቤት ገባበት። እንሰላውን አሸርጦ፤ ተፈቱ የተንጠረፈና ሊወድቅ የቀረበ የመሰለኝ ራሳገላላ (በራ) ሰው፤ ዘር እያቋጠረ

ይሳሳግል። ያንን ሁሉ ሰው ሲሆን፤ ከትልቅ ትንሽ ሳያግርጥ የግን ልጅ ነህ! ያሳለው አይገኝም። በዝናና በወረ የሚያውቁት የቅርብ ዘመዶች አየዋ፤ ከራሱም ጋሻ የሌላት፤ የቀረት በላቸውን እየወመረ ጋሽ በላቸው አሉት። ቤቱ በመሉ እሱን በተለያየ የከበረታ ስም ጥሪ ብቻ ሆነ።

በላቸውና ተዋበ በላረው ሳምንት የሆነ ጭቅጭቅ ፈጥረው ተዋበን ሲያበሳጭ የሰነበተ ጉዳይ ነው። ስለሆነም ተዋበ ነገር ግናሳት ሽቶታል። የጭቅጭቅን መነሻ ተዋበም ሆነ ሁኔታውን ያውቁ እንደሚሉት፤ ከጌንደር የሆኑ ተግራዊች ገደሪፍ ይገባሉ፤ ከነዚህ ተግራዊች መሀከል ጥቂቶች የበላቸው ያጌትና ያክስት ልጆች ናቸው። ከነዚህም ዘመዶች መሀል በጣም የቀረቡኝ ያላቸውን ይመርጥ፤ (መንግስት (የእሱ-አላ) ሳሰቸኪይ ስራ ስለሚፈልጋቸው፤ ወደካርቱም እንደያልፉ አድርገው ብሎ መልእክት ለተዋበ ይልካል። ተዋበም ግዝገዛን ይቀበልና የነዚህን ሰወች ለልዩ ስራ መፈለግ ግወት ሲያጣራ እንድና ሁለት የማይባል ቁጥጥር የግያስገባ የበላቸው ሽምጽና ይገኝበቻል። ተግራዊቱን ከመጫን ይልቅ ወደበላቸው ገሰገሰ፤ ጋሽ በላቸው የምትሰራው ስራ ልክ አይደለም፤ እኔን ከህዝብ ጋር ልታጣላ ያለምክውን ጭፍን ጥረት ደርሸበታለሁ፤ የቅርብ ዘመዶችህን መርጠህ መንግስት ለስራ ይፈልጋቸዋል ግለት አይን-ያወጣ ድርቅና ነው፤ በሱዳን የእሱ-አላ መንግስት አንተው መሆንክን በላቸውም በዚህ ቅሊት ወስጥ አልወመርም። የምታስገድደኝ ከሆነ ደግሞ ፈርምልኝ። ያም ሆኖ አብረሽኝ ገደሪፍ ገብተህ ስናወጣቸው ነው።» ብሎታል። በላቸው በዚህ የተባላላ ሁኔታ ይደናገጥና ግስገዳ ደን አልገፋበትም። ይህ አንድ የተዋበ ትዝብት ሆኖ፤ ሌላ ተደራቢ አገጣጫም ነበር፤ ወደገደሪፍ ሲዘር የሆነ አቤቱታ ይገጥመዋል- ከነዚህ ተግራዊች ጋር የተያያዘ አቤቱታ።

ቁጥራቸው አስራ አንድ አካባቢ ሆኖ የታገረበት ጉጅ ጠቧቸዋል። በጊዜ ተከፋፍለው ከወደቁበት የትቢያ መኝታ ጠዋት ሲነሱና ትቢያውን ለማራገፍ አንድ የሌላውን ጫንታ ሲጠፈጥፍ ተዋበ እንዴት አደራችሁ ይላል፤ በዚህ ላይ የሚደረበውን የሌሊት ልብስ ወደጌን ይተውና (ከመታፈጋቸው የተነሳ ብርዶን እንዲንገብጋቢ ጉዳይ አላቶትም) የሆነ ነገር ቢፈጠር የሚጭረት ክብራትና የሚያበረት ሽግፍ ከቧራው የሚድኑበት የሰኔል ምንጣፍ ይጠይቁታል። ተዋበም ከሌላ ስራ ግሰኔጃ ቆንጥር ሰኔልና ሽግፍ ይገዛል። በሌሎች በላስልጣናት የተሸፈኑትና መጠለያ የተቀበሉት ተግራዊች ይህን የሰኔል መገዛት ሲሰጡ ለኛ አቡጃዴ የማይገዛልን ለምንድን ነው? ሲሉ ተዋበ አልተስማማም። የዚህ

ክስ በጌን ለበላቸው ይደርሳል። በላቸውም ቂጫን ለመወጣት፤ ለህዝብ እንደየቤተሰቡ እንደታደለ የመጣውን ገንዘብ ለምን በተለየ ለተግራዊች ታወጠለህ? በዚህ ስራህ እሱ-አላ ስትደርስ ክስ ይቀርብህል ይለዋል። ተዋበ ለዚህ መቋቋሚያ "በግን ላይ ቁመሽ፤ እግርን ታሟያለሽ" ብሎ ተዘብቶበት ከገደሪፍካርቱም ፈላሽ አልፎም ይላል። ይህን መደባባት አልፈው እንደነበረት የሆኑት በልኡኩ (እሱ-አላ) ጣልታገብ ገልጋይነት ነበር። ይህ በእንደህ ሆኖ፤ ተዋበ ከበላቸው ፈት ሲደርስ፤

«ሻለታ በላቸው እንዴት አደርክ?» አለው።

«አየ እሱ-ቲ! እንዴት አደርክ አንበሳል! በደህና ደረሳችሁ?»

«የሱዳን ፖሊስ እያለ ምን ደህንነት አለ? ደህና ብንሆንግ የሆንንት ሰአቱ መንገድ መቼ እስራ ሁለት ሰአት ይፈጅ ነበረ?»

«ገብ እስከፈላችሁ?»

«ገብ ብቻ ነው? የሰጠናቸው አልበታ ብሎ ለሰንት ሰአት ገተረን መሰለህ፤ የዛሬወች ደግሞ በላኮከበች ሰላሁኑ በጣም ምጣተኛች ነበረ!»

«ሰው ሲነገረኝ ግን ትንሺ ችግር የነበረብህ ከዚህ፤ ከመንደር አካባቢ ነበረ አሉ፤ ቤቱ ተጣፍቶብህ።... ብዙ ገንዘብ ከፈልክ»

«የኛ ተጃር አንተ ምን አለብህ፤ ቢራህንና ሴትህን እያንጋጋህ የሚነግረህን አታምንም፤ መቼ ይህን እኔና አን... ጸረተው ጋሽ በላቸው!»

«...የኛ ልጆች ትእዛዝት የላችሁም፤ ቀላሉን ወዋታ ወደመታከሰክሰ ለወጥከው፤ ለምን "ሰግራይት" ትሆናልህ! ቀጣፊና መላኝም ነህ፤ ሴት አባራሪ መባሉ ከምን ታየሽ? የምወላው ከቤት ታፍኝ ነው፤ እንደንተ ነፃነት ቢዋረኝ እንዴት ሸጋ ነበር!» አለ ትንሽ ሀፍረት የተጫነው መስሎ።

«እኔን ደፋ! አለታ፤ ምንው በትተበትሽ! በሌላው መግልህ ይቅርብኝና የየረሳለም መትደስ ይፋረደኝ ብቻ በልልኝና እጅ ላንሳ!» አለ ተዋበ ለበላቸው ወሸት። በላቸው ትንፋሽ እስከሚያጥረው ሳቀ። ካርቱም ተላታ፤ በየረሳለም የተሰየመች ሴት መወሸውን ለመንገር ተዋበ የተቀናበትን ከመያዝ የመጣ ሳት ነበረ። ሁለቱም ተዋውቀዋልና በኛ ይቅር የግለት አይነት ይመስላል ካርካረን ትቶ፤ በሳት እንደተፈታ፤ «በሉ ቁጭ በሉ፤ ከወርጭ እንደደራችሁ፤ ይኸው ወፍራም ቡና ሳፈላላችሁ ነው» ብሎን ስራውን ይታጠቅና ያደገደግ ጀመር።

ከካርቱም ኪንያ

ገጣሚ እሳታን ረሳሁት እንጂ። አያ ተበጽጎ ከኔ ጋር የሚያቅራኝ ትይዘት ይዟቸዋል። በዚህ ጊዜ ከጌናቸው የምትሆን ከሁለት ግሰት እንደም አልተከተሏቸውም። ይህ የመጣው፣ ደለፍ ገይድ (የሰባቸው ፖሊሲያትን የተከታታይ) ሲመደብ ሆን ተብሎ ከተደረገ ያስረር መዛነፍ ነበር። በእድሜ የጠሰሱት የጤተሰብ ግእዝል ይሆናሉ። ህፃናትና ወጣቶች የፈታቸውን መብሰል እንደእድሜ መመዛኛ ትደም ተከል በመሰራት፤ በያንዳንዱ ደለፍ ገይድ ላይ የቅጥር ብዛት ከምክንያቱ ጋር እንደመሰሰል በግድረግ እስከሰድስት ሰው በአንድ ደለፍ ገይድ ይሜናል። ለነፍሰወክፍ ደለፍ ገይድ ግዝጋጅቶ ቀላል ሆኖ ሰለ፤ ለዚህ ልዩ የጤተሰብ አል ጭነት ያመቸ አልነበረም። ሱዳንን ለመወጣት በአንድ እሳፍ ገይድ ያሳገባቸው ሰው ግደራረብ የተፈጠረው፤

- ህገወጤም ሆነ ህጋዊው የሱዳን መንግስት የቀረጣ ክፍል የሚጠይቀው ለየነፍሱ ሰይሆን ለያንዳንዱ ደለፍ ገይድ በመሆኑ፤

- የደለፍ ገይድ ብዛት መጋሰጥን ለሚፈጥር ሲሆን፤ ያያ ተበጽ የወዋታ አውራነት በዚህ ጊዜ በድሏቸዋል። በገምጋሚያቸው የነቀ ሰው ለሚያስኝ ከቤተሰባቸው እንደነጠሉ የፈረደባቸው ሰውም እንደሌለው ሰው የትድረት ሽብር አይፈታቸውም ከሚል በመነሳት ነበር። ስለሆነም የኛ አግዛዶ ሰው የሆኑት ለዚያ ነው።

ሽብር አልፈታቸው ይሆን? ወስጡ-ህሊናቸው ዘንድ የተፈጠረውን ሁሉ ትንጥር ግየት በይቻልም አልፈዋል ከሰጠማቸው ያሳብ ግእዝል የተፈጠረ ትካዜያቸውን ግን አልሰወረቱም።

እምስት ተግራወች ከሞላ-ጌደል ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት የጀመርን ተበጽ አግክለውን የተያያዘነው በረራ የምሽት ሆነ። የጠረራው ቲክት የተቆረጠው ከሱዳናዊ የሆነ ያየር በረራ "ከባንያ" ሆኖ አየረም ሱዳናዊ ነው ብለውናል። ያገልግሉት ሰራተኛወቹ በመሉ ሱዳናዊያን ናቸው። እሱም አል ለሱዳን ይቀርብ ነበረ፤ ግና፤ የጉዟችን መስመር እንደያ ሂደ- ወደያ አይነት ስለነበር የመጀመሪያው መደረሻ ጠቢያችን ናይሮቢ ነው። የወለግው ገዛ የመሪት አቀግመጠን ለማየት አይን-ቢነሳም፤ በመሰመራ ላይ የተነጠፉ የከተማ መብራቶችን ከረት እንደሚታይ አርባጫ ያህል መሰየት አላደገተንም። በዚሁ ላይ አብራሪው እንደመተዋወቂያ የተጠቀመበት ነጥብ ደብረ-ግርቆስ ነበረና የጠራውን ለላዊ-ግገር (ደግሪ) መሰያና አውሮፕላኑ ያረገበትን

ተዋረድ ቁመት ብዙተዉም፤ የተረዉ ንግግር፤ ትርጉም በኔ ሆኖ፤ «ከብራትና ከብራን፤ እንደት አደራችሁ? (እኩለ-ሊት ከሆነ አራት ደቂቃ ሆኖት ነበረና) እኔ መስጠፋ እስግኤል ነኝ። ክፍላችን፤ ግሰተር መሀመድ አህመድ... (ሊሻም ብዙ የሰው አይነት ውምር ጠርቷል) መልካም የጠረራ ጊዜ እንደሆን እመኝላችኋለሁ። ከእት የአያ መልክአ-ምድር ከገባን ቆይተናል። በመቼት በኩል ለተቀመጣችሁ፤ አሁን በደብረ-ግርቆስ ከተማ አናት ላይ እንገኛለን፤ ደብረ-ግርቆስ መሰሰተኛ ያንድ ክበባዊ ከተማ ነው። ወደፊትም በየደረሰንበት፤ ከመሰለን ነጥብ ላይ ሁሉ ጥቆማ እናደርጋለን፤ እንደገና መልካም ገዛ እመኝላችኋለሁ።» ሲል ያያ ተበጽ አይን ክፍት በታለ ወገባቸው ቀና አለ፤ «ይህ ሰው የምን ወረ ጆምር ተወጡ... የጠቢያን ዜና አመጣ መሰል? ደብረ-ግርቆስ ምን ተፈጥሮ፤ ከምን ተደረሰ ነው ያለው?» ሲሉ፤ እጌናቸው ነበርና የተቀመሱት፤

«አሁን የምንበረው በደብረ-ግርቆስ አናት ላይ ነው» ብሏል።

«የግደመሰል ተረብ፤ ምን አይነት ወዋታ ዘለቀች? ... ያስደነግጣል! እየረሰለም... በሱዳን ራሳጌ መስሎኝ የምትገኘው! ቁልቁል መንገድ በምን አይነት ገዛ ነው?... ይህ ሰው አደሰለባ ወስዶ እንደይደለን ራራሁ፤ አገር ምን ትላለህ?» ብለው፤ እኔን ትተው ከሂለኞቹ መሰሉኞችን አፍ የሚወጣ ወረ ሲቃፍሩ ፈታቸውን ተቸግረው እዙረው አፈጠጠባቸው። በሰጠ እንደ ተግሪ ነውና ለማብራራት ገባ፤ «የሱዳን አየር ከሱራ-አል መሪት፤ የሱራ-አልም እንደሁ ከሱዳን መሪት አይገባም። ሱዳኖች ያረብ ወገን ናቸውና ከረብና ከይሁዳዊው የመሪት ደዘት ጠብ ስለሰበት አየረ ወደዚያ መሄድ የማይሆን ነው። ምንው አያ ተበጽ፤ አመት በገደራፍ፤ ሰምንት በካርቱም፤ ፈላሽነትም እንደይታወቅ ተደብቀው ሲከርሙ ይህ ጠፋዎት እንደ?»

«የተደበትነው ከሀበሻው ጌደእንጂ ከሱዳን ኑረል እንደ?... በል ይህን እንተወወ፤ የመገዛቂያችንን ነገር፤ የዚህን አየር መደፈያ እንደረዳኝ አድርገህ አብራራ!»

«መጀመሪያ የምናርፈው በኪንያ ዋና ከተማ ናይሮቢ ሲሆን፤ ኪንያን እንደሚያወቁት በቡናው ንግድ መናኸሪያ... ግምጫው በጀግና በሀረርጌ ግርጌ ነው የሚገኘው።»

«አምላክእስራ-አል ጠብቀኝ፤ ይኸ ግለት፤ አደሰለባ "ይወገፋል" ወይስ ቀጥታ ነው የሚሄደው?»

«ቢያቶምም አይወረድም፤ በተለይ እንደኛ ሳለው ከየር መወረድ አይቀርም። አጋጣሚ ሆኖ "ሳይወግፍ" ነው

የሚቀጥለው።

«ማብቂያህ ውብ ሆነ፤ እንደያ ብለህ አራጋኝ እንጂ ወይ ምጣት! ይህ በጣም ቀልድ የበዘበት ወፊት ኑህ፤ ይህች ትንኮሽት አገር (እስራኤል) የምትሰራው ይታያችኋል? ጣቢያዊ ወደሱዳን ተሰርቶ ገብቶ እንደገና በቤተመንግስቱ ሀይለግርጽም አናት ሳይ ከክንፍ ተጋብቶ መበረር! ምን ቀርቶናል? ከላጋደነ በቀር እደሰለባ? ከሱ፣ ከቅርብ ነው። በግሪ ደክቶ አውቀዋለሁ። ሽለታ መንግስት በዘንግ ሰበሰበው እንደያወርዱን ፍረ! የገዛ ሰዋቸው የወህ ሽታ (ጠረን) አፍንጫቸውን ሳይደውረው ይቀራል? ሲሉና ሲሰጠረን ሲያነሱ፤ አልጋንሽ (ከሷ በቀር ሁላችንም ወንዶች ነን) የትገታ ህመም ተቀስቀስባት፤ «አያ ተብጃ?»

«ወይ ብየሽለሁ ያልጋገጠ ምን ውህድ?»

«በሞቲ!... የጠላው አተሳ፣ የጠጁ አምቦላ፣ የሺንክርቱ መቅሌ፣ የደላቱ ምትር... ሸረ ስንት ነገር አለበት! ከዚህ ሁሉ ያንድ ነገር ሺታ ከፍንጫወት ሳይ አልዘረኝበወትም?»

«ስንበት በሽልም ያወጣሽ!... የነፍሰገጦር ቅኝት አመጣሽ፤ ገና የዚህ ሁሉ አምሮት ሺታ መነሻ ከወደቶት ሆኖ ነው አጠያየቅሽ?»

«በሞቲ፣ የዚህ ሰውየ አፍንጫ በድኗል መሰል? ወረው ሰለግርቶስ ገደም መሰሉኝ... ታዲያ፣ ወረታም ለባህርዳር፣ ባህርዳር? ለደንግላ፣ ደንግላ ለግርቶስ፣ ግርቶስ ደግሞ ሳደሰለባው መደረግ ለደጅን ቅርብ ነው። ባየር ሳይ ብንሆንም፤ አየር ነው ጠረንን የሚጉትተው፤ ከወጃዶ አናት ሳይ መሰሉኝ ያለነው?»

«አየ ወዋታ! አሁን ጅል ነገር ልትጥጁብኝ እክ ይሆናል... ከጅሎሽል መሰል? የጠራሽው ሁሉ አመል ቢሆንም፤ የዚያን ገደም ነገር ስታነሽው ግብዙ የሚጉትት ነገር አለ። ደብረግርቶስ፣ ደንግላ... መቸም በዚያ ገደም ያለ የጠራሽውና ያልጠራሽው ደብር ሁሉ፤ የዘረን ሳይሆን ቀረእንጅ፤ አግረኛ ነበረው፤ በእግረኛው የቡና ንግድ ጊዜ፣ የጉጃም መፍኸሪያው ብዙ ነበር። የሰቆጣው ነጋዴ፣ የትግረና የኦርቶዶክስ ከዚያ መሰለ ደግሞ ወው የሚያነሳው ያባይወደህ ሰው መገናኛ ነበረ። ሁላችንም የሰላ አገር።

«እንደት ነሽ ትላሊ ከካኪ ምላሽ፤

ጠጁ በብርሌ ??? በብላሽ» ይል ነበረ፤ ቡና ባረቂ መሰኪያ ሰፍሮ ያስፈላገና ነጣ የሴት ቀለብ ያገኝ የነበረ የወደያ ጊዜ የጪው፣ የቡናና የጠርበርበረም ነጋዴ»

«አየ የሰዎ ነገር፤ ይህን አመለካከት መቸ ይህን ጠገብኩ

የሚሉት? እንደት እንደደሉ የ ሴት ጭን ይዘዋል፤ ከተረፈው ነገርም እዚያ ወስዶ ምን ጣደም? ሳፋቸውም የሀፍረት ክፈፍ አልሰራብትም» ብላ የግረር አይነት ከጠገቧ የተቀመጠውን ከልኪ ዩዋ ለመንተራሰ አፍራ ወንበረ ቀልቀል ሰጥሞ እንደዋጣት ሰርጋ ተወሸቀች። ትችቷንና ሁኔታዋን አይተው፤ «አመል ተጠግባ ያወቃል እንደ ጥገት ያልጋ?... ዝናን ያነሳሽ እንች፤ የታየኝን መናገሪ አምሮትን ስዘረዝር ነው። እንችንም ቢሆን ያግረሽ ስጋ ነውና አልተራራትንም። ተሽከርግጧ ወሰነታ ተግሪ! መታፈረ ምን ተብሎ ነው? ነገር አላወቅም የግለት ይሆን?» ብላ የት እየራትን ነበረና ደብረግርቶስም ወደሂላ እየተረ ሄደ።

ከቲኪት ሂሳባቸው ጋር የተደበለውን ያየር ሳይ የምግብ መስተንግዶ «ወደያ በል! ግን እንደረው የማይታወቅ ነገር፤ ቅጠሉም ሆነ ባኒው ከ"ጌይ"ና ከሱዳን ካራ ጋር የተነካካ ይሆናልና አልነካውም፤ ከዚያው እየረሳለም ሰገባ በራሴ «ይቅባረክ እግዚህር» ብየ የባረኩት በጌሮሮ ይወርድ እንደሆነ እንጅ፤ ከዚያ በፊት ካፈ ሳይ የሚወድቅ ነገር አይኖርም» ብላ ወገናት ወታል። ወይናቸውን ግን «በጣቢያም ቢሆን በጠርመሰ ከሸቀጥ ግንሽው አረብ ይገዝ ነበረና «ክስተር የሚያደርገውን አምጭ» በላት!... ውብ፣ በጣም የተሰናደች አሽከር! ቅጣቱንና አቀራረቧ የጣቢያን ሴት ትመሰላለች፤ ናት ብለህ! ከንደ!»

ስቲ ብቻ የቃል መልስ ነሳ ሂቸው። ከወይኑ የድርሻቸውን ያህል እንስተው፤ ከኛም እካባቢ መመረቂያ ተቀብላው ከጠጠ በሂላ እንደንጉላቸ፤ ጆሞ ኬንያታ አውሮፕላን ግረሬያ ተቀስቀሱ።

«አያ ተብጃ፤ ልንወርድ ነውና ወደፊት ይምረ!»

«ከምኑ ደረሰን? ከሰግይ ወርዶ ቂጡ መሪት ነክ እንደ ይህ እሞራ?»

«አያ፤ ከመውረጃችን ደርሰናል።»

«እየረሳለም ምን ያህል ቀረው ግለት ነው?»

«የመጣነውን እጥፍ ያህል ግለት ነው»

«ምን አለው፤ ትንሽ ወንፍሮኛና ሰልገምተው... አይ ሞቲ! ግን አጭር ነው፤ በእግር እንኳ ውሎ ይሄዳል፤ አጭረ የሰሜን-በየዳ አቀበት ስንት ነው የሚከላው!... የግረሬያ ነገር አሳቢው ግን ነው? የምንገባበት ይታወቃል? ከንደ በጥቶ አተከርክህ። የምሄድበትን የግላውት ደንቅሮ ሆኜ... ገና፤ አምላክእስራኤል ጥሎ አይጥለኝም» ቢሉ ጥያቄያቸውን እንደታየኝ መልሻቸው ካየር ግረሬያው ልንወጣ እናደክድክ ጀመር።

የሚቀጥለው በረራ እስኪቀኝ ሁለት ቀን እንደሚፈጅ

ከተቀበደ ተጠቆመ። መሪያውን ተቀብሎን በተደለደለው ሆቴል ተሰራ። በዚህ ጊዜ ስድስታችን ከሰባት ተከረለች። በጠቡ የተፋጠነች መሪ ሲሆኑ ያቸነረቻችን በብሉ ተመልካች የሆነው ስብተኛኛ ያልኩት አካል ነው። የክፍሉ መነሻ ያቀበባዩን መሪያ በግንባር፣ በመሻርና ወደድርጊት በመሰወጥ ከተነሳ ክርክር ነበር። ያቀበባዩ ለጭር መሪያ እንደግዚአብሔር ተሰጠን፤ «እኔ በሌላሁብት ከሆቴል ክፍል በራችሁ መውጣት ከደጋ ሲያደርሳችሁ ስላላችሁ። ይህ የግረዳችሁ ጉዳይ ነው፤ ፖሊስታችሁን ለተከታዩ ጉዲችሁ ስለማወስደው ከግንኛውም የፀጥታ ሀይል ከወደታችሁ መውጫው ጭንቅ ነው፤ ኬንያ ሱዳን አይደለም። መስመረንም ታስቦሉትና ከናንተ በሂሳብ በዚህ ጉዳይ የግዚአብሔር ወገኖች ታነቅፋላችሁ። ሁለተኛ፣ ከሆቴሉ የግእድ እገ ክፍል በመጠየቅ ሰላት ከግመጣው የሰላጣን መጠየቅ የምገባ ስራት ውጭ ተወግሮ ውጭ አይፈቀድም። በተለይ ለልክሆል፡፡ ነክ መጠጥ በፍፁም እንደቅጥክረ።» ብሎ ተናገሮ ነበር ስሜ ደቢድ ይባላል ያለን ሰው ከፈታችን የተሰወረው። የዚህን ቡድን ጊዜያዊ ሀሳብና የተቀበለው ተዘራ ነበርና እያዘጋ በቴሌፎን ሲያናገረው ከመሰግታችን በቀር ገፅታውን ደግሞ አላሳየንም።

ተዘራ ከደቢድ የተቀበለውን የሰንቅ ገንዘብ በመመርኮዝ ከሰተ ደግሞ ከራሲያዊ ጥያቄን የተመረከዘ ነገር አናሳ፤ «ገቢዝ» አለ፤ ከግእድ ላይ እንደተሰለፍን፤ «እነዚህ ሰወች እንዲሁ ሲያስወጡ ነው፤ ወገ አይቀርምና ኬንያ ገብተን ከናይሮቢ ከተማ ምንም ነገር ሳናይ መውጣታችን ያስቅበናል። የደር አራዊት ግጥም ግዳቸውን አስገብኛችኋለሁ ያለን የግታለል ነው፤ ረልም ቤት እወስዳችኋለሁም ያለውም ቅጥፈት ነው። ተዘራ፣ ከያዝኩ ገንዘብ መሀል ውጭውን አጠርተህ፤ ነፋስ ተቀብሎን እንገባ» ብሎ ጠየቀ።

የከሰተ ሀሳብ ከዚህ ግእድ ላይ እንደቅፀታዊ ቢቀርብም ሳንደንደች አደሰ አልነበረም። የተወሰኑ ሰወች ቀድመው አጠቃለተውታል። የተወሰኑም ሀሳብ በመሆኑ ቅፀታዊ ድጋፍ ሰጡት። ተዘራ ብቻውን የበረታ መገት አናሳ። ጠንካራ ባይባልም ለያ ተበጅሞ በርፈው ወገነውታል። «በግናውቀው አገር እንደራደን፤ መንግስት በመወከት የላከውን የአራቀላጤ ምሪት መጣስ አግባብ አይደለም» ብለው ከብዛኛው አቋም ተገለሱ። አስተያየታቸው እንደሰ ሆነ፤ በዚህ ጠብ ወሰን የሰቸው ድጋፍ መስጠትና አለመስጠት በግረዳገው ወሳኔ ላይ የግያሳድረው አቀብ አልነበረም። በውንጀላው የግጥሞች ከሰመሆኛው ሊላ

እሳቸውም ቢሆን የግያሰጠደት ነገር ከመጣ «እኔ ምን አወቃለሁ፤ ደንቅሮ ባላገር» ብለው እንደግደጡ የታወቀ ነገር ነው።

ተዘራ ግን የተሰጠችን ሀሳብና ትእዛዝ መጣስ የምትችሉት ሰው የው መጥቶ የሸም ሽር አድርገናል፤ ስትሉና የናንተ-ከሱ ስምምነት ሲወርድ ብቻ ነው። እነዚህ ድረስ ግን የምጠየቀው ገንዘብም አይቀርም፤ ጠያቂም አይቀም ብሎ ታግኝነትን ይዞ ገሳ መታጠቢያ ክፍል ገባ። በዚያ ሰላት ለመታጠብ ገደት ሳይሆን ጭንቅጭን የመሰበረ መሳ ነበር። ተዘራን አልባ ውጭታ ለመከፈትና በዚህ የጽመርነው መገት ላይ ስፋት ለመስጠት ሳንበቃ ድንገት ስልኩ ሮኸ። በለጠ እንደተንደረደረ ሂድ አነሳው፤

«...»

«ሀሌ!»

«...»

«ሀይ ደቢድ! በእርግጥ፤ አገልግሎት እንፈልጋለን። እነዚህንም እንጠብቅ የነበረው አንተን ነው፤»

«...»

«አወ! መጀመሪያ የምንፈልገው ፖርኬን» መገባደግ ነው፤»

«...»

«መልካም፤ ለመዘጋጀት... ከስር ደቂቃ የበለጠ አይወስድም።»

«...»

«ባይ-ባይ፤ ቻወ!» ብሎ ስልኩን ዘጋው። በጣም ቀልጠፍ ያለና ያልተገዘዘ ወይይት ነበር። ወደያው የመታጠቢያ ቤትን በሀይል ቆፍቶ «ተዘራ ተሎ በል! ደግረክ (ደቢድ የግላውን ወደአግረኛ ተርጉሞ) ስልክ ደውሎ ተነጋግረዋለሁ፤ ወደፖርኬ» የግወስደን መኪና ልክ ከወሰደ እየጠበቀን ነው፤ ተሎ በል! ሲል ተዘራ ከተዘጋው መታጠቢያ ቤት እንደለ፤

«ደግረክ ራሱ ነው የግመጣ ወደሰ ሊላ ሰው ሊልኩ»

«ይህን አሳጣሪሁም፤ እሱ መጣ-አልመጣ፤ የምንሄድበትን ቦታ የግወስደን ሰው ያወቃል (ምረኝ) የግላ ሰው አይመጣም፤ ይልቅ ተሎ በልና ወጣ» ብሎት ከዚህ የስልክ ንግግር ያገኘውን ደስታ ሊዘረጥ እኛን ተደባለቀን፤ «ይኸ ደግረክ ግለት የታመሰ ሰው ነው። ከቴሌፎኑ ላይ ሲሆን በጣም ተርበተበተልን፤ ጥሉን የጠፋውን ያህል አይደለም። አቀራረቡ ሆቴል ያሰለጠነውና የገራሽው አሽከር ሁዋ አረፈለች። ምን አገልግሎት ትፈልጋለሁ? ከሽርሽር በፊትሳ የምትፈልጉት ልዩ አገልግሎት ምንድን ነው?... ግብዣ በግብዣ ሲያደርግልን የግያመሽ ነው መሰል... ለያ ተበጅ፤ ከእስር ውሀ የተሰደትን ያህል ዛሬ አረቂ ሰፈር ሳንገባ እንቀርም!» ብሎ ሲደረደርና ለኛ ትችት ፋታ ሳያገኝ፤ ተዘራ፤

ከወሽግ የተተገ የሚመስል መልካም ባለእዳይት ነጠላውን እንደገና ተደረገና፤

«ይኸ ጥድፊያ አልጠመንም፡ በጣም ተፈረኝ፤ አገር አንድ እርጋ በልግ! ቢያንስ የግግሽ ሰአት ትድሚያ ግብታዊቷ ሊሰጠን ይገባል ነበር፡»

ቲላፎኑን አነሳና የሚያወቀውን ቁጥር መቶ ቲላፎኑ ሲመልስበት ዳዊት ሁዋ ይገኛል፤ «ሀይ ዳቢድ፤ እንደምን ነህ?

«_____»

«አንተ ነህ የምትመጣው ወደስ ሌላ ሰው ነው የምትልክው?

«_____»

«ከትንሽ ጊዜ በፊት በሰጠን አሳነጋገርከውም እንደ! «መኪና ልኪልና ወረዶ ተብላችኋል» ተብሎ እየተዘጋጀ ነው፡»

«_____»

«በሰጠ እንደሚለው ፖርኩን ነው፡»

«_____»

እዚህ ላይ ተዘራ በሰጠን ጠቀሰና «ዳዊት!» ብሎ ቲላፎኑን አስተላለፈለት፡ በሰጠም ተቀብሎ «_____»

«አው፤ በሰጠ ነኝ፡»

«_____»

«ሌላ ዳቢድ የሚባል ጋደኛ አለህ እንደ?»

«_____»

«እኛ ሳንጠራው፤ ራሱ ደውሎ «ምን አገልግሎት ትፈልጋለሁ» ሲል አንተ መልክኸኝ ነው፡፡ ደግሞም የገባኸውን ቃል በመያዝ የወሰድኩት አቋም ነበር፡፡»

«_____»

የቲላፎኑ ወይይት «መልካም እንጠብቅህለን» ባለው የበሰጠ መልስ ተዘጋ፡ መሸበርና ፍርሃት በበሰጠ ላይ ይጨፍር ጀመር፡፡ ይህን ያገልግሎት ግብዣ ያደረገው ዳዊት፤ የሆቴሉ የግንኙነት ክፍል ነበር፡፡ በሆቴሉ ያሰራር ሰልጣ፤ ከምሳ በሂሳ የተሰየ እዝ የሚፈልጉ ሰወች እንዲሉ ከግረጋገጥ አንፃር በሆቴሉ ውስጥ የሰፈረውን ሰው ሁሉ ይጠይቃሉ፡፡ ስለሆነም ሆቴሉኛው ዳዊትም ያደረገው ይህንን ነበርና በስህተተኛነት የሚያስጠይቀው ጉዳይ አልነበረም፡፡ በመሆኑም ከቱሪስት የተሸነፈው አገልግሎት ክፍል በልዩ ትእዛዝ የተጠራው መሰብሰቢያ አውቶበት ደርሶ ከተነገረው ፎት የሚወርድ ተሳፋሪ ቢያጣ ለሆቴሉኛው ዳዊት አቤቱታ ያቀርባል፡፡ ያጠፋውን ጊዜና የነዳጅ ወጭ መሸፈኛ ገንዘብ ለመክፈል ግምጃ ቤታችን (ተዘራ) አቅም የለኝም በማለቱ ጉዳዩ ለኛው ዳዊት ይተላለፋል፡፡ ከዚህ በመላክ የሆነውን አሳወቅንም፡፡

ሽርሽር ሊወጡ ተዘራና በሰጠ በመበሽሽት ፊት ሲገለግሙ በግዩት ተበጅን ተላብሰውና ተቀላጭለው እንደቶሙ አያ ተበጅን ግር አላቸው፡፡

«ምነው? ከበል፤ መኪና ተሰበረ?.. የያገረ መኪና ሁሉ አመል አንድ ነው መሰል፡፡ በሱዳን መኪና ከመንገድ መሀል እየተሰበረ ሰንት ደይዋል፡፡ እዚህም...» ሲሉ፤ ጥያቄያቸው «ሁኔታን ያብራራልኛል» ነበረ፡፡ ግና በዚህ በሰጠ ብቻ በተወከነበት ሁኔታ «አያ ተበጅ፤ እንዲህ ያለ ጥፋት ተሰርቶ ነው» ብሎ ከፊት ላይ ቂም ለመግባት እርምጃ የወሰደ አልነበረም፤ ሁላችንም ቸላ ስንልባቸው የተናቀ መሰላቸው፤ «ይህን ድድም ተማሪ ሁሉ ምን ይዘገዋል? የሆነውን ነገር አይነግረኝም? ይህን የወፍ ቋንቋ ለምዳችሁ እኔ በመሀል ተደየንኩ፤ እናንተ በትላምዶ ኑሮ አገር እኩል ይሆን ነበር፤ በእርግጥ ጥፋት የግንም አይደለም፤ መልጭ አድርጌ የተሰላሰቱት እኔ ነኝ፤ ከቤተሰቤ ስትንጠሉኝ አሜን ብየ መቀበሉ፡፡ በዚያኛው ጉዳዩ ብሄድ ኑሮ ብዙው መሰሉ ነበርና ወይም አስተርጓሚው የቀናና ያገር ሽግግሉ ከበረታ «ወግድ» ያሳለ ይገኝ ነበር፡፡ ከዚህ ሁሉ ወይኔ፤ ከኩታራ ጋር ተሳፍረ፡፡

አጣዋሪነታቸው ለጆሯችን የዘገነነ ስሜት ስለታከለበት ሁሉም ምቹት አጣ፡፡ ግና ግንም የግብራራት ትድሚያ ሳይወስድ በወለግ ያዩት ፈረንጅ በር በርግዶ ሲገባ አይናቸው ፈጠጠና ዝም ሲሉ፡፡ እንደሀበሽ ተጌናብሰና ምትራውን ወደሰቸው አድርጌ «ሻሎም! ሻሎም...?» ብሎ ሲሰለግባቸው ለሰቸው መሆኑን ተረዶ፤ ግና ሊወብጡት ተቸገረ፤ «ሰላም» ነው መሰል የሚለኝ?... ሰላም፤ ሰላም! እግዚር የባረከው፤ ትልቅ አክባሪ፤ የደጌቹ፤ የዋናው እስራኤል ዘር!፤ ሰላ፤ ለመልስ ፈገግታ መገባቸው፡፡ «የአውሮፕላኑ ግጥግጫ አድክሞህ ነበር፤ ደህና አረፍክ ወይ? ዘረ ሌሊት ከቤተሰብህ ጋር እስራኤል ላይ ትቀላቀላለህ በለው!» አለ ተዘራን እየተመለከተ፤ ተዘራም የተነገረውን ተረጌመላቸው፡፡ ደስታ በተመሰበትና በተንቧረቀ ድምፅ አጅበው፤ የጣራውን ወላል አንጋጠው ተመልክተው እንደገና ወደሱ አማተቡ፤ «ምን ጉድሉኝ፤ አለሞቹ፡፡ በናንተ ላይ በየር ተንክብክቢ... የማይነቀንቅ፤ በተጣዳና በግረ ቤት... የ'አስባደሊ' ቤት በመሰለ አልጋ ውስጥ ተጌንፈ፤ ሁሉ ነገር ከቤት የሆነ፤ በጣም አለም ነው፤... ዙፋኑን ያሰፋው በለው! እል -ልልል!» ሲሉ ከኛ ይልቅ ነጭ ተደናገጠ፡፡ ወደያው ድምፃቸውን እዚያው ላይ ገደለው፤ «ያች የቅድም የተማሪ ኩምሰሳ የማትረባ ነበረች፤ ተማሪ አገር አጥፈ ነው፤ በመሆኗም ቢሆን ብዙ ያልታየ መዘዝ የተፈጠረው በተማሪ ረብሻ ነው፡፡ የተበላሸ ነገር ሲሆን ወቃቢየ ይነግረኛል፤

ነቢዩ ሰላሚዎቹ። አሉ። እኛን ስት አጠቃ፤ ለበለጠም ቢሆን ጊዜያዊ መዝናኛት ፈጠረለት። ተዘራ ለፋዲዊት፤ የአያ ተበጃን ትርፍ ትችት (የብራኪ ፀሎት) እንደሆነ (ሰለጠየቀው) ነግሮት፤ በሰጠ፤ ተዘራፋ፣ ዲዊት የጦፈ ክርክር ጀመረ። ጭቅጭቅቸውን ግን ዲዊት እንደወዘፈ ተወወፍ ከመጣው መኪና እንደገሰፈር ተደረገ። በጋጣሚ የምንጓዝው «ዘጠና ደቂቃ በእንተብ» የሚለውን ፊልም ለግየት ነበረና ዲዊት በዚያች አጭር የገዛ ጊዜ ሽሎም አለሃምን ግለት የአብራይስጥ እንደ መዝሙር ሲሆን ሰላም ለናንተ ይሁን እንደግለት ይሆናል። ይህን መዝሙር ሊያስተምር ቢሞክር የሚሆን አልሆነም። የፊልም ቤት ትርኢት አለቀና የምሽት በረራ ጊዜ ሲታረብ፤ መኪናው ውስጥ ወመረንና ትተታል ያልነውን መዝገ እንደገና ተሰቀሰው። ዲዊት ይህን የወቀሰና ግስፈራሪያ ታሪክ የጀመረው ራሱን ለግዝናናት ከግሰብ የመነው ሲሆን ይችላል፤ በቡድኑ ላይ የለቀቀው ሽብር ተሉ የግይሾር እንደሆነ አልተረዳም።

«ከአውሮፕላን ግረፊያው ወደብ ስትደርሱ ፖሊስች ሊይዟቸው ይችላል፤ እግዚር ያድናቸው ከግለት በቀር የሚሆን ነገር የለም። ያዘዘችሁትን የመንሸራሸሪያ መኪና ኪራይ በሰመክረላችሁ የሆኑሉ አስተዳደር በክስ አስመዝግቧችሁ ይሆናል። እነዚሁን የዘገዩት ለሽርሽር መወጣታችሁን ብቻ ሰላዊቱ ይሆናል። ይህን ብታልፉ የአብራኤል ህግ አያልፋችሁም። አገር የሚበድል፤ የራሳችሁን ቤተሰቦች ለግዳን የሚደረገውን ጥረት በመዘንጋት ተዘርክርክችኋል።» አሉ። ይህን አጭር ክስ ሲጠቅስ በግይሰግው ቋንቋ (እርግጠኛ በገንዘብ) ራሱን የግዳን፤ ብሎም እንደ ሊሳውን መወንጃያ ጭቅጭቅ በተዘራና በበለጠ መሀል እየቀጠለ መውጫው ከመገቢያው የሚያደናብር የበረራ «ቻርተር» ውስጥ አሰገባን። ተዘራ ከሹምነቱ እነዚሁን አልወረደም ነበረና የሰደሱትን ሰው ይለፍገይድ ሰብሰባ እንደያዘ ወደሰላፈው ግህተም ቀረበ። አጠርና ቀጠን ያለ፤ በዚያ ሰአት ጥቁር መነፅር የገጠመ መቶ አለቃ የተዘራን አካል ከጋመሰው እምብርት ላይ መገኛቸውን አጋድሞ አቆመው።

«ሰው ማን ይባላል?»

«ተዘራ!»

«ለምን ነው የሌሎችን ፖ/ፖርት በመሉ ሰብሰቡ የያዘው?»

«ቋንቋ አይችሉም።»

«ለጥያቄ ብንፈልጋቸው ምን ሊሆኑ ነው?»

«እኔ እጠየቅላቸዋለሁ፤ አሊያም እተረጉግላለሁ።» እንደሌለ መ/ አለቃው ሊሳ ተወግሮ ጥያቄውን ተወ። ሀይልና ጉልበት

በተመሳሳይ እንቅስቃሴ ተራምዶ የሰደሱት ሰው የመውጫና የመገቢያ ዝርዝር ታሪክ መመዝገቢያ "ርርም" በተለወጠና ኩራት በተመሳሳይ ፊት እጅ በ«ይህን መላ» ብሎ ለተዘራ ከፈቱ ጠረጴዛ ላይ ጥሉላት ፊትን ሊዘር ሰል፤ «ይህን እንደዝንድ ያለግዝነና ሞልተህ ከልወረስክ፤ የሚያልፍ ሰው አይዋርም» አለው። ተዘራ፤ ይህን ትእዛዝ ምን ያህል እንደግላ በናወቅም ወረቀቱን በግገላበጥ ብሎም በመገና ይበቃውን ያህል ጊዜ ከልቶ ወርሻለሁ ብሎ ሲያስረክብው፤

«የያንዳንዱ ፈርማ ያስፈልጋልና አስፈርግቸው!» ብሎ ወረቀቱን መሰሰው። ተዘራም በመልስ ስት እንደወጠረው፤ ጮህ ብሎ፤ «ባላገር! ተጠንቀቅ! አውራ ጣትህን ለቀለም ልቅለቃ እያዘጋጀህ ቅረብ፤ በቤና እፈርግለሁ ብለህ የሞሁትን እንደታጋልጥ፤ የኬንያ እስር ቤት ቀለብ ሆነህ እንደትቀር፤ በተራ ቅረብ!» አለ። እኛ አውራ ጣቶቻችንን እየሰጠን፤ እሱ የያንዳንዱን ጣት ይዟል-አልያዝም እያረጋገጠ፤ እየለቀለቀና እያስረገጠ ሲያልፍ ያምስተኛው ሰው ጣት ላበት ተንቸር፤ የብርሕ ቀለም አልቀበልም ብሎ አረፈ። የብርሕ ብይ በዘይት የተወሰወሰ መሰለ፤ በመሀረጡ ጠርጌ እንደገና ያዝ ቢለውም አልተሰካም። ስለሆነም፤ መቶ አለቃውን ዘር ተመለከቱ፤ «ካፒቲን፤ የዚህኛው ጣት አልሰራም።» ሲል መቶ አለቃው መነፅረን ወደግንባሩ እየገፋ ተርቦ የላበተኛውን ሊሳ ጣት አጥፎና ይዞ በግልገገው መገጠሚያ ቶዳ ላይ ተዘራን «ቀለም ለቅልቀው» አለው። አያ ተበጃ የሚሆነውን ሁሉ ነትተው ነበርና የሚከታተሉት፤ «አየኸው የያገረ ሰው መሊ ብዛት! ይህ ሰው ከመሊያም ግህተም ረጋጭ በጣም የላቀ ነው። ስንት አይነት ዘዴ ሞልቷል? እርቂ ሰሄድ ገና ብዙ አያለሁ። ይህ ዋና፤ በጣም ዋና፤ ለእጅ-ሰራ የሰለጠነ ነው።» ሲሉ ወዋታቸው የሚያስቅ ቢሆንም ሊሳ መዝገ የሚፈጥርና ችግር ውስጥ የሚከተን ነበርና ለሰባቸው አድናቆትና ትችትና የእንደልሱ ንግግር ውስጡ አካላችን አመሰው። እሱ-በሰላችን ላንተያይ ፈርተን የዚህን ትርኢት ግለቂያ ጠባቂን።

ከግለፈያ ክልሉ ውስጥ የመንቀሳቀሻ መታወቂያ ወረቀታቸውን ከደረጋቸው ላይ የሰላላቸውን ቅጽ የሰፈጡ ሰወችን (እነሱ-ኢሳውያን) በለዘብታ አይን እየሰረቱ እያዩን ሲያሸከቡ አይኔ ደጋግሞ ከያዘቸው ቶይቷል። የአውሮፕላኑ መነሻ ጊዜ በጣም በመቃረቡ ጭንቀታቸው እያየለ ሄደ። መቶ አለቃውም አውቶ የሰጠ፤ የጅርባ ሀይል እንዳለን ለግወት የሽተ ሰው መሆኑን የተረዳሁት ሁላት የጋን አፍ የሚያካክል የግድግዳ ሰአት እየተመለከተ፤ ገና እንዳላየ፤ ብሎም የሰአቱን መቃረብ

ከግንግረው ግድክርፎን እንዳለባቸው ሲመለሱ ነበር። «ብዙዎች ከተግኝ ይመለሳሉ፤ ሰግቸውን መረረም እንዴት አያውቁም? የመንግስቱ ሀ/ግርያም የከግኝነት ፈደል ቶጠራ ፕሮግራም እነዚህን መረረም የግያውቁ ሰዎች አይወጡም እንደ?» አለ። አያ ተበጽ እንዳሉት፤ ፈርግ ብቻ ሳይሆን ግጥሞችም የለመደ ሰው ሆነብን። አለባልባ ያቀረበውን ጥያቄ ተዘራ በግድበበበስ ሲመለስ ወ ሲጥክር ሌላ ተተገላ ጥያቄ ይፈጥርበታል፤ ዝም ግለቱም ይበሳልና፤ ተረገጦ ከተነረሰ በሂሳ፤ «ከሱዳን-ኢትዮጵያ በንግድ ስራ ላይ የነበረ ሰዎች ናቸው።»

«አረብኛ መናገር ይችላሉ ግለት ነዋ?»

«የለም፤ አይችሉም»

«አሁን ወደሱራ-አል የምትሄዱት ለንግድ... ወይስ የዜግነት?» ሲል መቶ አለቃው፤ የተዘራ ፈት ሳያስበ ትጥ አጣ። መከፋቱን ለመተገን የፈገገው፤ የሽጦጥና የፈዝ አስመልክቶ። በዚያው ላይ መቶ/አለቃውን የግንካ መልስ ወስኖ ተደረገ። በጋጣግም ብዙ ኬንያውያን ከላውን እየዘለሉ በዚሁ አወርገላን ለመሳረር ገብተው ነበረና፤ ተዘራ፤ «ወደሱራ-አል የግሄድ ሁሉ፤ በተነፃፃሪው ወደኬንያ የግንባም የግድ ሊሄድ የተሳረረበትን አገር ዜጋ መሆን የለበትም። እንደያ ካልክ የግንባም ሆነ የግደጣ አይዋርም» ሲለው ከወሰጡ-ሀሊናው የደወሰ ነገር ሳይረዳን፤ «ፓስፖርታቸውን ስጣቸው፤ እነሱ ይለፉ፤ አንተ ግን ለመጠይቅ ትዘገያለህ» አለው። በተንኮልም ጅሁን በመደናገጥ፤ ተዘራ የራሱን «ፓስፖርት» ጭምር አደብሎ አስከመኝና፤ ለሁሉም እንደሰግ ሮሆ፤ «ሀዘብ-ሀበሽ ያንን አርክ-በር ተሉ ዝልል! እኔ ታስረያለሁ-ብሎ ድምፁን በዚያው ቀጥሎ ይባሉን አነሳው፤ «አየ! አሁን ምንዉ ከዚህ ቢያስቀረኝ፤ አረረ አረረ፤ ደጤ ደግረ፤ ቀለመም ቀለጧ፤ ገና ለገና... ሰው በላው ጉንደረ ተበላህ ዘረ፤ ናይሮቢን ሳትገቡኝ መሄድህ ያሳዝናል፤ እንኳን ይህ ወታደር ተወምርበት፤ ወትሮም እንደቀረፈኝ ነበር፤ ሀዘኔ ደህና ሁን፤ አልተገናኘንም!» አለ።

እንዲህ አዳፍሮ ያናገረው፤ ከሁሉም በላይ መዝናናቱ በጣም ያጠያይቃል። ስንወቃወቅበት የዋልነውን ብሎም በለጠን በውንጃላ ያስቀመጠው የናይሮቢ ሽርሽር ጉዳይ የንደቱን ጊዜ አረዘመው፤ አያ ተበጽን ሌላ ፅንፍ ወሰኖ ከተታቸው። እውነትም ይሁን ወሽት ጥቃት የግባል ነገር አይወደምና ተዘራ የሆነ ተንኮል የሰራ መሰላቸውና የርሳቸው ግርሻት ተተካ፤ «አንተ፤ ይህ ሰው ከልሱ ነው እንዴ? ይኸ የሽያጭ ስራ ነው፤ አንተን በሀላፊነት የመረጠህ የነገር ሳይሆን ይቀራል... እስካሁን እምኘህ

ነበር፤ በጭራሽ አልነታሁም። መን ቀርፋ ሁሉ፤ ዝም ብለህ ትሰደዋለህ? አሽከርና ጊዝ በሌላ አቅጣጫ በኩል ልኬ ጉድ ተሰራሁ! ምን ይሻላል?... እንዘርና የፈለገው ይምጣ፤ ሁሉም የእድሉን ያድራል፤ ልመለስ ነኝ» ሲሉ፤ አለበል፤ ሊያጠርዳቸው ተተካ፤

«ተመልሰው ምን ሊያደርጉ ነው? ተዘራን እንዳይጠጉ... ቢያንስ ለትርጉሙ እንኳን እንዳይረዳውት ከፈቱ ላይ አራክሰውታል፤ ምኒቱን ከምን ሊያደርጉ ነው? ተቢ!»

«በከተማው ሰዘር ሌላ የጣቢያ ልጅ ይጠፋል እንዴ? ይህንግ እያየኸው ክዶኝ መሰሉኝ?»

«አያ ተበጽ ይህ ሁሉ ቀልድ ነው፤ የተራ መዝናናት የግያስፈታውን ከግወቅ ነው፤ ቀልድና ንግግረ እኛን ለማጫወት የተደረገ ይመስላል። በቅርብ ይደረባልና አይበሳው!» ሰላቸው ሞልተው አልሰጡኝም። አይናቸው ከተዘራ ላይ እንደወረረ፤ «ሰው ሁሉ፤ እንዴት ያለ ጅል-ጅል ወዋታ ይጫወታል?» እንደሉና ገና ንደታቸውም ሆነ እፍረታቸው ሳይወርድ ተንደርድረው ቅጭ አሉ። ረጠው የተቀመጠበት አንደኛ ደረጃ ከግባለው ክፍል ስለነበር እሳቸውም ሆነ እኛ ልንቀመጥበት የግፈቀድልን አልነበረም። ሳውቃቸው ጆምሮ እንዲህ ያለ መጠያየትን የግሻ ነገር ላይ ሳያግክረ አይሰረም። በዚህ ፋታ ግን ንደቱ ስለተጫናቸው ተሎ ተቀምጠው ለመተንፈስ ተቻክሎ፤ ከዘራቸውን እንደገናጠለጠልኩ፤ ሳት በወመርኩበት ትኩረቱ እያየሂቸው፤ «አያ ተበጽ የተቀመጠበት ክፍል ለኛ የግንባ አይደለም። ቲኩታችን ላይ የተፃፈውን ወንበር መፈለግ አለብን፤ ይህ የበላሲላ የች ቤት ነው።»

«ምን ይላል ይኼ... ምን አይነት ወዋታ ተነሳ ደግሞ፤ ወይ ዘረ! የምድረ አልበቃ ብሎ ሰግዶ ላይ ወጥተንም የወንበር ልይነት አይቀርም? እየተራቀ ሲሄድ ብዙ ታምር ይዘልቃል!» ብለው ሲተቹና ጥያቄም ሲደረድረ መልሱም ሆነ ግዳነት የሰጣቸው አልነበረም። በግረትረት እንደተሞሉ መርቻቸው ከምድብ ወንበራቸው ላይ ጉች አሉ። እንቅልፍ እስካጠቃቸው ድረስ ያናገረት ሰው አልነበረም።

ቤት እምቦሳ

መስረም ተንተርሰ እስከሀደር መደረፍ ድረስ የክረምት
አጋቢው አየር የሰላም ወሽ ያስመዘገብ። ከግድግዳው ስር በሀር
ርቶም በርሽባ በጣም ቂያ የጠነበቀ በረሀ ነው። በዚህ አመት
ነፋሱም ጭንቅ ነው። እዚያ ያልተወለደ ሰው በከረምት ትጥ ያጣ
ያየር ጠባይ ቢለው ለህተት ትችት አይሆንም። በጋራ በጣም
ጥቃት፤ ክረምት በጣም ተዘቅቶ ሆኖ ነፋስ የጠነበቀ ከመሆኑ ሌላ
ፀደዩና በልጉ (እንደህ ሲጠራት ቢያስቸግርም) ከንፈር ከቶዳ
ይሰነጣጥታል። እያ ተበጽ የሰፈረት እዚህ ነበረና፤ ከምወደው
ወጥታቸው ሌላ ሳክብርቱና ለግብረት እኔ ሳልሆን በሰባቸው የመጣ
ጉዳይ ነበር፤ ቤት እምቦሳ! እንድል በተጠሮ ጋብኩኝ
ወደቢታቸው ሰጠው መልካም ከበታቸውን በሳይ ጥለው፤ ከታቸው
ከጌጥ መጣቸው ገደም ታየሁ፤ አልታየሁም እያለ፤ መሀል
ናሳቸው ሳይ ደገጥ ህፃን ከሽግግሩ ለጌጥ የግደዳደርበት
የመሰለኝን ኩፍታ ጭነውና የህንፃውን በር አንቀው ጠበቁኝ።
እየፈገጉ ተጠጋሂቸው። «ተቤቱ፤ እንኳን ለሰወችኛና ለትድበቷ
እየረሳለም በቸር አደረሰኝ!»

«አሂ፤ የቀልድህ ብዛት የትድበኛውን ተወው፤ እየረሳለም
የቀረ ሳለበሳ፤ እኔ ያለሁ ሁሉ፤ ደልት እንኳን ይበልህ
ሳምሳክእሰራለሁ ምን ይሳነዋል? ሁሉም በትግስት ይሆን ይሆናል፤
በጊዜ መፍጽት ሽብርክ በል፤ እገዛር ቢጠ እስኪጠራ።»

«በጥቲ፤ እንዴት አግረብኝ?»
«ምኔ አግረ ከንደ?»
«ሁሉምና። የምኔቱን ኩፍታ ከራሱ ሳይ ጫኗት? ምን ው
ጠቆረች?፤ እየረሳለም በገቡ በሰምንት ለምንከሰና በቁ?»

«የምንከሰና አልከው?... አንተ አላገኘኸም መሰል? በዚህ
በኩልስ የቀረቸው ፍጥረት የለም። በጣም ለገሰዋል። መሰረቱን
ገን ጠልቂ አላገኘሁትም። የኛውን ዋና ቂያ ታወቀው የል?...
በጉንደር ክብብ የዋረ ነበር ይሉናል፤ የነጮች ትምህርት በጣም
ተግባብተታል። እብራይስጡንም ያንበላብሰዋል፤ አብርሃም ከምሳኩ
ጋር የወጋበት ቂያ ቂያ! ታዲያ እሱ ነው ለምክር ሁሉንም ሰብዘገ
በጣም ሀያል ትምህርት የሰጠ። በሀይል ታል፤ እንደሰዘኩትም
የቃጠው ነገር። ከሌሊት በቀር ኩፍታው በቀን ከራስ ሳይ
አይነሳም ብሉ አናትቱን ህፃን ከሽግግሩ ሁሉ ሰትሎታል፤ ሁሉም
ተጭኗል። እኔም ቢሆን ሳገር የመጣ በግለት፤ በይግባባኝም፤

ምን ው ግለት የኩፍታ ነገር የግጥዘው እዛም ነክነት ያለው
ነው፤ ግና ልዩ መሆን ጭንቅ ነው፤ የኛ ሰው ምክርም ብዩ
ያጠፋኛልን አላሰብኩም።

«በኛ፤ በባትአደር ሲሆን ጥምጥም የቂስ ነው። ወዋ በኩታ
አጣጣል፤ ቂስ በመልካም ሪዙና ጭራው እየሆነ መደብ እንዲያ
ይለይ ነበር። ከዚህ ገን ቂሱም ኩፍታ፤ ወዋውም ኩፍታ፤... ሸረ
ከመሰገኝው ቤትስ ለሴቷም እንደወገድ ለሰጠ ሲቃጠቸው
አይቻሉሁ፤ ትጫኑ፤ አትጫኑ፤ ገን ልብ አላልኩም። እንድ
ልቤ ገን የጠረጠረው ነገር አለ፤ መሰረት ያሳት ሰትሆን
አልተረም ይላል። የሀበሽ ቂስ፤ ዋናው፤ ዙሪያ ፀገረን በሽሽ
ሲጠመጥም መሀል ናላው ክፍት ይቀራል፤ ቂስ ወደ ሳይሆን የሽሹ
የጥምጥም ዘይቤ የግረጥረው ነው... ወሀ አዘረት የሰራ ጊዜ
መሀሉን ያግከለ ቀዳዳ ያለ ይመስለህ የል? ጥምጣሙ ዙሪያ
ሲገዛረክ ክፍት እየሆነ ይቀራል። ለዚያ ግልበሽ ታዲያ ወጥን
ሰፈት የምታህል የተደረተች (ጥቅጥት) ወርቅ ይጥልባታል። ነጮች
ታዲያ ሽሹን የሰልጥንና ብዙው ጥለውት፤ ለምሳያውና ለደንቡ ገን
መሀሊን በትንሽ ጥቅጥት አላበሷት። ጥምጥም ለወበት ያላመቸው
በመብዛትም ይሆን ይሆናል። ስለዚያ ይመስላል ይላል እንደ ልቤ።
ደገጥም ወብ ቲሳብመዋል፤ ጥምጥም የጠራነት ጊዜ ግሰኩትና
ግክያ ይሆናል። ቂስ የሆነውን ሁሉ እየወ፤ ግጥሽ የራሱ ግዳ
ወረንጦ ያለተበትና በገጠብ የተሰተመ ነው የግጥሰው። ይህን
የኩፍታ ነገር መቸም፤ እየቶን የምንደርስበት ይሆናል። ቶይተን
እናጠራዋለን።

«በዚህ ሁለት ሳምንት ውስጥ የሱዳንን ወረ
አልተደመገከውም?»

«በኔ በኩልስ የሰግሁት የለም። እርሱም ከደሰብኩ ያገኙት
የሰግሁኝ ወረ የለም?»

«ሰው ሁሉ፤ ከመቢያ-ሱዳን እየተናደ በመገባት ሳይ ነው
አሉ። እኛ በቸር ገባን፤ ጫኜ አጣደር የጊዜ ድሀ አደረገን
እንጂ።... አንተምክ በዚህ በኩል ሰትወገዝ አትቀርም። ሹክ
ብትሰኝ ኑሮ... አይጥ የጥጠች ድመት መስህህ ገም አልከና አብረህ
ተጫወትክሽኝ፤ ጉድ ነው የተሰራገ። እዚህ የሰነበተው
ተበለጠቅሁ አለን። ከዚያ የመጣ ጊዜ ስንት መሰለህ የተራደ፤...
እየ እራህ ሰለትም፤ ወርቃወርቅም፤... ይህንንም ተወው፤ ተሳሉና
የግደክብደው የሱዳን እምሳ ከዚህ ገብቶና በዋቂ ተሸርሮ ስንት
የቤት ጊዜ አስነሳ መሰለህ! እኛን ገን፤ አዛናጊው አይሆንም
በግለት፤ ለራሱ ጥቅም እንዲያመቸው፤ በጣም ተጫወተኝ፤ እንድ
ትርፍ ሰለትእንኳ በመጣ ኑሮ... ሸረ ብረ! ጣሊያ ሞኝ ነው...

አባይን ያሳየ በምንጭ ይደነቃል እንደባል፤ ረባሽን የጠይቀ መረጃ ለፍት ነው ብሎ ሀበሽ ይምላል፤ የጠይቀና የእጅግ የፍ መናከሪያው ይኸ አገር ነው። ግርቴረካ እንጠልጥላለን የመጣች ቤት ሁሉ እያበረረባች ለራሷ ጌጥ እስኪበቃት አስርታ ከዚያ የተረፈውን በጥብስ ዋጋ ቸርቸራ ስንት የቤት ጓዝ ሸመተች። ምን ትላለህ፤ አበሻው ረረንጅ ሁኗል፤ ተላብዝኖታል ባንድ ገጥ፤ ራዲዮኑ ለብቻ፤ አገር የሚያሳየው መስተዋት። አየ ራቴ! አል ጋ ው! ለኛግ የሰጡን እንደረባ ሳጥን በነፍስ መከፍ ተለክታ፤ ወዲያና ወዲህ አታሰኝ፤ ህፃን የወጣጅ ትንፋሽ ሳስቶ ሊያፈነፍን ቢጠጋ የማያወሳደ! ይኸ ያልጋ ጥበቅ ለምን ሆነ? ብለን ስንጠይቅ፤ እየቶየ፤ ሰው ሁሉ ቋንቋውንም፤ አገረንም ሲለምድ በየግሉ እየሸቀለ የሚገዛው ነው አሉን። ከመባያ ከመነሳታችንም ሆነ ሱዳን ሳለን ወረው ሌላ አይነት ነበረ፤ እንዲህ ሌላ አይነት ሁዋ እናገኘዋለን ያለም አልነበር። እንደሌላት ከመሊትና ሁሉም ከተሳካለት ቤት ነበር እንገባለን ያልነው።

«አሊፍ ብሂል ብዩ እታው ድረስ ሳውቀው፤ ቤት እመሀል ገብቶ ልቤን አስጨነቀው።» ብሎ ያለው ነገር ነው- ከቀለም በጣም የገፋ የቅኔ ተግሪና የኑሮ ነገር እንደኔ ብዥ ያለበት።... ግና፤ ከዚያ የሰጠውና የሞላ ቤቴ አረፍአርጌ ያወጣኝ የጧት እድሌ ያውቃል። የጧት እድሌ እኔን ተነጥሎ ጣቢያ አይቀር ለኔ አይደል የተመደበ!»

«ያሁኑ ደህነትዎ የጧት እድልዎ ከታገጠም አይሆንም ብለው ነው? ማግኘትና ማጣት መንትያ፤ እህትና ወንድም ናቸውና!»

«አስር መንታ ቢወለድ አመል የቅል ነው፤ እንዲያ አድርገህ እየው፤ ቢሆንም ጨዋታው ወጥቶልህል፤ እኔ የምልህ ግን በበጌ፤ በማግኘት በኩል አድልቸ ነው፤ እንደነበርኩት እንደጣቢያው እዚህም ሲሳየን ያብዛው የግለት። ከንዴ ቸር ተመኝ ቸር እንድታገኝ፤ ሲሳይን እንደተመኘኸው ይገኛል። ከነፋሱ ቁመን በጣም ተመታን... በል! ቡና ቢጠ ፈልቷል መሰል፤ ጥሪ ሆነ፤ ና! እንገዛለን።»

በጨዋታ ማጥቃትን ቢወድም ፋታዊ ድክመት ሲያጋድልባቸውና ሲያንደልጣቸው ማቃረንን ስለሚጨምሩ ጥቃት ሳይ ይወድቃሉ። በንዲህ ያለ አጋጣሚ ሸርፈው ማመን ሌላ ፀጋቸው ነው። ከወገባቸው ጆብደድ፤ ከወደክንደቸው ከርፈፍ ብለው ደረጃውን ተያያዙት። «ይህ ነው የታከተኝ፤ የበየደን አቀበት ይመስል ዘለቅሁህ ሲሉት ተመልሰ እየተገተረ፤ አንድን ስትል አንድ እየተሰጠቀ፤ ደረጃ መውጣትና መውረድ መከራ ሆነ። እኔግ፤ ህፃኑ ሁሉ እየተገነባለለ እንደያልቅ መፍራት።»

ብለው ከደረጃው ወገብ ሳይ አስቶ መኝ፤ የሌላ ሳይሆን እዚያ ደረጃ ሳይ እንደሉ የሚተቸት ኑረቸው ነው። እዚህ አላደረገበትም እንደ፤ ባላገራ እስኪለምድ በማሰብም ይሆናል፤ ግና በዚያ በሚደው፤ በምታየው ግብን ሰማይ ደራሽ ቤት ሁሉ፤ ሸር አድርጌ የሚያወጣ፤ የወሻ ጌጃ የሚግለለው፤ ቅጣቅጦ እንዲያ ይመስላል።... ወይም እግር ጥሉህ አይተኸው ይሆናል፤ ገምብሎ ቀጥታ ከመቀህ-በረ ከቸች የሚያደርግ፤ እንደንብ ቀር አስቃቀሉ ጌትቶ ከግግው ሳይ የሚጥል በል ና!» ብለውና የቀረንን ደረጃ ከልተን በር መትተውና ተከፍቶላቸው፤ «ግባ ቤት እምቦሳ!» በል! ሲሉኝ እኔም «እምቦሳ ይሰራ» አልኩ እንደሰመደብኝ። አግረሽረሽረቸውና ዙሪው በተወናበደ ፊት ተመልክቶኝ፤ «አሂ! አመቻችሁ ሰጠሁህና ቀለድክብኝ።... እኔ የምለውን አንተ ተቀኝህበት። የውነት ሲሆን ግን ቤት እምቦሳ ብትል የኔ መልስ እምቦሳ ሳይሆን ወሻ እስር ይሆን ነበር፤ ከከተማ ባህር ገብቶ ጥጂና ሳም መመኘት! ከንዴ ጨዋታ ወጣልህ!»

እየተራመዱ ስለነበር ጊዜ ቆረጣቸው፤ ገባን። የቡና ተርቴመኛው ቤቱን ሞልቶታል፤ አብዛኛው ተነሳሳቸው፤ ጌንበሱ ጌንበስ ተሰኝተው፤ «ባበው፤ በጣድቃን» ብለውና ሰውን አራግተው በጌቀመጥ የሚስታቸውን አቤቱታ ባፈቀላጠነት ለማስተጋባት የጠበቁቸው ታላቅ እህታቸው ወረፏቸው።

«ሁሉ ቡና እንደቶላህ (ማስጠበቅ) ደግሞም እንግዳ ይዘህ!... ያማጋ ከብት የሚገፋ ጌታታ ዘላን ነው የምትመሰለው። የዚያ ግድድ ልምድ ሰርጋህ ይቅር በሞቴ! ከብት በሌለበት ይህን ያህል ደጅብደጅ!»

«ይህች ሰው እንዴት በጣም ተጫማች... እራቴ ሆይ! ለምኑ ነው የምጠበቀው? ቶናና በረካ እንደላልኩ ነው? ቡና በዋንጫና በክቡርዘበኛ ብቸሪ ከሚቀዳ አገር... እንደጌት ዙረሹ-እቀፊኝ ለየነፍሱ እያፈላ የሚጠጣ አገር መሰሉኝ! አለማየት! የኔን በብቸሪ የማትተውልኝና የማትጠጠ ነበር!»

«የሚዘለቅ ይሁን ትል ነበረች እናትህ! አሁንክ አገርን ስታባጣው ነው! እንዲያ ቢሆን፤ አገርን እፈጃለሁ ብለህ በታሸህ።» ሲሏቸው፤ «እት አበባ ምንው ብትተይኝ» ብለው፤ በለስሳሳ እንደበት የእህታቸውን ትችት አስቋውት። የቡና ቁርስ ከፈታቸው ቀረበ፤ ተመልክተውት፤ «አየ መከራየ፤ በወጣትነት ያልሆነ፤ በሽምግልና... ይህም በሆነብኝ፤ እንግዳ ሲዋርእንኪ የማታሰፍረኝ ቢሆን እንዴት ሸጋ ነበር! ከቤቴ የነጭ ዘር አይገባበት፤ ግን ሊያግኙሁ ይሆን? አሁንእክ እዚያ ቢንቢ ወህ ሂደህ ታጠብ ተብዩ ነው! ህፃን የጣት ወህ ደዝ ከባቱ ፊት

ጌንበሰ የግልበት ጊዜ ቀረ። እንደብልጥና ተቆጥሮ፤ ያያቸውን ሁሉ የግትቀዶ ቢሆን እንዴት ያምርብን መሰባቸው! እግዚር ለመቢያ ልጅ ትድረት ብሎ ያስለበመው ህፃን ልጅ እደግ ተብሎ እንደመረቅ፤ ትንንሹ ትልልቁን እንደያከብር፤ ምርታን እንደደረሰ ግሳበቢያና ከዚያም በግራ በቀኝ ፍትር እንደገኘ የግድረግ መሳ ነበረ። ታዲያ፤ እዚህ... ልጅ፤ ፍ! ቆመን እንታጠብ፤ አንተምእኮ ቢሆን ሳትደግፈው ትቀራለህ ተግሪ!»

«አያ ተብጂ፤ እንደህ ከሌላ፤ ደቦ ከታጠብ የግመላስ ከሆነ እስከዚህ እድሜ ያስጠታጠቡት ሰው ብዙ ነበር።»

«አንተ፤ ይኼ ጅል እንዴት ይናገራል! ከወለድኩ ልጄህ ባለተራ አስታጠቢ አይሆንም? ምን ወደሌላ ሽትብ ያስመኝህል፤ እንዲያ ከሆነግ ሌላ ነው፤ የገደም ስራት ሆነ ግለት ነው፤ ሁሉም ሁሉን ያስታጠብ ወን? ሲሉ፤ እህታቸው በኔ ፈንታ ተተኩ፤»

«ይኼው እጅ ከፍንጅ ስትያዝ አለኸኝ! የዚህ አገር ነገርስ ትምህርት አይደለ፤ ወይአለግየት! ገናም ገና ብዙ የግድግባህ፤ አንተን ብቻ እራ የግደብኝ ነገር የግዝንብዝህ ነው። አገገል ተንፈራጠህ አድገህ አለኸኝ...» አሉ። መንታ ንግግር ነበር፤ በኑሮ መንደሳቀቻቸውን ብቻ ሳይሆን የአካል አካሄዳቸውን የግንካ ስለነበር ተብረደው ትኩረት ብለው ሰቀደ።

«አየ መከራየ እትለበባ! ይህች እንዴት ልዩ ያካሄድ ትክል ተገንታብኝ ሁልጊዜ በጨዋታ መሀል እንደሚፈርሽት። ያንች መግባባት ግለት እናቱ እገር ያበዛቸባት ተወላጅ 'እናቱን ያገባ ሁሉ አባቴ ነው' እንደለው ሁሉ ያገኘውን የመጥኝ ግለት...» ብለው፤ ጣታችንን ወህ አስነክተንና ወልወለን ተመለሰን ሲቆሉት የዋሉትን የቡና ቅርስ ሊባርኩ ተቀመጤ፤

«ይትባረክ እግዚር፤ አምላክእኔሁል፤ የሰጠኸውን የግትንሳው፤ ለኛ በታለህ እንደቆዳኸው የተረትን አምጣቸው፤ እዚህ ያለውን ደግሞ ሰላምህን በውጭም ሆነ በውስጥ እፍ በልበት። ለዚህ አፈ የግደብግ የነጭ መንግስት መሰረያ ልብ ሰጠው። የግደብግን አስለብመው። ያልረባባ ወረ፤... ሞትን አብርደህ መርዶ የግደብግውንና ጥፍጠራውን ልሳኑን ዝጋው። የመጣው መጥቶ፤ በጊላ ተቋጥሮ ሀዘን ባንድ ተን አልቶ ፍርሻ ይሆናልና በየጊዜው እየኖን አታሰግን።... ይኼ የመኪና ቂጣ (በእጅ ያልተፈጠረ) ሲትነት አስረሳ፤ ያለዚህ ሌላ እህል የግደብግ ሆነ» ብለውና በጥቀሱ ከምላሳቸው ሳይ ጥለው ለቡና ቅርስ አዳዩዋ እጃቸው እየተንገደገደ ሰጧት።

ሀኪም ወይስ በርባሪ?

በሰባቸው አገማችነት የግንሳው የቡና ወከታ ምን እንደሚሆን ያጣሁት አልነበረም። ከመንገድ ቀረ የግሉት ንብረት የጨጥታ ገዥ ሁዋ፤ የኢትዮጵያና ሱዳን፤ የቡራክልና ሱዳን ህይወትን ግወዳደር፤ የግደብግን ባይዋርም፤ ግምገማው ልክ የለውም። ነው። እያንዳንዱ ከገኘው ብጣሽ ዜና ጋር የየራሱ ህሊና የግሉትንብረትን እየመረ የግንደ ደልቃ ሆኖ በዚህ መደመጥ ባነሰው ወከታ መሀል የተባረረ ታላቅ እህት ነበበች በለጠሳባ ድምፅ የሁሉንም ጆሮ ሰቡት። «የነጮች፤ ሁሉ ነገራቸው ባልነፋ፤ እንድ ብልጥናቸው ወደሀኪም ምርመራ እያሉ የግጥትነት ነገር በፍፁም የግደብግን አልሆነም። ሰውን ሁሉ ጉድ ሲሰረት ነው የግደብግን እንኳን ለሴት ልጅ ይቅርና፤ አባድጌ አይቸዋለሁና ለወንድ ልጅም የግሆን ነገር አልመሰለኝም።...»

«እትለበባ ምን ችግር ተፈጠረ?»

«ምን ትላለህ! ልብህ አወልቃችሁ መሰማችሁን ተመረቁ የግባል ነገር... የነሱ መግሪያ፤ መሳቂያና መሳሰሉ አደረጉን። መሰማችሁን፤ እንዲያው ራቁት፤ ቀጥ ብላችሁ ቀመም በሆነበት፤ ወንድ ልጅ ከደጅ ውሎ ሲገባ፤ ሴት ከስራዋ ስትወጣና የሴት ኪታ ቀየርኩ ስትል እንደንደ አይን ይገጥማል፤ በየሴቷ የግደብግ ነገር ነው። ያገጣግ እንዲያ ሲሆን ከጉዳይም ባልቆጠርኩት፤ ከነሱ አገር ሴት የበለጠ ጉድ አሳገጠላለሁ፤ ያውም የነሱ ጊዝ ያየለ ነው ይሉታል፤ ልክ ጉዳዮችን መቢያ እንደሚያግዝው፤ ያልተከወነ ስራ... የሴቷ!... ያን ያህል ለምጥ ስንበረከክና ነፍሱ ውጭ፤ ነፍሱግቢ ፍዳ ሲሆንእንኳ ከቅራቤ የወጣ ነክቶኝ አያውቅም። በገመና ከታች ተሸክፈ፤ ጋቢው ከሞራ ነጣሳው ተጋርዶ፤ በታች እጅ ብቻ እየተራደ፤ በላይ የመሰሉ ሁሉ ጭንቀትና ድጋፍ ከፍ በግደብግው ቀልድና ተረብ ታገዡ እንደመሸራ ቤቴ ተከብረ ስንት አግረኛና ጥበብ ይሰራበት ነበር። ያ ሁሉ ሲሆን ወንድ ሁሉ ጋቢውን እየተገላጠመ ከደጅ ሁዋ ሰማይ እያንጋጠመ ለእግዚረ እየተገለበጠ ያምጣል እንጂ በውነተኛው ምጥ አጥረገጥ የግደብግን መሀል አልነበረም። ሴት ለሴትም የወገ፤ በሆነበት... ይህን ተውን! ብሎ የግደብግን የግደብግን ሰው እስኪሆን አለመፈጠሩና አለመቆመ ይህ ጨዋታ ለወንድ ሁሉ በየቤቱ ባይነገር ነው።» ብለው ሁሉንም ባይናቸው አግተረት። ሌላ